

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2003:31

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon-
alan maksupolitiikkatyöryhmän muistio

Sosiaali- ja terveysministeriö
Helsinki 2003

KUVAILULEHTI

Julkaisija Sosiaali- ja terveysministeriö		Julkaisun päivämäärä 15.12.2003	
Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja sihteeri) Puheenjohtaja Carin Lindqvist-Virtanen Sihteeri Arto Mynttinen		Julkaisun laji Työryhmäraportti	
		Toimeksiantaja Sosiaali- ja terveysministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä 3.4.2002 (STM065:00/2002)	
Julkaisun nimi Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan maksupolitiikkatyöryhmän muistio			
Julkaisun osat Muistio-osa			
Tiivistelmä Työryhmän tehtävänä oli 1. kartoittaa ministeriön ja sen hallinnonalan maksullisessa toiminnassa tuotettavat tuotteet ja nykyisin sovellettavat hinnoitteluperiaatteet sekä maksuperustelain soveltamisen pahimmat ongelmakohdat, 2. arvioida hallinnonalan maksullisessa toiminnassa sovellettavat kustannuslaskennan menetelmät, 3. määrittellä hallinnonalan maksullisessa toiminnassa noudatettavat maksuttomuus- ja maksullisuus- sekä hinnoitteluperiaatteet siten, että määrittely suoritetaan julkisoikeudellisten ja markkinasuoritteiden pääjaon lisäksi myös tarkemmin väli- ja loppusuoritteiden, kollektiivisuoritteiden, valvontasuoritteiden ja tietosuoritteiden osalta erikseen, 4. määrittellä viranomaisten välisessä suoritteiden luovuttamismenettelyssä noudatettavat periaatteet, 5. tehdä ehdotukset hallinnonalan maksupäätösten valmistelussa ja seurannassa sekä suoritteiden hinnoittelussa noudatettavaksi periaatteiksi. Työryhmä on keskittynyt selvittämään hallinnonalan maksullisen toiminnan periaatteita sekä nykyisiä käytäntöjä. Työryhmä on myös kartoittanut esille tulleita ongelmia. Työryhmä rajasi selvityksen ulkopuolelle yhteistoiminnan rahoitukseen liittyvät ongelmat sekä yhteistoiminnan ja muun maksullisen toiminnan rajankäynnin ongelmat, vaikka katsoi sillä olevan merkitystä eräiden laitosten toiminnan rahoituksessa. Hallinnonalan tilanteen kartoittamiseksi työryhmä toteutti kyselyn, jonka vastauksia se on hyödyntänyt työssään. Muun muassa työryhmä on arvioinut maksuperustelain tulkintaan hallinnonalalla liittyviä kysymyksiä. Työryhmä päätyi muun muassa seuraaviin kannanottoihin: - hallinnonalalla tulee noudattaa yhtenäisiä periaatteita maksupolitiikan suhteen ellei erityisestä syystä ole perusteltua näistä poiketa. Jokaisen viraston ja laitoksen tulisi laatia oma maksupolitiikkastrategiansa - mahdollisuus erityislainsäädäntöön on tarpeen säilyttää. - työryhmä laati perussäännöt hallinnonalalla noudatettavista maksullisuuden periaatteista. Pääperiaatteena oli, että viranomaistoimintaa tai hallinnonalan strategisia tavoitteita tukeva toiminta otetaan huomioon maksullisuuspäätöksessä. Hallinnonalalla on tarve kohtalaiseen laajaan maksuttomaan tai omakustannushinnoiteltuun tuotantoon. Peruseriaatteena on toisaalta (painettujen) julkaisujen maksullisuus. Sen sijaan internetin kautta pyritään laajaan maksuttomaan jakeluun. - työryhmä toteaa, että tietojen luovutuksen osalta valtiolla tulisi olla yhtenäiset pelisäännöt valtion viranomaisten välisessä suoritetuotannossa jotka tukevat myös viranomaisten tehokasta toimintaa. Erityisesti työryhmä suosittelee, että omalla hallinnonalalla tiedon luovutus on aina maksutonta lukuun ottamatta mahdollisia luovutuksesta aiheutuvia välittömiä kustannuksia. Tältä osin asianosaiset voivat lisäksi keskenään sopia näistä luopumisesta. - työryhmä katsoo, että tulisi harkita maksuperustelainsäädännön ja talousarviolainsäädännön tarkistamista siten, että satunnaisen vaihtelun aiheuttama kannattavuuden heilahtelu voitaisiin ottaa huomioon määrärahan mitoituksessa joko sallimalla yli-/alijäämän siirto kalenterivuodesta toiseen tai hyväksymällä kustannusvastaavuuslaskelmaan puskuriosa. Työryhmä on ottanut kantaa myös hallinnonalan maksuasetusten valmistelussa noudatettaviin periaatteisiin.			
Avainsanat: (asiasanat) Sosiaali- ja terveysministeriö, hallinnonalat, maksupolitiikka, maksut, maksuperusteet, hinnat tuotteet, kustannuslaskenta/kustannukset			
Muut tiedot www.stm.fi			
Sarjan nimi ja numero Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2003:31		ISSN 1237-0606	ISBN 952-00-1437-3
Kokonaissivumäärä 106	Kieli Suomi	Hinta 17,50 €	Luottamuksellisuus Julkinen
Jakaja Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisumyynti PL 536, 33101 Tampere, puh. (03) 260 8158 ja (03) 260 8535, fax (03) 2608150, sähköposti: julkaisumyynti@stm.vn.fi		Kustantaja Sosiaali- ja terveysministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare Social- och hälsovårdsministeriet		Utgivningsdatum 15.12.2003	
Författare Ordförande: Carin Lindqvist-Virtanen Sekreterare: Arto Mynttinen		Typ av publikation Rapport	
		Uppdragsgivare Social- och hälsovårdsministeriet	
		Datum för tillsättandet av organet 3.4.2002 (STM065:00/2002)	
Publikation Promemoria av arbetsgruppen för utredning av avgiftspolitikerna inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde			
Publikationens delar Promemoria			
Referat Arbetsgruppens uppgift var att: 1. kartlägga de prestationer inom ministeriet och dess förvaltningsområde som är avgiftsbelagda och de principer som tillämpas vid prissättningen samt de viktigaste problemområdena vid tillämpningen av lagen om grunderna för avgifter till staten, 2. utvärdera metoderna som används vid kostnadsberäkningen inom förvaltningsområdet, 3. fastslå de principer som bör följas inom förvaltningsområdet i fråga om avgiftsfria/avgiftsbelagda prestationer samt prissättningen så att inte bara huvudindelningen i offentligrättsliga och företagsekonomiska prestationer beaktas utan att principerna mera ingående fastslås separat för del- och slutprestationer, kollektiva prestationer, övervakningsprestationer samt informationsprestationer, 4. fastslå de principer som bör följas vid överlåtelse av prestationer mellan myndigheter, 5. uppgöra förslag som omfattar de principer som bör följas inom förvaltningsområdet vid beredning och uppföljning av betalningsbeslut samt vid prissättningen av prestationer. Arbetsgruppen koncentrerade sig på att reda ut principerna för avgiftsbelagda prestationer och den rådande praxisen inom förvaltningsområdet. Arbetsgruppen kartlade också problemen som framkom. Arbetsgruppen lämnade frågor som gäller samarbetets finansiering samt frågor som gäller gränsdragningen mellan samarbete och annan avgiftsbelagd verksamhet utanför utredningen, även om dessa konstaterades vara av betydelse för finansieringen av vissa institutioners verksamhet. Arbetsgruppen lät göra en enkät för att kartlägga läget, och denna har legat till grund för arbetsgruppens arbete. Arbetsgruppen har bl.a. tagit ställning till tolkningsfrågor inom förvaltningsområdet av lagen om grunderna för avgifter till staten. Arbetsgruppen kom till följande slutsatser: - inom förvaltningsområdet bör man följa enhetliga principer i fråga om avgiftspolitikerna, ifall det inte föreligger särskilda skäl för att avvika från dessa. Varje ämbetsverk och institution bör göra upp en egen avgiftspolitisk strategi - det är skäl att bibehålla möjligheterna till speciallagstiftning - arbetsgruppen utarbetade grundregler för de principer som bör följas i fråga om avgifter inom förvaltningsområdet. Huvudprincipen är att sådan verksamhet som stöder myndigheternas eller förvaltningsområdets strategiska målsättning bör beaktas i avgiftsbeslutet. Det finns ett behov av relativt omfattande avgiftsfria eller på självkostnadsbasis producerade tjänster inom förvaltningsområdet. Å andra sidan är grundprincipen den att (tryck) alster skall vara avgiftsbelagda. Man strävar i stället till en omfattande kostnadsfri distribution via Internet. - arbetsgruppen konstaterade att staten borde ha enhetliga spelregler för överlåtelse av information mellan de statliga myndigheterna, vilket också stöder en effektiv verksamhet. Arbetsgruppen rekommenderade särskilt att man inom det egna förvaltningsområdet helt skulle övergå till avgiftsfri överlåtelse, med undantag för eventuella direkta överlåtelsekostnader. I detta avseende kunde de berörda parterna genom överenskommelse sinsemellan avstå även från dessa. - arbetsgruppen anser att man borde överväga att se över lagstiftningen om grunderna för avgifter till staten och statsbudgeten så att tillfälliga fluktuationer i lönsamheten bättre kunde beaktas vid dimensioneringen av anslagen, antingen så att en överföring av över-/underskott till följande kalenderår tillåts eller så att en buffertdel i kostnadsansvarskalkylen godkänns. Arbetsgruppen har även tagit ställning till de principer som bör följas vid beredningen av förordningarna om avgifter inom förvaltningsområdet.			
Nyckelord Social- och hälsovårdsministeriet, förvaltningsområden, avgiftspolitik, avgifter, grunderna för avgifter, priser, prestationer, kostnadsberäkning, kostnader			
Övriga uppgifter www.stm.fi			
Seriens namn och nummer Social- och hälsovårdsministeriets promemorior 2003:		ISSN 1237-0606	ISBN 952-00-1437-3
Sidoantal 106	Språk Finska	Pris 17,50 €	Sekretessgrad offentlig
Distribution Social- och hälsovårdsministeriets publikationsförsäljning, PB 536, 33101 Tammerfors tfn (03) 260 8158 och (03) 260 8535 fax (03) 260 8150, e-post: julkaisumyynti@stm.vn.fi		Förlag Social- och hälsovårdsministeriet	

DOCUMENTATION PAGE

Publisher Ministry of Social Affairs and Health		Date 15 December 2003	
Authors Chair Carin Lindqvist-Virtanen Secretary Arto Mynttinen		Type of publication Working Group Report	
		Commissioned by Ministry of Social Affairs and Health	
		Date of appointing the organ 3 April 2002 (STM065:00/2002)	
Title publication Report by the Working Party on Charge Policy within the Social Welfare and Health Sector			
Parts of publication			
<p>Summary</p> <p>The Working Party has studied the present charge policies within the sector and the services and information produced as well as problems encountered in connection with the application of the Act on Criteria for Charges Payable to the State.</p> <p>The Working Party recommends that</p> <ul style="list-style-type: none"> - uniform principles should be followed within the sector unless there is particular cause for deviation - each institution should have a defined policy - the main principles should adhere to the following: Activities that support the main aims of the institution or sector shall be taken into account in price-setting. There is need for fairly extensive information service and service delivery that is either free of charge or the charges are set to cover the actual costs only. Internet information is generally free of charge and its use is encouraged. <p>The Working Party notes that there is need for clearer guidelines considering in particular information data delivered from one governmental body to another. The Working Party also notes that there is need for amendments to the legislation to better take into account annual fluctuations in income due to fluctuations in the demand for services, decisions etc.</p>			
Key words Ministry of Social Affairs and Health, administrative sectors, charge policy, charges, criteria for charges, prices, services produced, cost accounting/costs			
Other information Internet: www.stm.fi			
Title and number of series Working Group Memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health 2003:31		ISSN 1237-0606	ISBN 952-00-1437-3
Number of pages 106	Language Finnish	Price 17,50 €	Publicity Public
Distributor/Orders Ministry of Social Affairs and Health, Publications Sale, P.O.Box 535, FIN-33101 Tampere, Finland, tel. +358 3 260 8158 and +358 3 260 8535, fax +358 3 260 8150, e-mail: julkaisumyynti@stm.vn.fi		Financier Ministry of Social Affairs and Health	

Saatekirjelmä

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 3.4.2002 työryhmän, jonka tehtävänä on varmistaa, että ministeriön ja sen hallinnonalan maksullisessa toiminnassa noudatetaan mahdollisimman yhdenmukaisia maksullisuus- ja hinnoitteluperiaatteita. Työryhmän tehtävänä oli myös

1. Kartoittaa ministeriön ja sen hallinnonalan maksullisessa toiminnassa tuotettavat suoritteet ja nykyisin sovellettavat hinnoitteluperiaatteet sekä maksuperustelain soveltamisen pahimmat ongelmakohdat.
2. Arvioida hallinnonalan maksullisessa toiminnassa sovellettavat kustannuslaskennan menetelmät.
3. Määrittellä hallinnonalan maksullisessa toiminnassa noudatettavat maksuttomuus- ja maksullisuus- sekä hinnoitteluperiaatteet siten, että määrittely suoritetaan julkisoi-keudellisten ja markkinasuoritteiden pääjaon lisäksi myös tarkemmin väli- ja loppu-suoritteiden, kollektiivisuoritteiden, valvontasuoritteiden ja tietosuoritteiden osalta erikseen.
4. Määrittellä viranomaisten välisessä suoritteiden luovuttamismenettelyssä noudatetta- vat periaatteet.
5. Tehdä ehdotukset hallinnonalan maksupäätösten valmistelussa ja seurannassa sekä suoritteiden hinnoittelussa noudatettavaksi periaatteiksi.

Määriteltäessä kohdassa 4 olevia periaatteita työryhmän tulee selvittää myös ne julkisoi-keudelliset suoritteet (esim. lakisääteinen virka-apu), jotka tulee rajata ministeriön mak-suusetusten ulkopuolelle. Liiketaloudellisten periaatteiden mukaan hinnoiteltujen suorit-teiden (esim. tutkimus- ja asiantuntijapalvelut) osalta tulee ottaa myös huomioon kilpailu-lainsäädännön määräykset ja hankintaneutraaliteettiperiaatteet.

Työryhmän edellytettiin myös kuulevan ministeriön muiden tulosityksiköiden ja hallin-nonalan muiden virastojen ja laitosten asiantuntijoita sekä valtiovarainministeriön ja Val-tiokonttorin asiantuntijoita. Työryhmän tulee konsultoida myös ministeriön Julkaisutyö-ryhmää tietosuoritteiden osalta.

Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin 9.9.2002 apulaisosastopäällikkö Carin Lindqvist-Virtanen sosiaali- ja terveysministeriöstä, koska alun pitäen puheenjohtajaksi määrätty apulaisosastopäällikkö Raimo Ikonen siirtyi ennen varsinaisen työn käynnistymistä mui-hin tehtäviin. Samalla 9.9.2002 täydennettiin alkuperäistä kokoonpanoa jäsenten osalta Stakesin ja vakuutusosaston edustajilla.

Työryhmän jäseninä olivat kirjastonhoitaja Raija Hagman, finanssisihteeri Tuula Karhu, neuvotteleva virkamies Minna Liuttu, neuvotteleva virkamies Olli Hämäläinen sosiaali- ja terveysministeriöstä, taluspäällikkö Tuula Vieru Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta, apulaisjohtaja Tuomo Tuunainen Terveystieteiden tutkimuskeskuksesta ja hänen pysyvänä sijaisenaan 26.3.2003 lukien taloussihteeri Anneli Pathan, hallintojohtaja Jaakko Penttinen Kansanterveyslaitokselta, lakimies Annika Kuttilainen Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksesta, taluspäällikkö Satu Taskinen Säteilyturvakeskuksesta ja hänen tilallaan 12.3.2003 lukien taluspäällikkö Raisa Salmi-nen ja taluspäällikkö Marja-Liisa Hurme Lääkelaitoksesta.

Työryhmän sihteeriksi nimettiin 9.9.2002 laskentapäällikkö Arto Mynttinen sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Työryhmä on kuullut asiantuntijana lainsäädäntöneuvos Hannu Taipaleita valtionvarainministeriöstä. Lisäksi työryhmän jäsenistä lakimies Annika Kutilainen Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksesta ja vt. talouspäällikkö Raisa Salminen Säteilyturvakeskuksesta ovat esitelleet käytössään olevia maksullisen toiminnan laskentajärjestelmiä ja suoritteiden hinnoittelua.

Työryhmässä on ollut edustettuna myös ministeriön Julkaisutyöryhmän jäsen. Työryhmän puheenjohtaja ja osa jäsenistä on osallistunut VM:n Hallinnon tietoluovutusten hinnoitteluhankkeen raportin (VM:n työryhmämuistio 16/2003) kahteen kuulemistilaisuuteen.

Työryhmä on keskittynyt työssään valtion maksuperustelain mukaisen toiminnan tarkasteluun. Työryhmän lainsäädäntötarkastelu perustuu valtiovarainministeriön vastaavan työryhmän työhön. Työryhmä ei ole laajentanut työtään muuhun ulkopuoliseen rahoitukseen kuten yhteisrahoitukseen, vaikka katsoi sillä olevan kohtuullinen rooli hallinnonalan eräiden laitosten toiminnan rahoituksessa.

Työryhmän toimikausi oli 1.6.2002–28.2.2003. Sosiaali- ja terveysministeriö päätti 27.1.2003 kuitenkin pidentää työryhmän määräaikaa 31.5.2003 saakka ja edelleen vielä 30.6.2003 saakka. Työryhmä on kokoontunut 11 kertaa.

Saatuaan työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa muistionsa kunnioittavasti sosiaali- ja terveysministeriölle.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2003

Carin Lindqvist-Virtanen

Raija Hagman

Tuula Karhu

Minna Liuttu

Olli Hämäläinen

Tuula Vieru

Anneli Pathan

Jaakko Penttinen

Annika Kutilainen

Raisa Salminen

Marja-Liisa Hurme

Arto Mynttinen

Sisältö

1	JOHDANTO	13
2	TOIMEKSIANTO	14
3	VALTION MAKSULLINEN TOIMINTA	14
	3.1 Maksulainsäädäntö	14
	3.1.1 Perustuslain 81 §.....	14
	3.1.2 Valtion maksuperustelaki (150/1992)	15
	3.1.3 Erityismaksulainsäädäntö	20
4	SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALAN MAKSULLINEN TOIMINTA	20
5	SUORITTEIDEN JA HINNOITTELUPERIAATTEIDEN KUVAUS	23
	5.1 Sosiaali- ja terveysministeriö (STM)	23
	5.2 Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskus (Stakes)	28
	5.3 Työttömyysturvalautakunta (TTLK).....	29
	5.4 Tarkastuslautakunta (TALK)	29
	5.5 Vakuutusvalvontavirasto (VVV).....	29
	5.6 Terveystieteiden tutkimuskeskus (TEO).....	31
	5.7 Työterveyslaitos (TTL)	33
	5.8 Kansanterveyslaitos (KTL)	34
	5.9 Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (STTV).....	35
	5.10 Säteilysuojeluvalvontakeskus (STUK).....	38
	5.11 Lääkelaitos (LL)	39
	5.12 Lääkehoidon kehittämiskeskus (LHKK).....	42
	5.13 Työsuojelun piirihallinto	42
	5.14 Valtion koulukodit.....	44
	5.15 Valtion mielisairaalat	45
6	ASIAKOHTAINEN TARKASTELU	46
	6.1 Maksullisen ja maksuttoman toiminnan rajanveto	46
	6.2 Erityislainsäädäntö	48
	6.3 Lupien ja oikeuksien myöntäminen	48
	6.4 Valvontatyypilliset suoritteet.....	48
	6.5 Neuvonta ja ohjaus	50
	6.6 Tietojen luovutus.....	53
	6.7 Asiantuntijatoiminta	54
	6.8 Verkkopalvelujen maksullisuus	55
7	HINNOITTELU	55
8	RAHOITUS	57
9	HALLINNONALAN MAKSUPOLITIikka	59
10	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO SUOSITUKSISTA	62
	LIITE 1	67
	LIITE 2	68

1 Johdanto

Valtiovarainministeriö on selvitysmiesraportissaan 43/1997 ja työryhmäraportissaan 8/2001 korostanut, että maksulainsäädännön soveltamiskäytäntö tulisi muodostaa kullakin hallinnonalalla mahdollisimman yhtenäiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan kohdalla tämä voitaisiin toteuttaa konserniajattelun periaatteiden mukaisella tavalla.

Sosiaali- ja terveysministeriössä ja sen hallinnonalalla on vallitsevana käytäntönä ollut valtion maksuperustelain (150/1992) yleisten periaatteiden soveltaminen päätettäessä ministeriön ja sen alaisten virastojen ja laitosten suoritteiden maksullisuudesta tai maksuttomuudesta. Monipuolisesta suoritetuotannosta johtuen ei ole tähän asti katsottu aiheelliseksi ohjeistaa maksuja koskevaa päätöksentekoa yhtenäisellä koko hallinnonala kattavalla tavalla. Tilanne on samanlainen myös erityislainsäädäntöön perustuvan maksukäytännön osalta. Myös suoritehinnoittelussa on noudatettu tulosityksikkö- sekä virasto- ja laitospohtaista käytäntöä.

Ilman yhtenäistä kokonaisnäkemystä valmistellut maksupäätökset, nyttemmin -asetukset, ovat olleet Valtiontalouden tarkastusviraston huomautusten kohteena.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 3.4.2002 työryhmän, jonka tehtävänä on varmistaa, että ministeriön ja sen hallinnonalan maksullisessa toiminnassa noudatetaan mahdollisimman yhdenmukaisia maksullisuus- ja hinnoitteluperiaatteita. Työryhmän tehtävänä oli myös

1. Kartoittaa ministeriön ja sen hallinnonalan maksullisessa toiminnassa tuotettavat suoritteet ja nykyisin sovellettavat hinnoitteluperiaatteet sekä maksuperustelain soveltamisen pahimmat ongelmakohdat.
2. Arvioida hallinnonalan maksullisessa toiminnassa sovellettavat kustannuslaskennan menetelmät.
3. Määritellä hallinnonalan maksullisessa toiminnassa noudatettavat maksuttomuus- ja maksullisuus- sekä hinnoitteluperiaatteet siten, että määrittely suoritetaan julkisoikeudellisten ja markkinasuoritteiden pääjaon lisäksi myös tarkemmin väli- ja loppusuoritteiden, kollektiivisuoritteiden, valvontasuoritteiden ja tietosuoritteiden osalta erikseen.
4. Määritellä viranomaisten välisessä suoritteiden luovuttamismenettelyssä noudatettavat periaatteet.
5. Tehdä ehdotukset hallinnonalan maksupäätösten valmistelussa ja seurannassa sekä suoritteiden hinnoittelussa noudatettavaksi periaatteiksi.

Määriteltäessä kohdassa 4 olevia periaatteita työryhmän tulee selvittää myös ne julkisoikeudelliset suoritteet (esim. lakisääteinen virka-apu), jotka tulee rajata ministeriön maksuasetusten ulkopuolelle. Liiketaloudellisten periaatteiden mukaan hinnoiteltujen suoritteiden (esim. tutkimus- ja asiantuntijapalvelut) osalta

tulee ottaa myös huomioon kilpailulainsäädännön määräykset ja hankintaneutraaliteettiperiaatteet.

Työryhmän edellytettiin myös kuulevan ministeriön muiden tulosityksiköiden ja hallinnonalan muiden virastojen ja laitosten asiantuntijoita sekä valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin asiantuntijoita. Työryhmän tulee konsultoida myös ministeriön Julkaisutyöryhmää tietosuoritteiden osalta.

2 Toimeksianto

Työryhmälle asetetussa tavoitteessa todetaan, että maksulainsäädännön soveltamisen parantamisessa tulisi pyrkiä nykyistä yhdenmukaisempaan maksupoliittikkaan sekä hinnoittelukäytäntöön ja maksullisen toiminnan hallinnointiedellytysten parantamiseen. Maksupoliitikassa tulisi selvittää erityisesti se, mitkä palvelut tuotetaan ja missä määrin vero- ja budjettivaroin ja mitkä palvelut tuotetaan maksullisina suoritteina. Samalla tulisi korostaa ministeriön välitöntä vastuuta myös hallinnonalsansa maksullisen toiminnan ohjauksessa ja valvonnassa.

Työryhmä on keskittynyt selvittämään hallinnonalan maksullisen toiminnan periaatteita sekä nykyisiä käytäntöjä. Työryhmä on myös pyrkinyt kartoittamaan esille tulleet ongelmat. Työryhmä rajasi määrärajan lyhyiden vuoksi selvityksen ulkopuolelle yhteistoiminnan rahoitukseen liittyvät ongelmat sekä yhteistoiminnan ja muun maksullisen toiminnan rajankäynnin ongelmat.

Lisäksi työryhmä päätti toteuttaa kyselykartoituksen, joka on liitteenä 2.

Työryhmässä selvitettiin myös kustannuslaskennan toteuttamista esimerkkeinä Säteilyturvakeskuksen ja Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen järjestelmät.

3 Valtion maksullinen toiminta

Valtion maksullista toimintaa sääntelee annettu maksulainsäädäntö. Tämän lisäksi maksullista toimintaa ohjaavat käytännössä muun muassa talousarviolain ja -asetuksen säännökset sekä valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin määräykset ja ohjeet. Vuonna 2002 valtion maksullisen toiminnan tulot olivat yhteensä 1,2 miljardia euroa.

3.1 Maksulainsäädäntö

3.1.1 Perustuslain 81 §

Valtion viranomaisten tuottamistaan suoritteista perimät maksut ovat vastikkeita julkisen vallan palveluista. Suomen perustuslain (731/1999) 81 §:n mukaan val-

tion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla

3.1.2 Valtion maksuperustelaki (150/1992)

Nykyinen valtion maksuperustelaki tuli voimaan 1.3.1992. Maksuperustelakia koskevan hallituksen esityksen (HE 176/1991 vp.) mukaan lakiehdotuksen tavoitteena oli uudistaa valtion maksullisen toiminnan lainsäädäntöä siten, että se mahdollistaa tulosbudjetoinnin ja -ohjauksen periaatteiden ja menettelytapojen käyttöönoton valtion maksullisessa toiminnassa. Tavoitteena oli, että säädettävä yleislaki soveltuisi mahdollisimman monille viranomaisille. Hallituksen esityksen mukaan lain ja sen nojalla annettavien säädösten ja määräysten perusteella viranomaiset voisivat periä maksuja virkatoimista, palveluista, tuottamista tavaroista ja muusta toiminnastaan. Esityksen mukaan valtion koko suoritustuotanto selvitettäisiin, ja päätös maksujen perimisestä tai perimättä jättämisestä tehtäisiin yleisillä ja yhtenäisillä perusteilla.

Maksuperustelakia koskevan hallituksen esityksen mukaan uudistuksella pyrittiin:

1. Määrittelemään hallitusmuodon 62 §:n edellyttämät maksullisuuden yleiset perusteet. Uuden 1.3.2000 voimaantulleen perustuslain 81 § vastaa sisällöltään aiempaa hallitusmuodon 62 §:ää.
2. Selkeyttämään maksullisen toiminnan toimivaltaa
 - keventämällä ylempien valtion hallinnon elinten tehtävämäärää,
 - lisäämällä ministeriöiden merkitystä hallinnonalansa ohjaajana ja
 - vahvistamalla viranomaisten asemaa sen toiminnasta päätettäessä;
3. Ottamaan käyttöön liiketoiminnan periaatteet valtion maksullisessa toiminnassa siten, että taloudellinen tulosvastuu otetaan käyttöön varsinkin liiketoiminnan luonteisessa maksullisessa toiminnassa; sekä
4. Selkeyttämään ja yksinkertaistamaan lainsäädäntöä.

Keinoina edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi esitettiin yleisiä koko valtiota koskevia säännöksiä valtion suoritteiden maksullisuudesta, erilaisesta hinnoittelusta erilaisten suoritteiden osalta, hallinnon keventämistä viranomaisten toimivaltaa ja vastuuta lisättäessä sekä vanhentuneen lainsäädännön kehittämistä.

Maksuperustelaki on yleislaki

Maksuperustelain 1 §:ssä säädetään valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista. Maksuperustelaki on yleislaki, jota sovelletaan valtion viranomaisten maksulliseen suoritustuotantoon, jos viranomaisen suoritteiden maksullisuudesta ei ole lailla tai sen nojalla annetulla asetuksella toisin säädetty.

Laki koskee myös tasavallan presidentin, eduskunnan, valtiontilintarkastajain ja eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaa samoin kuin valtiontalouden tarkastusvirastoa.

Maksuperustelaki ei koske valtion liikelaitoksia, joiden maksullinen toiminta perustuu valtion liikelaitoslakiin (627/1987). Laki ei myöskään koske valtion rahastoja, ellei rahastoista toisin säädetä.

Maksullisuus pääsääntönä

Maksuperustelain 4 §:n (961/1998) mukaan maksu tulee periä

- 1) tavaroista, jotka valtion viranomaisen on tuottanut;
- 2) palveluista, jotka on tuotettu tilauksesta tai muusta toimeksiannosta;
- 3) päätöksistä, jotka on tehty hakemuksesta;
- 4) käyttöoikeuksien sekä muiden oikeuksien väliaikaisesta luovuttamisesta; sekä
- 5) muusta toiminnasta, milloin suoritteen tuottaminen on seurausta vastaanottajan toimenpiteestä.

Jos suoritteen maksuttomuudelle on perusteltu syy, maksu voidaan jättää perimättä. Suoritteen tulee olla maksullinen etenkin silloin, kun myös muu kuin valtion viranomaisen tuottaa sitä tai siihen verrattavaa suoritetta maksullisena tai kun suoritteen tuottaminen liittyy vastaanottajan taloudelliseen toimintaan.

Seuraavassa kuviossa on havainnollistettu, miten asiakkaan aloitteesta tapahtuva suoritetuotanto suhteutuu maksuperustelain suoritemäärittelyihin. Kysymys on maksuperustelain soveltamisalaan kuuluvasta suoritetuotannosta.

VALTION VIRANOMAISEN SUORITTEET			
MAKSUTTOMAT SUORITTEET	MAKSULLISET SUORITTEET		
Lähtökohtaisesti maksulliset, mutta perustellusta syystä maksuttomat (4.1 §) Kollektiivisuoritteet (5 § 1-kohta) Toimeentuloa turvaavan etuuden antaminen (5 § 2-kohta) Vähäisiä kustannuksia aiheuttavat neuvot, ohjeet, opastus ja tiedottaminen (5 § 3-kohta)	Julkisoikeudelliset suoritteet	Markkinasuoritteet	
		Monopoli-suoritteet (7.2 §)	Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet (7.1 §)

Kollektiivisuoritteet, toimeentuloa turvaavan etuuden antaminen ja neuvot maksuttomia

Vaikka maksuperustelain soveltamisala sinänsä on yleinen, ei valtion kaikkia suoritteita ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi säätää maksullisiksi. Maksuperustelain 5 §:ssä on määritelty ne suoritteet, jotka ovat maksuttomia, jollei suoritteen maksullisuudelle ole erityisiä syitä:

1. Kollektiivisuoritteet eli suoritteet, joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään. Useimmiten tällä on katsottu tarkoitettavan valtion yleistä hallintoa ja järjestyksen ylläpitoa.
2. Suoritteet, joiden tarkoituksena on toimeentulon turvaavan etuuden antaminen.
3. Viranomaisen neuvot, ohjeet, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia.

Kahdenlaisia maksullisia suoritteita

Valtion virastojen ja laitosten maksulliset suoritteet on maksuperustelaisissa jaettu julkisoikeudellisiin suoritteisiin ja muihin suoritteisiin.

Julkisoikeudellisia suoritteita ovat suoritteet, joiden kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja joiden tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus (3.2 §). Tällaisessa valtion yksinoikeudeksi säädetyssä suoritetuotannossa on kysymys julkisen vallan käyttämisestä; toimiakseen laillisesti kansalaisen on hankittava jokin valtion viranomaisen tuottama suorite (ns. kysyntäpakko). Julkisoikeudellisia suoritteita ovat esimerkiksi ajokortti, passi ja lainhuuto.

Muita kuin julkisoikeudellisia maksullisia suoritteita on kutsuttu markkinasuoritteiksi tai liiketaloudellisesti hinnoitelluiksi suoritteiksi. Ne on lähtökohtaisesti hinnoiteltava liiketaloudellisin perustein (7.1 §).

Julkisoikeudellisen suoritteiden hinnoittelun lähtökohtana on omakustannusarvo

Omakustannusarvo

Julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää eli suoritteiden omakustannusarvoa (6.1 §). Valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 1 §:n 1 momentin mukaan suoritteiden omakustannusarvoon luetaan suoritteiden tuottamisesta aiheutuvien erilliskustannusten lisäksi suoritteiden tuottamisen aiheuttama osuus hallinto-, toimitila- ja pääomakustannuksista. Mikäli suoritteiden tuottamiseen osallistuu myös muita valtion viranomaisia, luetaan myös näille aiheutuvat edellä mainitut kustannukset suoritteiden tuottamisesta aiheutuviin kokonaiskustannuksiin.

Kiinteä maksu

Yhden tai useamman viranomaisen samanlaatuisista julkisoikeudellisista suoritteista voidaan määrätä samansuuruinen maksu silloinkin, kun suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvat kustannukset poikkeavat toisistaan (6.2 §). Tällaista kiinteää maksua määrättäessä on otettava huomioon suoritteiden keskimääräinen kokonaiskustannus.

Omakustannusarvosta poikkeaminen

Maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteen omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä, jos siihen terveyden- ja sairaanhoitoon, ympäristönsuojeluun, koulutustoimintaan tai yleiseen kulttuuritoimintaan liittyvistä tai näihin verrattavista syistä on perusteltua syytä. Erityisestä syystä maksu voidaan myös tietyltä ryhmältä määrätä perittäväksi omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä. Samoin erityisestä syystä saadaan maksu, joka muuten määrättäisiin suoritteen omakustannusarvoa vastaavaksi, määrätä omakustannusarvoa korkeammaksi (6.3 §).

Viranomaisten välinen suoritetuotanto

Silloin, kun julkisoikeudellisesta suoritteesta määrätään perittäväksi maksu, peritään vastaava maksu myös valtion viranomaiselta, jollei muuhun menettelyyn ole erityistä syytä (6.4 §). Tällä säännöksellä pyrittiin selventämään viranomaisten työnjakoa, saamaan esille piilokustannukset ja kohdistamaan kustannukset aiheuttamisperiaatteen mukaisesti oikealle viranomaiselle ja näin saamaan muun muassa nettobudjetointi toimimaan oikein. Tarkoituksena oli myös karsia viranomaisten väliset tarpeettomat ilmaisupalvelut ja vähentää näin valtion tehtäviä.

Kustannustehokkuus

Tuloksellisuuden parantamiseksi omakustannusarvoon perustuvassa hinnoittelutilanteessa maksuperustelakiin sisällytettiin säännös, jonka mukaan suoritetta tuottavan viranomaisen asiana on huolehtia siitä, ettei suoritteen tuottamisesta aiheudu enempää kustannuksia kuin mitä suoritteen tarkoituksenmukainen laatutaso edellyttää (6.5 §).

Markkinasuoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisen perustein

Muiden maksullisten suoritteiden kuin julkisoikeudellisten suoritteiden, eli ns. markkinasuoritteiden, hinnoittelussa maksuperustelaki tuntee kaksi eri hinnoitteluperiaatetta: varsinaisen liiketaloudellisen hinnoittelun (7.1 §) ja ns. monopolisuoritteiden hinnoittelun (7.2 §; 961/1998).

Monopolisuoritteet

Monopolisuoritteet ovat sellaisia muita suoritteita, joiden tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus (kysyntä ei kuitenkaan perustu lakiin tai asetukseen kuten julkisoikeudellisten suoritteiden kohdalla). Monopolisuoritteesta perittävä maksu saadaan määrätä myös niin, että se varsinaisen liiketaloudellisen hinnoittelun sijasta vastaa suoritteen omakustannusarvoa.

Muut markkinasuoritteet

Muut markkinasuoritteet kuin monopolisuoritteet hinnoitellaan aina liiketaloudellisin perustein.

Kannattavuusvaatimus

Maksuperustelaki edellyttää markkinasuoritteiden tuotannolta kokonaiskannattavuutta. Kannattavuutta ei edellytetä yksittäisten suoritteiden tai suoriteryhmiä osalta vaan koko toiminnalta, yksiköltä tai virastolta. Hinnoista voidaan näin ollen neuvotella. Virasto voi antaa liiketaloudellisia alennuksia ja hinnoitella muutenkin kysynnän ja kilpailutilanteen mukaan. Kannattavuuden ei välttämättä tarvitse toteutua vuositasolla. Kannattavuusvaatimus tarkoittaa sitä, että toiminnan tuotoilla tulee kattaa vähintään toiminnan kustannukset ja toimintaan oman pääoman ehdoin sijoitetulle pääomalle asetettava tuottovaade.

Hintatuki

Liiketaloudellisesti hinnoiteltavien markkinasuoritteiden hintoja voidaan alentaa valtion talousarvioon otettavalla erityisellä hintatukimäärärahalla (7.1 §). Hintatukea ei käsitteellisesti tule sekoittaa siihen, että tietyistä julkisoikeudellisista suoritteista voidaan periä omakustannusarvoa alempi maksu. Talousarvion laadintamääräyksen mukaan hintatuki kohdistetaan maksullisen toiminnan tulojen ja näitä vastaavien erillismenojen erotukseen. Eduskunnan myöntämällä hintatuella katetaan hinnan alennuksesta muutoin aiheutuva alijäämäisyys erillismenojen osalta.

Kilpailulainsäädäntö

Markkinasuoritteiden hinnoittelussa on kilpailunrajoituslain (480/1992) 3 §:n nojalla otettava huomioon myös asianomaisen lain säännökset. Kilpailunrajoituslain 2 luvussa on lueteltu selkeästi kielletyt (4-7 §) ja vahingollisia vaikutuksia omaavat (9 §) kilpailunrajoitukset. Myös maksuperustelaki sisältää selventävän viittaussäännöksen kilpailunrajoituslakiin monopolisuoritteiden hinnoittelun osalta (7.3 §). Säännöksen mukaan viranomaisen on otettava suoritteiden hinnoittelussa huomioon kilpailunrajoituslain määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevat säännökset, jos viranomainen tuottaa suoritteita määräävässä markkina-asemassa.

Ministeriö ja asianomainen viranomainen päättävät maksuista

Päätöstoimivalta hallinnonalan maksuista kuuluu maksuperustelain mukaan pääsääntöisesti asianomaisille ministeriöille ja suoritetta tuottaville viranomaisille.

Asianomainen ministeriö päättää, mitkä hallinnonalan suoritteet tai suoriteryhmät ovat maksullisia ja mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella sekä mitkä suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein (8.2 §). Ministeriö päättää myös 6 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kiinteistä maksuista sekä mistä suoritteesta ja suoriteryhmästä, millä perusteella ja miten maksun suuruus voidaan määrätä suoritteiden omakustannusarvosta poiketen (8.3 §).

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tasavallan presidentin ja valtioneuvoston yleisistunnon päätösten maksullisuudesta sekä siitä, mistä päätöksestä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella ja mitkä hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein. Samoin em. tilanteissa kiinteistä maksuista ja omakustannusarvos-

ta poikkeavasta hinnoittelusta säädetään asetuksella (8.1 §). Muissa em. maksuja koskevilla asioissa toimivalta on ao. ministeriöllä.

Milloin ministeriön ratkaisultaan muutoin kuuluva asia saatetaan valtioneuvoston yleisistunnon päätettäväksi, maksun suuruus määräytyy sen mukaisesti kuin kysymyksessä olisi ministeriön päätös (8.4 §).

Muissa kuin edellä mainituissa tapauksissa toimivalta maksuja ja suoritteiden hinnoittelua koskevilla asioissa on ao. viranomaisella (9 §). Viranomaisella on muun muassa oikeus päättää markkinasuoritteiden hinnoittelusta.

3.1.3 Erityismaksulainsäädäntö

Valtion maksuperustelakia säädettäessä tavoitteena oli säätää maksuja koskeva yleislaki, joka olisi soveltunut mahdollisimman monille viranomaisille. Suoritehinnoittelu perustuu kuitenkin useissa tapauksissa erityislainsäädännössä oleviin maksusäännöksiin, joiden hinnoitteluperiaatteet poikkeavat maksuperustelain periaatteista.

Syyt erityismaksulainsäädännön olemassaololle ovat varsin moninaisia. Useimmiten taustalla ovat voimakkaat yhteiskuntapoliittiset tavoitteet, joiden toteuttamista maksuperustelain puitteissa ei ole katsottu mahdolliseksi tai perustelluksi. Näissä tapauksissa on useimmiten olemassa myös ao. suoritteiden ”tuottamisperiaatteita” koskevaa erillistä lainsäädäntöä. Myös kansainväliset ulottuvuudet rajoittavat maksuperustelain soveltamista eräissä tapauksissa. Lainsäädäntöä, joka velvoittaa viranomaisen tietyn suoritteiden luovuttamiseen esim. toiselle viranomaiselle ilman kustannusten korvausta, ei pidetä erityismaksulainsäädäntönä. Maksuperustelain nojalla ei voida asettaa uusia velvoitteita. Näissä tapauksissa pitää olla erillinen säädösperusta. Esimerkkinä mainittakoon, että maksuperustelain nojalla ei voi periä valvontamaksuja, koska ne eivät perustu hakemukseen.

4 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan maksullinen toiminta

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan virastot ja laitokset voidaan ryhmitellä kahteen pääluokkaan: tutkimus- ja kehittämislaitoksiin sekä hallinnollisia tehtäviä hoitaviin lupa- ja valvontaviranomaisiin.

Tutkimus- ja kehittämislaitoksiin luetaan Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes), Työterveyslaitos (TTL), Kansanterveyslaitos (KTL), Säteilyturvakeskus (STUK) ja 1.3.2003 perustettu Lääkehoidon tutkimuskeskus. Hallinnollisia lupa- ja valvontaviranomaisia ovat Työttömyysturvautakunta (TTLK), Tarkastuslautakunta (TALK), Vakuutusvalvontavirasto (VVV), Terveystieteiden tutkimuskeskus (TEO), Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (STTV), Lääkelaitos (LL) ja työsuojelun piirihallinto (TS-piirit). Säteilyturvakeskuksella on myös lupa- ja valvontatehtäviä. Näiden lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön talousarvion piiriin kuuluvat Stakesin alaisuudessa

valtion koulukodit (6 kpl) ja valtion mielisairaalat (2 kpl). Työttömyysturvalautakunnalla, Tarkastuslautakunnalla ja Lääkehoidon kehittämiskeskuksella (LHKK) ei ole maksullista toimintaa.

Valtion maksullisen toiminnan tuotot ovat olleet viime vuosina 1,2 mrd euron paikkeilla. Vuonna 2002 tuotot olivat 1 230 milj. euroa, josta sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan osuus on ollut 84,5 milj. euroa (6,9 prosenttia). Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan maksullinen toiminta on ollut viime vuosina lievästi alijäämäistä, tosin vuonna 2002 toiminta oli lievästi ylijäämäistä. Tilanne vaihtelee virastojen ja laitosten välillä vuosittain. Hallinnonalan maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset ovat nousseet vuodesta 2000 vuoteen 2002 runsaalla 10 prosentilla.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla maksullisesta toiminnasta lähes kolme neljäsosaa liittyy maksuperustelain (MPL:n) mukaisiin liiketaloudellisiin suoritteisiin ja runsas viidesosa MPL:n mukaisiin julkisoikeudellisiin suoritteisiin. Loppuosa maksullisesta toiminnasta koostuu erityislakien mukaisista suoritteista, joiden osuus on melko vähäistä noin 6 prosenttia. Virasto- ja laitospohjaiset tiedot maksullisesta toiminnasta löytyvät hallinnonalan toimintakertomuksesta.

- Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan maksullisen toiminnan osuus koko valtion maksullisesta toiminnasta on suhteellisen vähäistä.
- Hallinnonalan virastojen ja laitosten harjoittama maksullinen toiminta on ollut viime vuosina pääsääntöisesti kannattavaa.
- Maksullinen toiminta on määrällisesti keskittynyt valtion koulukoteihin ja valtion mielisairaaloihin Näiden osuus koko hallinnonalan maksullisesta toiminnasta on runsas 50 prosenttia. Seuraavaksi laajinta maksullinen toiminta on ollut STUK:ssa, LL:ssa ja Stakesissa, joiden osuus oli yhteensä 33 prosenttia. KTL:n, VVV:n ja STTV:n osuus oli yhteensä 13 prosenttia.

Vuonna 2002 hallinnonalan maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset olivat yhteensä 84,5 miljoonaa euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna kasvua oli 3,5 miljoonaa euroa. Määrällisesti kasvu oli suurinta valtion mielisairaaloissa, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksessa, Vakuutusvalvontavirastossa ja Lääkelaitoksessa.

Hallinnonalan maksullinen toiminta oli 30 200 euroa ylijäämäistä. Tämä johtui pääasiassa sosiaali- ja terveysministeriön ylijäämän kasvusta. Stakesin ja Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen toiminta muuttuivat ylijäämäisiksi ja Lääkelaitoksen sekä Säteilysurvakeskuksen toiminta alijäämäisiksi. (Taulukko 1)

Taulukko 1. Hallinnonalan maksullinen toiminta vuosina 2001 ja 2002*)

Kustannuslaji (1000 €)	STM		Stakes		TEO		KTL		STTV	
Henkilöstö 31.12.2002	465		455		47		879		85	
Vuodet	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
KOKONAISKUSTANNUKSET	857	746,5	7 114	6 129	456	558	4 002	4 000	2 918	3 711
YLIJÄÄMÄ (+) ALIJÄÄMÄ (-)	12,3	300,2	-1 121	15	-50	131	-16	-29	310	-339

Kustannuslaji (1000 €)	STUK		LL		VVV**)		Koulukodit		Mielisairaalat	
Henkilöstö 31.12.2002	296		131		63		286		693	
Vuodet	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
KOKONAISKUSTANNUKSET	11 479	10 650	7 213	8 000	3 200	4 300	13 286	13 847	30 496	32 532
YLIJÄÄMÄ (+) ALIJÄÄMÄ (-)	130	-51	96	-145	0	0	-597	-132	135	331

Henkilöstö 31.12.2002 (vakinaiset+määräaikaiset). Koulukotien ja Valtion mielisairaaloitten kohdalla luvut ovat henkilötyövuosia

*) Työterveyslaitos ei sisälly taulukkoon, koska sen lainsäädännöllinen asema poikkeaa muista laitoksista.

***) Vakuutustarkastusmaksuilla katetaan myös investointimenot, jolloin tulos on 0

Taulukko 2. Hallinnonalan virastojen ja laitosten rahoitusrakenne vuonna 2002 (1000 euroa)

Virastot ja laitokset (yksiköt)									
	STM	Stakes	TALK	TTLK	VVV	TEO	TTL	KTL	
Liiketaloudellinen toiminta	111	6 144			5	47	16 400	4 000	
Julkisoikeudelliset suoritteet (pl. erityislainsäädäntö)	887	-			170	642	-	-	
Erytyislainsäädännön mukainen toiminta	63	-			4 145	-	-	-	
Yhteisrahoitteinen toiminta (Akateemia, TEKES, STM esim. Stakesille jne.)	-	7 353				-	12 400	15 000	
Muu ulkopuolinen rahoitus (esim. TM, OPM harjoittelijoiden palkkaaminen)	-		-	-		-		-	
Oma (brutto) budjettirahoitus	32 046	24 595	1 552	1 697	0	2 360	27 500	29 000	
Yhteensä, 1 000 euroa	33 107	38 092	1 552	1 697	4 320	3 049	56 300	48 000	

Virastot ja laitokset (yksiköt)							
	STTV	STUK	LL	LHKK (*)	Koulu- kodit	TS-piirit	Mieli- sairaalat
Liiketaloudellinen toiminta	9	3 264	13	-	11 915	34	32 863
Julkisoikeudelliset suoritteet (pl. erityislainsäädäntö)	3 372	6 296	7 770	-		32	
Erityislainsäädännön mukainen toiminta	-	1 258	1 271	-			
Yhteisrahoitteinen toiminta (Akademia, TEKES, STM esim. Stakesille jne.)	76	862		-	1 800		
Muu ulkopuolinen rahoitus (esim. TM, OPM harjoittelijoi- den palkkaaminen)	9	174	21	-		169	
Oma (brutto) budjettirahoitus	1 780	10 417	1 249	-	521	20 730	607
Yhteensä, 1 000 euroa	5 246	22 271	10 324	-	14 303	20 965	33 470

* Lääkehoidon kehittämiskeskus (LHKK) perustettu 1.3.2003.

5 Suoritteiden ja hinnoitteluperiaatteiden kuvaus

Hallinnonalan virastot ja laitokset

Tässä luvussa hallinnonalan virastot ja laitokset käsitellään talousarvion lukujärjestyksessä. Jokaisen kohdalla on esitetty sen toiminta-ajatus, toimintaa säätelevät hallintosäädökset ja erityislainsäädäntö, kuvaus maksuttomasta ja maksullisesta toiminnasta valtion maksuperustelain (150/1992, muut. 961/1998, jäljempänä maksuperustelaki) ryhmittelyä noudattaen.

5.1 Sosiaali- ja terveysministeriö (STM)

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävänä on edistää väestön hyvää terveyttä ja toimintakykyä sekä terveellistä työ- ja elinympäristöä ja turvata riittävä toimeentulo ja sosiaali- ja terveyspalvelut. Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa tehtävänsä hallinnonalan konsernijohtajana keskittymällä omien perustehtäviensä (ks. hallintosäädökset) ohella talousarvion pääluokkaperusteluissa asetettujen hallinnonalan strategisten linjausten konkretisointiin.

Hallintosäädökset

Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävistä säädetään valtioneuvostosta annetussa laissa (175/2003) sekä sosiaali- ja terveysministeriöstä annetussa asetuksessa (759/2003). Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on osana valtioneuvostoa vastata valtioneuvoston ohjesäännön mukaan toimialalleen kuuluvista asiaryhmistä. Työsuojeluasioita hoitava tulosityksikkö (työsuojeluosasto) on riippumaton hoitaessaan työsuojeluviranomaiselle kuuluvia tehtäviä. Maksullisen toiminnan kannalta merkittäviä elimiä sosiaali- ja terveysministeriössä ovat vakuutusosaston yhteydessä toimiva nettobudjetoitu lääkkeiden hintalautakunta (HILA) ja terveysosaston yhteydessä toimivat bruttobudjetoidut geenitekniikan lautakunta

ja eettinen toimikunta (ETENE) ja sen lääketieteellinen jaosto. Edelleen nettobudjetoitua toimintaa ovat Raha-automaattiyhdistyksen avustustoiminnan valvonta ja siihen liittyvä uusi Peliriippuvuuden seuranta. Näitä kumpaakin toimintaa säätelee erityislainsäädäntö.

Maksullinen toiminta

Sosiaali- ja terveysministeriön maksullisen toiminnan osuus jakautuu bruttobudjetoituun ja nettobudjetoituun toimintaan. Bruttobudjetoidun maksullisen toiminnan tuotot olivat vuonna 2002 yhteensä noin 107 000 euroa. Tuotoista kaksi kolmasosaa kertyi edellä mainittujen geenitekniikan lautakunnan ja ETENE:n toiminnasta.

Nettobudjetoidun toiminnan tuotot olivat yhteensä noin 954 000 euroa. Nettobudjetoitu toiminta laajeni vuonna 2003, kun uutena toimintana aloitettiin arpa-jaislain 52 §:n nojalla peliriippuvuuden seuranta. Sen arvioidaan lisäävän tuottoja 100 000 eurolla vuonna 2003 ja 150 000 eurolla vuonna 2004. Nettobudjetoidun toiminnan tuotoista 77 prosenttia kertyi vuonna 2002 kuitenkin lääkkeiden hintalautakunnan toiminnasta. Nämä tuotot tulevat edelleen kasvamaan merkittävästi, kun uusi asetus (1.6.2003) lääkkeiden hintalautakunnan maksullisista suoritteista alkaa vaikuttaa. Vuonna 2004 maksullisen toiminnan tuotot nousisivat em. syistä 1,7 –1,8 milj. euroon. §. Ministeriön muista osastoista poiketen, työsuojeluosaston maksullinen toiminta on nettobudjetoitu.

Bruttobudjetoidusta maksullisesta toiminnasta säädetään seuraavissa säädöksissä: STMA sosiaali- ja terveysministeriön ja työsuojelun piirihallinnon maksullisista suoritteista (1322/2001) 2 § 1–14 ja 3 §, geenitekniikkaL (377/1995), STMA geenitekniikkalain mukaisten suoritteiden maksullisuudesta (1158/2001), STMA eettisen toimikunnan ja lääketieteellisen tutkimuseettisen jaoston lausunnoista perittävistä maksuista sekä tutkittavalle suoritettavista korvauksista (1338/2001).

Nettobudjetoidusta maksullisesta toiminnasta säädetään seuraavissa säädöksissä: STMA lääkkeiden hintalautakunnan maksullista suoritteista (412/2003), L raha-automaattivastuksista (1056/2001) 45 §, STMA peliriippuvuuden seurannan ja tutkimuksen kustannusten korvaamisesta (381/2002), STMA sosiaali- ja terveysministeriön ja työsuojelun piirihallinnon maksullisista suoritteista (1322/2001) 2 § 15, 3

a) julkisoikeudelliset suoritteet

maksuttomat

Valtioneuvoston ohjesäännön mukaisten asiaryhmien yleisen toimeenpanon ja toimintaedellytysten luominen ja turvaaminen sosiaali- ja terveysministeriön toimialalle kuuluvien asioiden osalta on ministeriön maksutonta viranomaistoimintaa, ellei asiaryhmien luonteen vuoksi niihin voida soveltaa maksuperustelakia. Ministeriön toiminta ja suoritteet ovat em. vuoksi pääasiallisesti maksuttomia.

1. Ns. Kollektiivisuoritteet (=suoritteet joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään.) (5 §:n 1-kohta)

Valtioneuvoston ohjesäännön mukaisten asiaryhmien yleisen toimeenpanon ja toimintaedellytysten luominen ja turvaaminen sosiaali- ja terveysministeriön toimialalle kuuluvien asioiden osalta on ministeriön maksutonta viranomaistointia, ellei asiaryhmien luonteen vuoksi niihin voida soveltaa maksuperustelakia. Ministeriö on katsonut, että internetin kautta jaettava tieto kuuluu kollektiivisuoritteisiin.

2. Neuvot, ohjeet, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia. (5 §:n 3-kohta)

Maksutonta on ministeriön yleinen neuvonta-, tiedotus-, tutkimus- ja koulutus-toiminta sekä yleisten neuvojen ja ohjeiden antaminen sekä informaatio-ohjaukseen pohjautuen ilmaisjakeluna toimitettavat julkaisut.

3. Maksuperustelain 4 §:n poikkeukset (eli tilanteet, jolloin suoritteiden maksuttomuudelle on perusteltu syy).

Erikseen on määrätty maksuttomaksi työehtosopimuksen vahvistaminen yleissitovaksi. (L 56/2001 14 §: Yleissitovaksi vahvistettu työehtosopimus on toimitettava maksutta jokaisen saataville yleiseen tietoverkkoon).

maksulliset

Sosiaali- ja terveysministeriön maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet on lueteltu STMA:n (1322/2001) 2 §:ssä. Edellä hallintosäädökset kohdassa on kuvattu ministeriön maksullisen toiminnan keskeiset kohdat. Lähes 90 prosenttia osastoilla tai niiden yhteydessä olevissa elimissä harjoitettavasta maksullisesta bruttobudjetoidusta toiminnan tuotoista koostui vuonna 2002 MPL:n mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista. Kun otetaan huomioon myös nettobudjetoitu toiminta niin julkisoikeudellisten suoritteiden osuus maksutuotoista oli 84 prosenttia. MPL:n mukaisten liiketaloudellisten suoritteiden osuus tuotoista oli 10 prosenttia ja loput erityislainsäädäntöön perustuvia julkisoikeudellisia suoritteita.

Ministeriön maksullisen toiminnan rakenne poikkeaa koko hallinnonalan maksullisen toiminnan rakenteesta, sillä MPL:n mukaisten liiketaloudellisten suoritteiden osuus kaikista tuotoista on koko hallinnonalalla noin 75 prosenttia. Vain Lääkelaitoksella julkisoikeudellisten suoritteiden osuus on ministeriötä suurempi. Ministeriön bruttobudjetoidun toiminnan julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot muodostuvat lähes kokonaan vakuutus toiminnan luvista ja päätöksistä, geeniteknikkalain suoritteista ja eettisen toimikunnan erityisesti sen tutkimuseettisen jaoston suoritteista.

Nettobudjetoidun toiminnan julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot koostuvat pääosin (93 prosenttia) Lääkkeiden hintalautakunnan (HILA) toiminnasta, joka on kokonaan maksullista. Lääkkeiden hintalautakunnan maksut perustuvat maksuperustelain nojalla annettuun sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen lääk-

keiden hintalautakunnan maksullisista suoritteista (412/2003). Lääkkeiden hintalautakunnan maksuperustelain mukaiset suoritteet ovat julkisoikeudellisia suoritteita. Vuonna 2002 maksullisen toiminnan tuloja kertyi 739 670 euroa ja toiminta oli 278 541 euroa ylijäämäinen. Liiketaloudellisen toiminnan osuus oli vain 20 euroa. Toiminnan ylijäämäisyys aiheutui lääkkeiden hintalautakunnassa tehtävien tukkuhintapäätösten vuosittaisesta volyymivaihtelusta.

Kiinteähintaiset suoritteet hinnoitellaan keskimääräisen omakustannusarvon mukaisesti. Tyypillisiä suoritteita ovat lääkkeiden korvauserusteeksi hyväksyttävän kohtuullisen tukkuhinnan vahvistaminen, vahvistetun tukkuhinnan korottaminen sekä tukkuhintojen uusintahakemukset.

Lääkkeiden hintalautakunnan hinnoittelussa omakustannusarvosta on poikettu erityisluvalla toimitettavien lääkkeiden osalta, jotka hinnoitellaan alle omakustannusarvon maksuperustelain 6 §:ssä tarkoitetun terveyden- ja sairaanhoidollisen syyn vuoksi. Alemmalla maksulla tehdään mahdolliseksi saada sairausvakuutuksen piiriin sellainen lääke, joka ei ole yleisesti käytössä, mutta joka on yksilön kannalta hoidollisesti tarpeen. Lisäksi lääkkeiden hintalautakunta voi vapauttaa hakijan maksuperustelain 6 §:ssä tarkoitetun terveyden- ja sairaanhoidollisen syyn vuoksi käsittelymaksusta silloin, jos lääkevalmisteen, kliinisen ravintovalmisteen tai perusvoiteen menekki on vähäistä, mutta näitä valmisteita on pidettävä hoidon kannalta välttämättöminä. Käytännössä maksuvapautuspäätöksiä ei juurikaan tehdä. Näiden suoritteiden hinnoittelussa syntynyt alijäämä otetaan lisäyksenä huomioon muiden lääkkeiden hintalautakunnan suoritteiden hinnoittelussa. Myös lääkkeiden hintalautakunnan hinnat ovat kiinteitä hintoja.

Työsuojeluosaston maksullinen toiminta on nettobudjetoitua. Osaston sellaiset suoritteet, joissa viranomaisen toimivalta ja asiakkaan velvoite perustuu erityiseen säädökseen, on määrätty MPL 4 § 3-kohdan mukaisesti maksullisiksi julkisoikeudellisiksi suoritteiksi. Näitä ovat muun muassa työsuojeluviranomaisen ennakkohyväksyntäpäätökset eli luvat sekä poikkeusluvut. TSO:n antamille päätöksille on määrätty hinnat kiinteinä.

STM:n ja työsuojelun piirihallinnon maksullisista suoritteista annetun asetuksen liitteenä olevassa maksutaulukossa on lueteltu työsuojeluhallinnon julkisoikeudelliset suoritteet ja voimassa olevat maksut. Luettelossa on maksut on luokiteltu kolmeen ryhmään: säädöksissä mainitut luvat ja muut suoritteet, poikkeusluvut sekä tapauskohtaiset maksut.

Kiinteähintaisten suoritteiden hinnoitteluperusteena on keskimääräinen omakustannushinta. Maksuasetuksen maksutaulukossa on vahvistettu suoritekohtaiset kiinteät hinnat.

b) liiketaloudelliset suoritteet

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön maksulliset julkisoikeudelliset suoritteet on lueteltu STMA:n (1322/2001) 3 §:ssä. Ministeriön liiketaloudellisten suoritteiden tuotoista suurin osa muodostuu työsuojeluosaston (ml. ts-piirihallinto) maksullisesta toiminnasta. Työsuojeluosaston liiketaloudellisin perustein harjoitetun toiminnan merkittävin osa on julkaisumyynti. Palvelu on maksullista, koska myös muu kuin valtion viranomaisen tuottaa vastaavia suoritteita maksullisena

(MPL 4 § 2. mom.). Osa julkaisuista on sovittu jaettavaksi ilmaiseksi, mutta tarkoitukseen varattujen määrärahojen niukkuuden takia osa niistä on päätetty siirtää maksullisiksi. Työsuojeluosaston maksullinen toiminta on nettobudjetoitua ja muiden osastojen bruttobudjetoitua.

STMA:n asetuksen 3 §:n ministeriön nojalla peritään liiketaloudellisista suoritteista Sosiaali- ja terveysministeriön ja työsuojelun piirihallinnon markkinasuoritehinnaston mukaiset hinnat. Tällä hetkellä sovellettava hinnasto on ollut voimassa 1.1.2002 lukien.

Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavia suoritteita ovat myös lääkkeiden hintalautakunnan lausunnot ja palvelut, jotka eivät välittömästi liity hinnanvahvistushakemuksen käsittelyyn. Käytännössä tällaisia nettobudjetoituja suoritteita ei juurikaan ole.

Erityislainsäädäntö

Erityislainsäädäntöön perustuva maksullinen toiminta rajoittuu Raha-automaattiyhdistyksen avustustoimintaan. Sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa ja valvoo raha-automaattivastuksista annetun lain (1056/2001) 6, 8 ja 21 §:n mukaisesti Raha-automaattiyhdistyksen toimintaa, jakoehdotuksen ja avustussuunnitelman valmistelussa, avustusten maksamisessa ja avustusten käytön valvonnassa. Raha-automaattiyhdistyksen tulee korvata lain 45 §:n mukaan valtiolle ohjauksesta ja valvonnasta aiheutuvat kustannukset valtion maksuperustelain mukaan.

Uutena toimintana on vuonna 2003 aloitettu peliriippuvuuden seuranta. Arpajaislain 52 §:n mukaan arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvia ongelmia on seurattava ja tutkittava. Ongelmien seurannasta ja tutkimuksesta vastaa sosiaali- ja terveysministeriö. Tästä toiminnasta rahapeliyhteisöjen tulee korvata valtiolle toiminnasta aiheutuvat kustannukset sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään - STMA peliriippuvuuden seurannan ja tutkimuksen kustannusten korvaamisesta (381/2002).

Esiin tulleet ongelmat

Lääkkeiden hintalautakunnan toiminnan volyyymi vaihtelee lautakunnan toiminnasta riippumattomasta syystä. Syynä volyymin vaihteluun on etenkin tukkuhintapäätösten voimassaolon määräaikaisuus. Lainsäädännön muuttumisen johdosta vuosina 1998-1999 toteutettiin toistaiseksi voimassa olleiden tukkuhintojen määräaikaistamis- ja tarkistamisprojekti, jonka seurauksena näiden tukkuhintojen uusintahakemukset tulevat aiheuttamaan suuren volyymivaihtelun joka kolmantena ja viidentenä vuonna.

Julkisoikeudellisten hintojen tulee perustua omakustannushinnoitteluun siten, ettei suoritteiden hinnat suuresti vaihtele vuosittain. Tämän johdosta lääkkeiden hintalautakunnan tulot vaihtelevat vuosittain, eikä kustannusvastaavuus toteudu vuositasolla.

5.2 Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskus (Stakes)

Stakes edistää toiminta-ajatuksensa mukaisesti hyvinvointia ja terveyttä sekä toimii laadukkaiden ja tuloksellisten sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaamiseksi koko väestölle yhtäläisin perustein. Tässä tarkoituksessa Stakes tuottaa ja välittää sosiaali- ja terveysalan tietoa ja osaamista päättäjille ja alan toimijoille tutkimuksen, kehittämisen, tietotuotannon sekä tiedonvälityksen keinoin.

Hallintosäädökset

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tehtävistä säädetään sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksella annetussa laissa (1073/1992) ja asetuksessa (1120/1992).

Maksullinen toiminta

Stakesin maksullinen toiminta perustuu sosiaali- ja terveysministeriön antamaan asetukseen sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen maksullisista suoritteista (1131/2001).

a) julkisoikeudelliset suoritteet

Stakesissa ei ole maksuperustelaisissa tarkoitettua julkisoikeudellista maksullista toimintaa.

b) liiketaloudelliset suoritteet

Stakesin maksullinen palvelutoiminta on maksuperustelain 7 §:ssä tarkoitettujen muiden suoritteiden tuotantoa, joiden hinnoista päätetään liiketaloudellisin perustein. Stakes on tietotuotantoon ja tietovarantojen hyödyntämiseen erikoistunut toimija, joka tuottaa tutkimus- ja asiantuntijapalveluita. Vähäisessä määrin voidaan lisäksi vuokrata tiloja ja laitteita ulkopuolisten käyttöön.

Stakesin maksullisen toiminnan tuotot tuoteryhmittäin jakautuivat vuonna 2002 seuraavasti: konsultointi 78 prosenttia, muu maksullinen palvelu 7 prosenttia, koulutus 5 prosenttia, maksulliset tuotteet 3 prosenttia sekä lehdet ja muut julkaisut yhteensä 7 prosenttia.

Erityislainsäädäntö

Stakesissa ei ole erityislainsäädäntöä.

Yhteisrahoitteinen toiminta

Varsinaisen maksullisen toiminnan lisäksi Stakesilla on runsaasti ns. yhteisrahoitteista toimintaa, jossa Stakes yhteistyössä muiden osapuolten (esim. EU, STM, kunnat) toteuttaa toiminta-alueensa kehittämis- ja tutkimusprojekteja.

Esiin tulleet ongelmat

Stakes tuottaa tietosuoritteita. Tietosuoritteiden hinnoittelun osalta Stakes on pyrkinyt noudattamaan periaatetta, jonka mukaan tieto hinnoitellaan irrottamis-

kustannuksin. Erityisesti siirryttäessä verkossa julkaisemiseen ja verkkokauppaan on irrottamiskustannusten määrittely hankaloitunut. Stakesin näkökulmasta olisi tärkeä sopia valtionhallinnossa yhteisistä pelisäännöistä tietosuoritteiden hinnoittelun osalta. Erityistapauksena tietosuoritteiden hinnoittelussa tulisi vielä ottaa kantaa valtion virastojen ja laitosten väliseen tietoluovutusten hinnoitteluun.

5.3 Työttömyysturvalautakunta (TTLK)

TTLK on sosiaalivakuutuksen lautakuntatyypinen muutoksenhakuelin työttömyysturvaa koskevissa asioissa. Toiminnan tavoitteena on nopeiden, oikeudenmukaisten, yhdenmukaisten ja ymmärrettävästi perusteltujen päätösten antaminen.

Hallintosäädökset

Työttömyysturvalautakunnan tehtävistä säädetään työttömyysturvalain (602/1984) 39 §:ssä ja työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun asetuksen (742/1984) 4 luvussa.

Maksullinen toiminta

Työttömyysturvalautakunnalla ei ole maksullisia suoritteita.

5.4 Tarkastuslautakunta (TALK)

TALK toimii sosiaalivakuutuksen erikoistuomioistuimeen rinnastettavana lautakuntatyypisenä muutoksenhakuelimenä. Se on ensimmäinen muutoksenhakuaste kansaneläkeasioissa, kansaneläkelaitoksen käsittelemissä kuntoutusasioissa ja yleistä asumistukea koskevissa asioissa. Ylin muutoksenhakuaste tarkastuslautakunta on sairausvakuutusasioissa, eläkkeensaajien asumistukea, lasten kotihoidon tukea ja yksityisen hoidon tukea, lapsilisiä, äitiysavustusta ja sotilasavustusta koskevissa asioissa.

Hallintosäädökset

Tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään sairausvakuutuslain (363/1963) 54 §:ssä ja tarkastuslautakunnasta annetussa asetuksessa (422/1964).

Maksullinen toiminta

Tarkastuslautakunnalla ei ole maksullisia suoritteita.

5.5 Vakuutusvalvontavirasto (VVV)

VVV on vakuutus- ja eläkelaitoksia sekä muita vakuutusallalla toimivia valvova viranomainen, jonka toiminnan tavoitteita ovat vakuutusten käsittämien etujen turvaaminen, vakuutus- ja eläkelaitosten vakaan toiminnan edistäminen sekä luottamuksen vahvistaminen vakuutustoimintaan.

Hallintosäädökset

Vakuutusvalvontaviraston tehtävistä säädetään laissa Vakuutusvalvontavirastosta (78/1999) ja vakuutusvalvonnan maksullisesta toiminnasta säädetään vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetussa laissa (479/1944) ja STM:n asetuksessa vakuutusvalvontaviraston maksullisista suoritteista (1290/2001).

Maksullinen toiminta

Vakuutusvalvontaviraston toiminta on kokonaan maksullista. Vakuutusvalvonnan maksullisesta toiminnasta maksuperustelain mukaista toimintaa on noin 4 prosenttia ja 96 prosenttia on erityislainsäädännön mukaista toimintaa. Viraston maksullinen toiminta on tarkemmin määritelty VVV:n käsikirjassa 23.1.2002 (Määräys VVV 6.1; Vakuutusvalvontaviraston maksullinen toiminta, sekä suoritteiden hinnat ja laskutus).

a) julkisoikeudelliset suoritteet

Maksuperustelain mukaisista suoritteista suurin osa on julkisoikeudellisia suoritteita, jotka on hinnoiteltu suoritelajeittain ja valvontaryhmittäin keskimääräisen omakustannusarvon mukaisesti kiintein hinnoin. Näitä julkisoikeudellisia suoritelajeja – joiden kiinteät hinnat johtuen valvontatehtävien sisältöeroista vaihtelevat valvontaryhmittäin - ovat muun muassa vakuutusteknisten perusteiden vahvistaminen, yhtiö- ja yhdistysjärjestyksen vahvistaminen tai muuttaminen sekä työttömyyskassan jäsenmaksun vahvistaminen.

Vakuutusvalvontavirastolla on lisäksi julkisoikeudellisia suoritteita, joiden hinta määritellään suoritekohtaisen omakustannusarvon perusteella koska päätöksiin käytettävä työmäärä vaihtelee suuresti. Tällaisia suoritteita ovat muun muassa sulautumista, jakautumista sekä vakuutuskannan luovuttamista koskevat päätökset.

b) liiketaloudelliset suoritteet

Vakuutusvalvontaviraston liiketaloudellisiin perustein hinnoiteltavien suoritteiden tuotanto on vähäistä. Tällaisia ovat muun muassa valokopiot, julkaisut ja liittymät tietokantoihin sekä koulutus- ja asiantuntijapalvelut.

c) maksuperustelain mukaiset maksuttomat suoritteet

Valvonta- ja tarkastustoiminnasta VVV:n viranomaistoimintana laskutetaan valvottavia vakuutustarkastuksen valvontamaksulla, jolloin tähän toimintaan liittyvistä ohjeista, opastuksesta ja neuvonnasta, esitteistä ja tiedotuksesta ei laskuteta valvottavia eikä VVV:n sidosryhmiä erikseen.

Muun muassa määräys- ja ohjekokoelman julkaisuista, toimintakertomuksista, tilastojulkaisuista ja vastaavista asianomaiset osastot toimittavat valvottavien ja sidosryhmien ensimmäiset jakelukappaleet maksuttomina. Myöhemmin erikseen tilattavat vastaavat julkaisut ja muut suoritteet ovat maksullisia liiketaloudellisten suoritteiden palveluhinnaston mukaisesti.

Jos kysymyksessä on yhteistyöprojekti tai vastaava, jonka rahoituksesta on sovittu sopimuksella, määräytyvät maksut mainitun sopimuksen mukaisesti.

Erityislainsäädäntö

Pääosa vakuutusvalvontaviraston maksullisesta toiminnasta toteutetaan erityislainsäädännön perusteella. Laissa vakuutustarkastuksen kustantamisesta määritellään vakuutusvalvontaviraston valvottaville vuosimaksu, jolla katetaan vakuutusvalvontaviraston toiminnasta aiheutuvat menot. Valvontamaksut määrätään valvontaryhmittäin viraston kustannuslaskennan ja laitoksittain valvottavien laitosten maksuunpanovuotta edeltävän tilikauden tilinpäätöstietojen perusteella. Valtion maksuperustelain nojalla perityt maksut otetaan kuitenkin vähennyksenä huomioon valvontamaksua määrättäessä. Valvontaryhmittäisten kustannusten aiheuttamisperusteen määrää kohdistuneen työpanoksen lisäksi ao. valvontaryhmän valvontatehtävän sisältö, jota kuvaavina mittareina käytetään valvontavaryhmän tilinpäätöstietoja. Yksittäisen valvottavalaitoksen maksettavaksi tuleva valvontamaksu on riippuvainen ao. valvontavaryhmän kustannuksista ja ao. laitoksen tilinpäätöstiedoista.

Vakuutusvalvontaviraston suorittaman valvonnan maksullisuus toteutettiin erityislainsäädännöllä, koska maksuperustelaki ei mahdollistanut vuosittaisen valvontamaksun perimistä. Vakuutusvalvontaviraston valvonta ei ole palvelua, joka tuotettaisiin tilauksesta tai muusta toimeksiannosta eikä myöskään muuta vastaavaa toimintaa, jonka tuottaminen olisi seurausta vastaanottajan toimenpiteestä.

Lisäksi maksullinen toiminta nähtiin välttämättömäksi toteuttaa vakuutusvalvontavirastossa erityislainsäädännön perusteella myös sen vuoksi, että viraston toiminta on kokonaan maksullista. Tällöin vuosittaisen satunnaisen vaihtelun aiheuttamaa kannattavuuden muutoksia ei voitu tasapainottaa bruttobudjetoidun määrärahan puitteissa. Erityislainsäädännöllä mahdollistettiin se, että vuosittain syntyvä yli- tai alijäämä voidaan huomioida seuraavan vuoden maksussa ja siten valvontamaksulla katetaan vain valvonnasta aiheutuneet menot. Erityislainsäädäntö on myös mahdollistanut investointien toteuttamisen valvontamaksun puitteissa.

5.6 Terveydenhuollon oikeusturvakeskus (TEO)

TEO edistää yksilön oikeussuojan toteutumista terveydenhuollossa yhdistämällä ja soveltamalla lääketieteellistä ja oikeustieteellistä tietoa. TEO:n tehtävänä on valvomalla terveydenhuollon ammattihenkilöitä osaltaan huolehtia kansalaisille annettavien terveyspalvelujen laadusta ja potilasturvallisuudesta. Lisäksi TEO huolehtii oikeuspsykiatria, raskauden keskeyttämisestä ja steriloinnista, ihmisten elimien ja kudoksien lääketieteellistä käyttöä, lääketieteellistä tutkimusta ja kuolemansyyn selvittämistä koskevassa tai muussa lainsäädännössä sille säädettyistä tehtävistä.

Hallintosäädökset

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävistä säädetään terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetussa laissa (1074/1992) ja asetuksessa (1121/1992). Tehtävistä säädetään lisäksi erityislainsäädännössä.

Maksullinen toiminta

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen suoritteista ovat maksuttomia raskauden keskeyttämistä ja sterilisointia koskevista asioista annetut päätökset, valtion viranomaisten pyytämät asiantuntijalausunnat, muiden kuin Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen maksuasetuksessa mainittujen julkisoikeudellisten asioiden käsittely ja niissä annetut ratkaisut tai päätökset sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön toimeksiannosta annettavat tieto- ja informaatiojärjestelmiin liittyvät tietopalvelut lukuun ottamatta osuutta, jonka Terveydenhuollon oikeusturvakeskus hankkii ulkopuoliselta palvelujen tuottajalta.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen julkisoikeudellisista suoritteista perittävät maksut määräytyvät sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön niistä antaman asetuksen (1276/2002) mukaisesti. Suoritteiden hinnoitteluperusteena on käytetty niiden omakustannusarvoa. Asetuksessa määritellään myös ne suoritteet, jotka Terveydenhuollon oikeusturvakeskus hinnoittelee liiketaloudellisin perustein.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen maksulliset suoritteet ovat lähes kaikki lakiin perustuvia julkisoikeudellisia suoritteita, joiden tuottamiseen Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksella on yksinoikeus. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus ei omilla toimenpiteillään voi juurikaan vaikuttaa suoritteiden kysyntään tai ajoitukseen.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen maksullisesta toiminnasta kertyi vuonna 2002 tuloja 689 696 euroa. Maksullisen toiminnan menot olivat 558 835 euroa, toiminta oli 130 861 euroa ylijäämäinen. Ylijäämästä julkisoikeudellisen toiminnan osuus oli 112 198 euroa ja liiketaloudellisen toiminnan osuus 18 662 euroa. Julkisoikeudellisen toiminnan ylijäämä johtui pääasiassa siitä, että aikaisemmin laillistetut kättilöt ja terveydenhoitajat saivat vuonna 2002 mahdollisuuden laillistukseen myös sairaanhoitajaksi.

Erityislainsäädäntö

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen osalta ei ole maksuja koskevaa erityislainsäädäntöä. Vaikka TEO:lla ei ole erityislainsäädäntöä, on muussa lainsäädännössä esim. sairausvakuutuslain (364/1963) 68 a §:ssä todettu, että Kansaneläkelaitoksella on oikeus saada ao. kohdassa mainittuja tietoja maksutta, mutta jos tiedot tarvitaan tietynä muodossa ja siitä aiheutuu TEO:lle olennaisia lisäkustannuksia, on kustannukset kuitenkin korvattava.

Esiin tulleet ongelmat

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen julkisoikeudellisista suoritteista perittävien maksujen kustannusvastaavuuden arvioiminen on osoittautunut ongelmalliseksi suoritteiden määrässä tapahtuvien, ennakolta vaikeasti arvioitavien vuo-

tuisten muutosten takia. Vuonna 2001 suoritteiden määrä laski vuodesta 2000 kolmella tuhannella. Tämä johtui terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutusajan ja koulutusmuotojen yhteisvaikutuksesta. Vuonna 2002 suoritteiden määrä kasvoi vuodesta 2001 noin kolmella tuhannella, mikä aiheutui osaksi siitä, että joihinkin ammatteihin valmistuvien määrä nousi noin kaksinkertaiseksi, koska pidentyneen valmistusajan vaikutukset kumuloituivat ja osaksi siitä, että eräät ammattiharjoittajaryhmät voivat omaksutun uuden tulkinnan mukaan hakea aikaisemman koulutuksensa perusteella laillistusta myös toiseen ammattiin kuin mihin he ovat valmistuttuaan hakeneet laillistusta. Viimeksi mainitusta syystä myös vuoden 2003 suoritteiden määrän voidaan arvioida kasvavan vuodesta 2002. Vuonna 2004, kun toista laillistusta hakevia ei enää arvioida olevan, voidaan suoritteiden määrän arvioida kääntyvän laskuun.

Ongelmaksi voi myös muodostua Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterin vaatimien mittavienkin kehittämistarpeiden rahoittaminen ja sen vaikutusten huomioiminen suoritteiden hinnassa. Rahoitus on hoidettava joko nettobudjetoidun toiminnan ylijäämästä tai budjettirahoitteisesti.

5.7 Työterveyslaitos (TTL)

TTL tukee terveellisen ja turvallisen työympäristön kehittämistä sekä edistää työikäisen väestön terveyttä ja työkykyä. Tutkimustietoon perustuva asiantuntemus on perustana laitoksen tiedonvälitys-, koulutus- ja palvelutoiminnalle. Työterveyslaitos on valtionapua saava laitos, jonka tutkimustoiminta rahoitetaan pääosin valtion varoilla.

Hallintosäädökset

Työterveyslaitoksen tehtävistä säädetään työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetussa laissa (159/1978) ja asetuksessa (501/1978).

Maksullinen toiminta

Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettu laki säätelee laitoksen talouden perusrakenteen. Valtionosuus on 80 prosenttia eduskunnan hyväksymän valtiosuuteen oikeuttavan toiminnan kokonaisvolyymien kustannuksista. Laitoksen oma tuottovelvoite on 20 prosenttia valtiosuuteen oikeuttavan toiminnan kuluista.

Tuloa tuottavan toiminnan hinnoittelu perustuu TTL:n johtokunnan hyväksymiin yleisperiaatteisiin (jk 10/1997). Niiden mukaan maksujen määräytymisperusteena pidetään ensisijaisesti markkinahintaa. Jos markkinahinta ei ole määriteltävissä, hinnoittelun perusteena käytetään omakustannushintaa. Viranomais- ja muu kohdentamaton palvelu voidaan toteuttaa julkisen rahoituksen turvin.

Palvelutoimintaa voidaan myös tukea valtionrahoituksella silloin, kun se on terveystaloudellisen riskinhallinnan kannalta perusteltua. Varsinkin pienet ja keski-suuret yritykset tarvitsevat ulkopuolista asiantuntijatukea työolojen ja osaamisen kehittämisessä. Muuten työntekijöiden terveyden ja turvallisuuteen liittyvät tavoitteet saattavat jäädä toissijaisiksi, sillä pienten yritysten voimavarat ovat rajalliset. Pienten ja keskisuurten yritysten työterveyttä ja työoloja kehitetään

usein interventiohankkeilla, joiden rahoituksessa voivat olla mukana sekä ulkopuolinen rahoittaja (esim. ESR), Työterveyslaitos ja kohdeorganisaatio itse. STM:n erillisrahoituksen tukemana Työterveyslaitos on kouluttanut muun muassa kunnallisten terveyskeskusten työterveyshuoltojen sekä maatalouden ja merenkulun työterveyshuoltojen henkilöstöä, jolloin osallistuminen on saatu edulliseksi.

5.8 Kansanterveyslaitos (KTL)

KTL:n toiminnan tavoitteena on väestön terveyden, toimintakyvyn ja elämänlaadun parantaminen ja terveys- sekä hyvinvointierojen vähentäminen. Tähän tavoitteeseen se pyrkii edistämällä terveellisiä elintapoja, fyysisen ja sosiaalisen elinympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä parantamalla väestön vastustuskykyä.

Hallintosäädökset

Kansanterveyslaitoksesta säädetään kansanterveyslaitoksesta annetussa laissa (828/1981) ja asetuksessa 374/1998).

Maksullinen toiminta

Kansanterveyslaitoksen maksullinen toiminta jakautuu talousarviossa bruttobudjetoituun (tulomomentti 12.33.08) ja nettobudjetoituun toimintaan (momentti 33.08.21). Bruttobudjetoitu maksullinen toiminta perustuu STMp Kansanterveyslaitoksen maksullisista suoritteista (579/1993). Toiminnasta merkittävä osa muodostui vuonna 2002 rokotteiden myynnistä. Rokotteiden myynti on maksuperuslain mukaista toimintaa, jonka kannattavuustavoitteena on toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattaminen. Rokotteiden myynti on vain pieni osa koko rokotehuollosta: suurin osa rokotteista toimitetaan ilmaisjakeluna rokoteohjelman mukaisesti. Bruttobudjetoidun momentin tulokertymä oli yhteensä 757 134 euroa, josta lähes kaikki oli rokotteiden myyntiä ja 4 235 euroa sekalaisia tuloja. Rokotteiden tuloylijäämä oli 91 000 euroa, johtuen lähinnä valuuttakurssien muutoksista. Tulojen kasvu johtui lähinnä rokotteiden ostohintojen noususta sekä valuuttakurssien muutoksista. Myyntivolyymi oli vain lievästi suurempi kuin vuonna 2001.

Toimintamenomomentille nettoutettu maksullinen toiminta käsitti pääosin valtakunnallisia seulontatutkimuksia (raskaudenaikainen infektioseulonta ja synnytyksen kilpirauhasen toimintavajauksen tutkiminen), liikennejuopumus- ja huumetutkimuksia, isyystutkimuksia sekä eräitä muita erikoistutkimuksia, kuten tuberkuloosi- ja hiv-tutkimuksia. Tuotot olivat oli 3 352 760 euroa eli tulos oli alijäämäinen 195 000 euroa. Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan kannattavuustavoitteeksi asetettiin vuoden 2002 talousarviossa, että tulot kattavat kaikki kustannukset sekä että syntyy pieni ylijäämä. Tämä tavoite ei toteutunut, joka johtui pääasiassa uuden, mittavan atk-järjestelmän hankinnasta ja siitä johtuvista suurista poistoista sekä arvioitua hieman pienemmäksi jääneestä myynnistä.

Erityislainsäädäntö

Kansanterveyslaitoksella ei ole varsinaista erityislainsäädäntöä, mutta se saa tuloja (korvauksia ja palkkioita) isyyslain 700/1975, isyyslain toimeenpanosta an-

netun lain 701/1975 eräistä veri- ja muita periytyviä ominaisuuksia koskevista tutkimuksista annetun lain 702/1975 ja edellä oleviin lakeihin liittyvien asetusten mukaisista tutkimuksista ja toimenpiteistä. Viranomaisyhteistyössä KTL lähettää laskun tapauksesta riippuen terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle ja suoraan oikeusministeriölle.

Yhteisrahoitteinen toiminta

Varsinaisen maksullisen toiminnan lisäksi KTL:lla on runsaasti ns. yhteisrahoitteista toimintaa.

5.9 Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (STTV)

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen toiminta-ajatuksena on ehkäistä alkoholipitoisista aineista, tupakasta ja kemikaaleista aiheutuvia haittoja. STTV toteuttaa sosiaali- ja terveysministeriön päästrategioista ensisijaisesti terveyden ja toimintakyvyn edistämistä. Välineinä näiden tavoitteiden toteuttamisessa ovat lupahallinto, valvonta ja vaikuttaminen sekä alue- ja paikallishallinnon ohjaus ja koulutus. Viraston toiminnassa on myös keskeisessä asemassa elinkeinotoimintaan kohdistuvan ohjauksen tehostaminen sekä harmaan talouden ja talousrikollisuuden ehkäiseminen. Virasto vaikuttaa elin- ja työympäristöön sekä kansalaisten terveydelle haitallisiin elämäntapoihin seuraamalla ja arvioimalla riskitekijöitä sekä tiedottamalla näistä.

Hallintosäädökset

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen toiminnasta säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksesta annetussa laissa (1146/1994) ja asetuksessa (1152/1994).

Maksullinen toiminta

a) julkisoikeudelliset suoritteet

Tuotevalvontakeskuksen lupa- ja valvontatoiminta sekä kemikaali-ilmoitusten käsittely on pääasiallisesti maksullista ja tämän toiminnan kustannukset katetaan yhteiskustannukset mukaan lukien elinkeinonharjoittajilta perittävillä maksuilla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen maksullinen toiminta jakautuu talousarviossa bruttobudjetoituun (tulomomentti 12.33.09) ja nettobudjetoituun toimintaan (momentti (33.09.21). Bruttobudjetoidusta maksullisesta toiminnasta säädetään seuraavissa säädöksissä: KemikaaliL (744/1989) 60 §, Alkoholil (1143/1994) 55 §, L toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (693/1976) 25 §, STMA sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen maksullisista suoritteista (1440/2001). Nettobudjetoidusta maksullisesta toiminnasta säädetään seuraavissa säädöksissä: KemikaaliL (744/1989) 60 §, STMA Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen maksullisista suoritteista (1440/2001).

Kemikaalilain 6 luvussa tarkoitettujen biosidivalmisteiden ja tehoaineiden käsittelyn osalta maksuja peritään myös toiselle viranomaiselle annetuista lausun-

noista. Toimivaltaisia viranomaisia on kaksi: Tuotevalvontakeskus ja Suomen ympäristökeskus (SYKE). Elinkeinoharjoittaja tekee hakemuksen vain toiselle toimivaltaiselle viranomaiselle, joka perii elinkeinoharjoittajalta käsittelymaksun. Hakemusta käsittelevä viranomainen pyytää toiselta toimivaltaiselta viranomaiselta lausunnon tämän toimialaan liittyvistä seikoista. Käsittelymaksun jakaminen toimivaltaisten viranomaisten kesken on toteutettu siten, että nämä lausunnot ovat maksullisia (STMA:n STTV:n maksullisista suoritteista, liite 2, kohta 5).

Vuonna 2002 Tuotevalvontakeskuksen bruttobudjetoitu maksullinen toiminta oli alijäämäistä. Kannattavuudessa oli tulosalueittaisia eroja. Vuonna 2002 valmistunutta uutta laskentajärjestelmää käytettiin hyväksi jo saman vuoden kustannusvastaavuuslaskennassa. Järjestelmän vaihtumisen vuoksi laskennan tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien vuosien tulosten kanssa.

Voimakkaimmin alijäämäistä oli kemikaalien riskinarviointitoiminta, mikä johtui osittain pitkäkestoisen arviointityön kustannusten ja tulojen kohdentumisesta eri vuosille sekä maksuasetuksen muutostarpeista. Alkoholien aiheuttamien haittojen ehkäisemisen tulosalueella toiminta oli kokonaisuudessaan jonkin verran ylijäämäistä (kustannusvastaavuusprosentti 109,0 prosenttia). Tarkimmin kustannusvastaavuus toteutui alkoholijuomien valmistus-, tukkumyynti- ja käyttö- lupien haltijoilta sekä alkoholiyhtiöltä perittyjen valvontamaksujen osalta (101,0 prosenttia). Sen sijaan alkoholilupahallinto oli selvästi alijäämäistä.

Nettobudjetoidun kemikaalirekisterin tuoterekisteriyksikön toiminta katetaan ilmoitusten käsittelystä saatavilla maksuilla. Rekisterimaksujen määräämisessä otetaan huomioon, että yksikkö suorittaa virastolle rekisterin hoitoon kuulumatomia palveluita. Näiden arvo vastaa jokseenkin tarkoin yksikön laskennallista osuutta yhteiskustannuksista.

b) liiketaloudelliset suoritteet

Tuotevalvontakeskuksen liiketaloudellisesti hinnoiteltavia suoritteita ovat tilauksesta tehdyt tiedonhauk, koulutus- ja konsultointipalvelut, Tuotevalvontakeskuksen kokoamien rekisteritietojen myynti, alkoholijuomia koskevat sertifikaatit sekä valokopiot ja muut jäljennökset. Näiden osuus on hyvin vähäinen sekä määrällisesti että suhteessa muihin Tuotevalvontakeskuksen keräämiin maksuihin.

Erityislainsäädäntö

Alkoholijuomien vähittäismyyntin ja anniskelun valvonta kuuluu sekä Tuotevalvontakeskukselle että lääninhallituksille. Lääninhallitukset valvovat alueellaan sekä itse myöntämiensä että Tuotevalvontakeskuksen myöntämien lupien haltijoiden toimintaa. Tuotevalvontakeskus käsittelee muun muassa rikkomusten sanktiointia sekä valvoo erityisesti luvanhaltijoiden luotettavuutta. Tuotevalvontakeskus ylläpitää lisäksi alkoholielinkeinorekisteriä, joka toimii molempien viranomaisten lupahallinnon ja valvonnan keskeisenä välineenä. Valvontamaksujen kerääminen on järjestetty siten, että Tuotevalvontakeskus perii valvontamaksun myöntämiensä lupien (yli 4,7 til-prosenttia alkoholia sisältävien juomien anniskeluluvat) haltijoilta ja lääninhallitukset keräävät valvontamaksut myöntä-

miensä lupien (enintään 4,7-prosenttiset alkoholijuomat) haltijoilta. Siten kumankaan viranomaisen keräämät anniskelun ja vähittäismyynnin valvontamaksut eivät kohdistu yksinomaan vain tämän viranomaisen suorittaman valvonnan kustannuksiin.

Tuotevalvontakeskuksen suoritteisiin kuuluvat myös kasvinsuojelun tehoaineiden (torjunta-aineiden) riskinarvioinnit, joista perittävät käsittelymaksut perustuvat EU:n komission (EY) asetukseen (451/2000) ja EU:n neuvoston direktiiviin 91/414/ETY, maa- ja metsätalousministeriön asetukseen Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen (KTTK) maksullisista suoritteista (1083/2001) sekä KTTK:n kanssa ainekohtaisesti tehtäviin sopimuksiin. Toiminnanharjoittajat suorittavat maksut KTTK:lle, joka on torjunta-aineasioissa toimivaltainen viranomainen. Tuotevalvontakeskus osallistuu arviointityöhön terveysvaikutusten arvioinnin ja työhygieenisten haittojen arvioinnin osalta ja Suomen ympäristökeskus ympäristövaikutusten arvioinnin osalta. Käsittelymaksut jaetaan arviointityöhön osallistuvien viranomaisten kesken siten, että KTTK korvaa Tuotevalvontakeskukselle ja SYKE:lle arviointityöstä aiheutuneet kustannukset käytetyn työajan mukaan, mistä tehdään kunkin arvioitavaksi tulevan torjunta-aineen osalta erillinen sopimus.

Esiin tulleet ongelmat

EU:n komissio on useaan otteeseen kiinnittänyt huomiota alkoholijuomien tukkumyynnin valvontamaksujen määräämisperusteisiin korostaen, että tällaisia maksuja voidaan pitää kaupan esteinä. Komissio on katsonut myös, että valvonta palvelee myös verotuksellisia tarpeita, eikä sen maksullisuus siten olisi hyväksyttävissä. Asiasta on lähetetty Suomelle virallinen huomautus ja asiaa on viimeksi käsitelty ns. pakettikokouksessa 10.6.2003. Osittain komission aikaisempien vaatimusten johdosta tukkumyynnin valvontamaksuja tarkistettiin alaspäin maksuasetuksen muutoksella 1195/1999.

Anniskelun ja vähittäismyynnin valvontamaksujen kohdentamisessa on ollut jonkin verran ongelmallista koota sisäasiainministeriön hallinnonalalta yhteismittallisesti tiedot lääninhallitusten valvontatoiminnan kustannuksista ja sen jakautumisesta Tuotevalvontakeskuksen ja lääninhallitusten luvanhaltijoihin. Eri näkemyksiä on ollut myös siitä, tulisiko valvontamaksuilla kattaa myös harmaan talouden torjuntaan liittyvien tehtävien ja valvonnan ohjauksen kustannuksia. Näitä kysymyksiä käsitellään STM:n 14.3.2003 asettamassa eräiden alkoholihallintotehtävien alueellistamista valmistelevalle työryhmässä.

Tuotevalvontakeskuksella on joitakin toimintoja, joiden toteuttaminen riippuu kokonaan siitä, että Tuotevalvontakeskus saa käyttöönsä kertyviä maksuja vastaavat resurssit. Erityisesti torjunta-aineiden EU-riskinarviointi rahoitetaan elinkeinonharjoittajilta perittävillä käsittelymaksuilla, joista Tuotevalvontakeskus laskuttaa sopimuksen perusteella KTTK:lta arviointityönsä kustannukset käytetyn työajan mukaan. Tuotevalvontakeskus ei kuitenkaan ole pitänyt tarkoituksenmukaisena siirtyä tältä osin nettobudjettiin, koska kysymys on 2-3 henkilötyövuodesta, joihin kohdistuvien yhteiskustannusten laskenta muodostuisi suhteettoman hankalaksi. Lisäksi kyse on pitkäkestoisesta arviointityöstä: kunkin aineen riskinarviointityö voi kohdistua kolmenkin eri kalenterivuoden ajalle, jol-

loin maksujen kohdentaminen kustannuksia vastaavasti on vaikeaa. Nettobudjettiin siirtymistä vaikeuttaa myös se, että Tuotevalvontakeskuksen arvioitavaksi tulevien aineiden määrä vaihtelee vuosittain huomattavasti, sillä Suomen arvioitaviksi tulevista aineista määrätään EU:n vanhojen tehoaineiden uudelleen arvioinnin työohjelman puitteissa, jonka kustakin täytäntöönpanovaiheesta määrätään erikseen asetuksella.

5.10 Säteilyturvakeskus (STUK)

STUK:n toiminta-ajatus on ihmisten, yhteiskunnan, ympäristön ja tulevien sukupolvien suojeleminen säteilyn haitallisilta vaikutuksilta. Toiminta-ajatuksensa mukaisesti STUK on säteily- ja ydinturvallisuutta valvova viranomaisellinen, säteilyturvallisuusalan tutkimuslaitos sekä palvelutoimintaa harjoittava asiantuntijaorganisaatio.

Hallintosäädökset

Säteilyturvakeskuksesta säädetään laissa (1069/1983) ja asetuksessa (618/1997). Säteilyturvakeskus toimii sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön alaisuudessa. STUKin johtokunnan määrää valtioneuvosto.

Ydinenergian käytöstä säädetään ydinenergiainlaissa (990/1987) ja -asetuksessa (161/1988) ja säteilytoiminnasta säteilylaissa (592/1991) ja -asetuksissa (1512/1991 ja 1306/1993). Ydinenergian käytön turvallisuutta koskevat yleiset määräykset esitetään valtioneuvoston päätöksissä (395-398/91). Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksen turvallisuutta koskee valtioneuvoston päätös (478/1999). Säteilyturvallisuutta koskevat STM:n asetukset (1474/1991, 423/2000 ja 294/2002,). Lisäksi voimassa on useita muitakin STUKin toimialan säädöksiä ja kansainvälisiä sopimuksia.

Maksullinen toiminta

a) julkisoikeudelliset suoritteet

Julkisoikeudellisista suoritteista Ydinturvallisuusvalvonnan kokonaiskustannukset vuonna 2002 olivat 7,56 milj. euroa josta maksullisen toiminnan kustannukset olivat 6,13 milj. euroa. Säteilyn käytön valvonnan kokonaiskustannukset olivat vastaavasti 1,96 milj. euroa josta maksullisen osuus 1,32 milj. euroa. Julkisoikeudellisten suoritteiden hinnoitteluperuste on omakustannushinta.

maksuttomat

- Suomen rajojen ulkopuolisten ydinturvallisuusriskien arvioiminen ja niihin varautuminen Suomen alueella, sekä yhteistyö ulkomaisten viranomaisten kanssa näiden riskien pienentämiseksi.
- Kansainvälinen yhteistyö ydinturvallisuutta koskevien periaatteiden, sopimusten ja ohjeiden kehittämiseksi ja valmistelemiseksi.
- Yleinen tiedottaminen ydin- ja säteilyturvallisuutta koskevissa asioissa.

- Valmiustoiminta
- Säteilyn vahingollisten vaikutusten estämistä ja rajoittamista tukeva tutkimustoiminta
- Osallistuminen lainsäädännön, turvallisuusnormien ja standardien valmisteluun
- Säteilyn mittanormaalien ylläpitäminen
- Säteilytoiminnan viranomaisaloitteinen yleisvalvonta ja siihen kuuluvat toimenpiteet

ja maksulliset

- Ydinvoimalaitosten sekä ydinjätteiden turvallisuusarvioinnit, tarkastukset ja valvontatyöt
- Säteilyn käytön ja säteilytoiminnan valvonta, viranomaispäätökset ja lausunnot, annoselvitykset sekä säteilylaitteiden rekisteröinnit

b) liiketaloudelliset suoritteet

Palvelutoiminnan tulosalueen kokonaiskustannukset vuonna 2002 olivat 3,24 milj. euroa. Tulo-kustannussuhde oli 100 prosenttia. Palveluista perittävät hinnat asetetaan liiketaloudellisin perustein. Tehtäviä ovat:

- Säteily- ja ydinturvallisuusalan asiantuntijatehtävät
- Kalibrointi-, testaus- ja mittausspalvelut
- Ydinvoimalaitosten ympäristön valvonta
- Pienjätteiden käsittely ja varastointi
- Annosmittaukset

Erityislainsäädäntö

Säteilyturvakeskus valvoo säteilyn käytön ja muun säteilytoiminnan turvallisuutta säteilylain (592/91) nojalla. Turvallisuusvalvontaan kuuluu turvallisuuslupamenettely, tarkastukset, säteilytyöntekijöiden annosvalvonta, valvonnan edellyttämien tiedostojen hallinta ja turvallisuusinformaation antaminen asiakkaille. Suurin osa säteilytoiminnan valvonnan tuloista peritään tämän lain nojalla vuotuisina maksuina toiminnan harjoittajilta.

Yhteisrahoitteinen toiminta

Varsinaisen maksullisen toiminnan lisäksi STUKilla on ns. yhteisrahoitteista toimintaa.

5.11 Lääkelaitos (LL)

LL:n tehtävänä on ylläpitää ja edistää lääkkeiden, terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden sekä verivalmisteiden käytön turvallisuutta. Lääkelaitoksen tavoitteena on olla luotettava, asiantunteva ja tehokas yhteistyökumppani EU:n lääke-

valvontajärjestelmissä. valvontaa toteutetaan lupamenettelyin sekä tarkastustoiminnan ja jälkivalvonnan keinoin.

Hallintosäädökset

Lääkelaitoksesta säädetään laissa (35/1993) ja asetuksessa (132/1993).

Lääkelaitoksen tehtävistä säädetään lääkelaisissa (395/1987) ja -asetuksessa (693/1987) ja terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden valvonnasta annetussa laissa 1505/1994 ja asetuksessa 1506/1994. Myös huumausainelaki, velvoitevarastointilaki- ja laki veripalvelutoiminnasta (968/1994) säätävät Lääkelaitoksen toimintaa. Maksut määräytyvät sosiaali- ja terveysministeriön maksuasetuksen ”Sosiaali- ja terveysministeriön asetus Lääkelaitoksen maksullisista suoritteista” mukaan, viimeisin 1120/2002.

Maksullinen toiminta

a) julkisoikeudelliset suoritteet

Tuloista 85 prosenttia on maksuperustelain nojalla hinnoiteltuja julkisoikeudellisia suoritteita, joista on olemassa sosiaali- ja terveysministeriön asetus. Julkisoikeudellisten suoritteiden hinnoitteluperuste on omakustannushinta.

maksuttomat

Maksuasetuksen 1 §:n lopussa luetellaan poikkeukset maksullisuudesta. Näitä ovat:

- lupahakemusmaksu, vuosimaksu tai muutosmaksu voidaan jättää perimättä, jos lääkevalmisteen menekki on vähäistä, mutta lääkevalmistetta on pidettävä hoidon kannalta välttämättömänä
- kliiniset eläinlääketutkimusilmoitukset
- kliiniset ihmislääketutkimusilmoitukset silloin, kun tutkimus tehdään yksityisen tutkijan, tutkijaryhmän, yliopiston laitoksen, yliopistollisen sairaalan klinikan, kansanterveyslaitoksen tai Stakesin toimesta ilman ulkopuolista rahoitusta tai yleishyödyllisen yhteisön rahoituksella
- poliisi- tai tulliviranomaisen virkatehtävissään tarvitsemat huumausaineluvat tai luokituspäätökset
- TABU-lehti-lääkeinformaatiota lääkelaitokselta, lääkekulutustilasto ATC/DDD -luokituskirja sekä Kapseli-lehden teemanumerot jaetaan terveydenhuollon ammattiryhmille maksutta.
- määräykset ja ohjeet voimaan tullessaan maksuttomia niille, joita määräys tai ohje koskee, myöhempi myynti maksullista EDITAsta käsin
- määräykset, ohjeet, lomakkeet maksuttomia netissä

- eräät terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet -osaston julkaisut ovat maksuttomia silloin, kun tietosisältö on tarpeellista saattaa kaikkien alan toimijoiden tietoon
- esitteet ja vuosikertomukset maksuttomia
- hallinnolliset tehtävät, kuten apteekkimaksun vahvistaminen ovat maksuttomia. Itse apteekkimaksu maksetaan valtiolle, ei Lääkelaitokselle.

maksulliset

Lääkelaitoksen koko toiminnasta noin 71 prosenttia rahoitetaan julkisoikeudellisten suoritteiden maksutuloilla.

Maksut ovat lääkevalmisteiden myyntilupahakemusten käsittelymaksuja, lupien ylläpidon vuosimaksuja, tutkimusilmoitusten käsittelymaksuja, lääkealan elinkeinonharjoittajien lupa- ja tarkastusmaksuja sekä muutamia terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden ilmoitus- ja todistusmaksuja. 8 prosenttia julkisoikeudellisista tuloista tulee Euroopan lääkearviointivirastosta (EMEA) maksuina Lääkelaitoksen koko EU:n puolesta arvioimien lääkevalmisteiden myyntilupahakemuksista. Nämä maksut määräytyvät EU:n ministerineuvoston asetuksen perusteella siten, että myyntiluvan hakija maksaa ensin ko. maksun EMEA:lle, joka siirtää osan maksusta hallintoneuvostonsa päätöksen mukaisesti hakemusten käsittelijämaalle.

b) liiketaloudelliset suoritteet

Maksuasetuksen 3 §:n mukaan liiketaloudellisia suoritteita ovat

- tieto- ja informaatiojärjestelmiin liittyvä tietopalvelu
- koulutus- ja konsultointipalvelut
- tilauksesta tehdyt selvitykset, tutkimukset, tarkastukset ja analyysit
- julkaisut
- muut kuin julkisoikeudelliset jäljennökset

Hinnoista päätetään yleisen osaston osastopäällikön päätöksellä, julkaisuliitettä päivitetään tarvittaessa

Liiketaloudellisten suoritteiden maksuosuus on jatkuvasti pienentynyt ja oli vuonna 2002 alle 0,2 prosenttia kaikista tuloista.

Erityislainsäädäntö

14 prosenttia tuloista on erityislain (laki lääkelaitoksesta (35/93) 4 §:n perusteella kerättävää tuloa. Lain mukaan apteekit, lääketukkukaupat ja lääkkeen valmistajat suorittavat lääkkeiden ja lääkeaineiden kaupan valvontaan liittyvää tarkastuksesta Lääkelaitokselle 0,2 prosenttia lääkkeiden arvonlisäverottomasta myynti- ja ostohinnan erotuksesta. Apteekkien vastaavasta myyntikatteesta vähennetään ennen maksun määräämistä apteekkimaksu. Lääkkeiden valmistajat suorittavat maksun sen myynnin osalta, jossa ne ilman lääketukkukaupan välitystä toimittavat tavaran suoraan apteekille tai muulle ostoon oikeutetulle. Lääkelaitos vahvistaa vuosittain ko. maksun ja sillä on oikeus saada tie-

dot maksun laskemista varten korvauksetta. Maksu kattaa Lääkelaitoksen laboratorioyksikön toiminnan.

Lääkelaitoksen kaikki tulot yhteensä vuonna 2002 olivat noin 9,1 miljoonaa euroa.

Esiin tulleet ongelmat

Lääkelaitos ei voi vaikuttaa vireille tulevien hakemusten määrään. Tästä syystä budjetointi on usein ongelmallista. Toistaiseksi hakemuksia on tullut enemmän kuin on osattu arvioida. Eräissä Euroopan maissa hakemusvolyymit ovat pienentyneet viime vuosina, Suomessa kasvaneet.

Tietokantojen luovutuksen hinnoittelu tai julkaisun hinnoittelu on usein ongelmallista, koska on vaikea päättää, perustuuko hinnoittelu irroituskustannuksiin vai muuhun periaatteeseen.

5.12 Lääkehoidon kehittämiskeskus (LHKK)

Lääkehoidon kehittämiskeskuksen tehtävänä on edistää tehokasta, turvallista, taloudellista ja tarkoituksenmukaista lääkehoitoa seuraamalla, arvioimalla ja jakamalla lääkehoitoa koskevaa tietoa sekä saattamalla tietoa tarkoituksenmukaisin keinoin käytännön toiminnaksi.

Hallintosäädökset

Lääkehoidon kehittämiskeskuksesta säädetään laissa 1080/2002 ja valtioneuvoston asetuksessa 1339/2002.

Maksuttomat suoritteet

Lääkehoidon kehittämiskeskus on bruttobudjetoitu ja sen suoritteet ovat maksuttomia.

5.13 Työsuojelun piirihallinto

Työsuojelun piirihallinto koostuu työsuojelupiireistä, jotka valvovat työsuojelua koskevien säädösten noudattamista ja edistävät turvallisuutta ja terveyttä työssä sekä työpaikan omaa työsuojelutoimintaa yhteistyössä työelämän osapuolten ja asiantuntijoiden kanssa. Työsuojelupiirit ehkäisevät ja vähentävät työolojen aiheuttamia terveydellisiä haittoja vaikuttamalla välillisesti työolosuhteisiin.

Hallintosäädökset

Työsuojelupiirien tehtävistä säädetään työsuojeluhallinnosta annetussa laissa (16/1993) ja asetuksessa (176/1993). Työsuojelupiirien tehtävänä on sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön johdolla huolehtia työsuojelun alueellisesta ohjauksesta ja valvonnasta.

Työsuojelupiirien maksut perustuvat maksuperustelain nojalla annettuun sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen sosiaali- ja terveysministeriön ja työsuojelun piirihallinnon maksullisista suoritteista maksuista (1322/2001).

Maksullinen toiminta

Työsuojelupiirien maksullisen toiminnan myyntituotot olivat vuonna 2002 noin 66 000 euroa, mistä määrästä julkisoikeudellisista suoritteista kertyi noin 32 000 euroa ja liiketaloudellisista 34 000 euroa. Julkisoikeudellisten tuottojen määrä kasvaa hieman lähivuosina, koska panostajalupien myöntäminen siirrettiin 1.8.2002 Hämeen työsuojelupiiriin ja tämän jälkeen kertyvät maksutulot kirjataan kokonaisuudessaan piirihallinnon tuloiksi.

Vuonna 2004 julkisoikeudellisista suoritteista on arvioitu kertyvän 55 000 euroa ja liiketaloudellisista 33 000 euroa, yhteensä 88 000 euroa. Julkisoikeudellisten suoritteiden tuottamiseen käytetään vuosittain noin 1,5 htv ja liiketaloudellisten suoritteiden tuottamiseen noin 2 htv.

Maksullisen toiminnan osuuden arvioidaan olevan vuonna 2004 noin 0,4 prosenttia työsuojelupiirien toimintamenomäärärahasta (22 608 000 euroa).

a) julkisoikeudelliset suoritteet

1. Maksuttomia suoritteita työsuojelupiireissä ovat

1.1. Kollektiivisuoritteet (=suoritteet joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään, maksuperuslain 5 §:n 1-kohta)

- yleinen työn terveellisyys- ja turvallisuuden suunnittelu- ja kehittämistyö,
- työsuojeluviranomaisten valvottavaksi määrättyjen säännösten ja määräysten valvonta
- alan yhteistyön harjoittaminen

1.2. Neuvot ohjeet, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia(MpL:n 5 §:n 3-kohta)

- yleinen neuvonta-, tiedotus-, tutkimus- ja koulutustoiminta
- yleisten neuvojen ja ohjeiden antaminen
- ilmaisjakeluna toimitettavat julkaisut

1.3. Maksuperustelain 4 §:n poikkeukset (eli tilanteet, jolloin suoritteiden maksuttomuudelle on perusteltu syy).

Laissa työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (608/1946, nimike muutettu L:lla 12.1.1979/26.) 15 §:ssä on säädetty, että työsuojelupiirien poikkeuslupa- jaostojen toimituskirjat annetaan asianosaisille maksutta. Maksuttomuus koskee seuraavia suoritteita:

- Työaikalain ylityön poikkeuslupa
- Työaikalain mukainen säännöllisen työajan poikkeuslupa
- Työaikalain yötyön poikkeuslupa
- Työaikalain vuorotyönpoikkeuslupa

- Työaikalain vuorokautisen lepoajan poikkeuslupa
- Työaikalain työtuntijärjestelmän poikkeuslupa
- Nuorten työntekijöiden vuorotyön poikkeuslupa
- Nuorten työntekijöiden yötyön poikkeuslupa
- Nuorten työntekijöiden poikkeuslupa

2. *Maksullisiksi julkisoikeudellisiksi suoritteiksi* on määrätty MPL 4 § 3-kohdan mukaisesti sellaiset suoritteet, joissa viranomaisen toimivalta ja asiakkaan velvoite perustuu erityiseen säädökseen. Näitä ovat muun muassa työsuojeluviranomaisen ennakkohyväksyntäpäätökset eli luvat sekä poikkeusluvut. Osalle on määrätty hinnat kiinteinä ja osalle hinnat määrätään tapauskohtaisesti.

2.1. *Kiinteähintaiset suoritteet:*

- Asbestipurkutyön valtuutus
- Panostajan hylkäyspäätös tai lupakirjan peruuttaminen
- Panostajan kuulustelija
- Panostajan pätevyyskirja
- Panostajan uusi kortti
- Torninosturi (poikkeuslupa)
- Muut säädöksissä mainitut poikkeusluvut

2.2. *Suoritekohtainen omakustannusarvo:*

- alusten ennakkotarkastukset;
- pätevyyttä ja hyväksyntää koskevat luvat

Kiinteähintaisten suoritteiden hinnoitteluperusteena on keskimääräinen omakustannushinta. Maksupäätöksen maksutaulukossa on vahvistettu suoritekohtaiset kiinteät hinnat. Tapauskohtaisesti määritellyt maksut perustuvat työhön käytettyyn aikaan. Maksuun sisältyvät lisäksi suoritteeseen liittyvät eritellyt erilliskustannukset sekä osuus yhteiskustannuksista.

b) liiketaloudelliset suoritteet

Liiketaloudellisin perustein harjoitetun toiminnan merkittävin osa on Turun ja Porin työsuojelupiiriin sijoitettu Työsuhdeasioiden valtakunnallinen palvelupuhelin, joka palvelee työelämän osapuolia työsuhdelainsäädännön yleisneuvontapisteinä. Palvelu on maksullista, koska myös muu kuin valtion viranomaisen tuottaa suoritetta maksullisena (MPL 4 § 2. mom.) Vastaavaa palvelua on saatavissa esim. ammattijärjestöiltä maksullisena. Toiminnan tavoitteena on lähtökohtaisesti liiketaloudellinen kannattavuus. Koska toiminta on katsottu tärkeäksi palvelumuodoksi erityisesti pienyrityksille ja niiden henkilöstölle on siihen osoitettu valtion talousarviossa hintatukea.

5.14 Valtion koulukodit

Hallintosäädökset

Valtion koulukodit ovat Stakesin alaisia tulohajattuja yksiköitä. Koulukoteja on kuusi: Harvialan koulukoti, Kasvun yhteisöt (Koivikko ja Sairila), Lagmansgården VBU-center, Limingan koulutuskeskus, Sippolan koulukoti ja Vuorelan

koulukoti. Valtion koulukodeista on säädetty valtion koulukodeista annetussa asetuksessa (69/1978). Asetuksen 2 §:n mukaan valtion koulukodeissa annetaan kasvatusta, hoitoa ja perusopetusta ja siihen liittyvää muuta opetusta sekä ammatillista koulutusta sellaisille lastensuojelulain perusteella sosiaalilautakunnan huostaan otetuille lapsille ja nuorille henkilöille, joita ei voida tarkoituksenmukaisesti kasvatkaa ja hoitaa perhehoidossa, lastenkodissa tai muussa lastensuojelulaitoksessa ja jotka eivät sairautensa tai vammaisuutensa vuoksi tarvitse muualla annettavaa hoitoa. Koulukodeissa voidaan järjestää lastensuojelulain mukaista avohuoltoa ja jälkihuoltoa sekä mielenterveyslaissa tarkoitettuja mielenterveyspalveluita lukuun ottamatta tahdosta riippumatonta hoitoa.

Koulukotien maksullista toimintaa säätelee sosiaali- ja terveysministeriön asetus valtion koulukotien maksullisista suoritteista (1133/2001).

Maksullinen toiminta

Koulukotien maksullinen toiminta on maksuperustelain 7 §:ssä tarkoitettujen muiden suoritteiden tuotantoa, joiden hinnoista päätetään liiketaloudellisin perustein. Koulukotien asiakkaita ovat kunnat, jotka hankkivat koulukotipalvelut ostopalveluina laitoksilta. Koulukotien toiminnasta aiheutuvat menot kerätään hoitopäivämaksuina, joiden suuruudesta koulukodit päättävät itse.

Esiin tulleita ongelmia

Koulukodeilla on oma nettobudjetoitu momentti. Koulukodit rahoittavat suurimman osan toiminnastaan maksullisen toiminnan tuloilla. Nettomäärärahaa on valtion talousarviossa varattu lähinnä kehittämis-, tutkimus- ja koulutustoimintaan.

Kun valtion talousarvion määrärahan määrä on pieni suhteessa koko toiminnan volyyymiin, kutistaa tämä maksullisen toiminnan mahdollisuuksia käyttää hyväkseen 2-vuotista siirtomäärärahaa ja sen antamaa toiminnallista joustoa. Koulukodit ovat pitkälti riippuvaisia siitä, lähettävätkö kunnat niille asiakkaita. Mikäli kuntien taloustilanne on huono, ne voivat esimerkiksi loppuvuodesta äkisti vetää oppilaita pois valtion laitoksista, jolloin voi käydä niin, että maksullisen toiminnan tulot eivät riitäkään kattamaan menoja. Tällaisessa tilanteessa olisi hyvä, jos mahdollisia edellisenä vuonna kerättyjä ylijäämiä voitaisiin käyttää tilanteen tasaamiseen. Nettomäärärahan pienuuden vuoksi tämä ei kuitenkaan ole ollut käytännössä mahdollista.

5.15 Valtion mielisairaalat

Hallintosäädökset

Valtion mielisairaalat ovat Stakesin alaisia tulosohjattuja yksiköitä. Mielisairaaloita on kaksi: Niuvanniemen sairaala ja Vanhan Vaasan sairaala. Valtion mielisairaaloista on säädetty valtion mielisairaaloista annetussa asetuksessa (431/1997). Mielenterveyslain (1116/1990) 6 §:ssä säädetään valtion mielisairaaloissa annettavasta hoidosta. Valtion mielisairaaloissa suoritetaan mielentilatuksia ja sinne voidaan sairaanhoitopiirin sairaalan esityksestä ottaa hoi-

dettaviksi mielisairaita ja muita mielenterveydenhäiriöitä potevia henkilöitä, joiden hoitaminen on erityisen vaarallista tai erityisen vaikeaa.

Valtion mielisairaaloiden maksullista toimintaa säätelee sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus valtion mielisairaaloiden maksullisista suoritteista (1132/2001).

Maksullinen toiminta

Valtion mielisairaaloiden maksullinen toiminta on maksuperustelain 7 §:ssä tarkoitettujen muiden suoritteiden tuotantoa, joiden hinnoista päätetään liiketaloudellisin perustein. Valtion mielisairaalat rahoittavatkin toimintansa pääasiassa kunnilta perittävillä hoitomaksuilla. Mielentilatutkimukset ovat myös sairaaloiden maksullista toimintaa. Niistä aiheutuvat kustannukset peritään lääninhallituksilta.

Esiin tulleita ongelmia

Valtion mielisairaaloilla on oma nettobudjetoitu momentti. Mielisairaalat rahoittavat suurimman osan toiminnastaan maksullisen toiminnan tuloilla. Nettomäärärahaa on valtion talousarviossa varattu lähinnä kehittämis-, tutkimus- ja koulutustoimintaan.

Kun valtion talousarvion määrärahan määrä on pieni suhteessa koko toiminnan volyymiin, kutistaa tämä maksullisen toiminnan mahdollisuuksia käyttää hyväkseen 2-vuotista siirtomäärärahaa ja sen antamaa toiminnallista joustoa. Mielisairaalat ovat pitkälti riippuvaisia siitä, lähettävätkö kunnat niille asiakkaita. Mikäli kuntien taloustilanne on huono, ne voivat esimerkiksi loppuvuodesta äkisti vetää potilaita pois valtion laitoksista, jolloin voi käydä niin, että maksullisen toiminnan tulot eivät riitäkään kattamaan menoja. Tällaisessa tilanteessa olisi hyvä, jos mahdollisia edellisenä vuonna kerättyjä ylijäämiä voitaisiin käyttää tilanteen tasaamiseen. Nettomäärärahan pienuuden vuoksi tämä ei kuitenkaan ole ollut käytännössä mahdollista.

6 Asiakohtainen tarkastelu

6.1 Maksullisen ja maksuttoman toiminnan rajanvetoa

Edellä luvussa 3. on jo kertaalleen kuvattu maksulainsäädäntöä. Valtion maksuperustelaki (150/1992, muutettu muun muassa 348/1994, 961/1998) on yleislaki, jota sovelletaan valtion viranomaisen maksulliseen suoritustuotantoon, jos viranomaisen suoritteiden maksullisuudesta ei ole lailla tai sen nojalla annettulla asetuksella toisin säädetty. Valtion suoritteet ovat pääsääntöisesti maksullisia (MPL 961/1998 4 §), jollei suoritteen maksuttomuudelle on perusteltua syytä (esim. 4 §:n 1. kohta). Suoritteen tulee olla maksullinen etenkin silloin, kun myös muu kuin valtion viranomaisen tuottaa sitä tai siihen verrattavaa suoritetta maksullisena tai kun suoritteen tuottaminen liittyy vastaanottajan taloudelliseen toimintaan. Edelleen MPL:n 961/1998 5 §:ssä säädetään milloin suoritteet ovat maksuttomia, ellei maksullisuudelle ole erityistä syytä.

Kohdassa 3.1.2 (s.4) olevassa kuviossa on havainnollistettu, miten asiakkaan aloitteesta tapahtuva suoritustuotanto suhteutuu maksuperustelain suorittemäärä-

telyihin. Kysymys on maksuperustelain soveltamisalaan kuuluvasta suoritetuotannosta.

On tärkeää ottaa huomioon, että maksuperustelain tarkoituksena on määritellä viranomaisen ja muun ei-viranomaisen suhdetta viranomaisen suoritetuotannon osalta. Sen sijaan viranomaisten välinen suoritetuotanto tulee tarkastella erikseen.

Valtiovarainministeriö asetti 6.11.2002 työryhmän *Hallinnon sisäisten tietoluovutusten hinnoittelu* pohtimaan hallinnon välisten tietoluovutusten hinnoittelun periaatteita. Tavoitteena oli selkeyttää nimenomaan hallinnon sisäisten tietoluovutusten hinnoitteluperusteita ja siten yhdenmukaistaa virastojen ja laitosten käytäntöjä. Viranomaisten väliseen tietoluovutukseen liittyy runsaasti raja-alueen ongelmia. Työryhmä rajasi kuitenkin tehtäväalueensa tässä vaiheessa viranomaisten välisiin tietojen luovutuksiin, erityisesti viranomaiskäyttöön. Työryhmän raportissa on kuitenkin sivuttu myös viranomaistiedon kaupallista hyödyntämistä hallinnon ulkopuolella joltain osin. Valtiovarainministeriön työryhmän raportti julkaistiin 30.5.2003. Sitä ei siten ole voitu hyödyntää tämän työryhmän työssä. Työryhmä on kuitenkin omassa työssään päätenyt pitkälle samanlaisiin johtopäätöksiin, joten siltä osin seuraavassa esitettävä pohdinta johtopäätöksiin on linjassa em. työryhmäraportin kanssa.

Tulosohjauksen keskeisenä periaatteena on lisätä läpinäkyvyyttä ja tehokkuutta. Siten periaate 'aiheuttaja maksaa' on perusteltu myös viranomaisten välisessä toiminnassa. Tämä ei kuitenkaan saisi muodostua esteeksi, kun viranomainen tarvitsee toisen viranomaisen tietoa tai palvelusta oman viranomaistehtävänsä hoitamiseen. Samalla olisi kuitenkin huolehdittava siitä, että kustannukset kohdentuvat oikein.

Kun kyseessä on viranomaisen suorite muulle kuin viranomaiselle antaa yllä mainittu kaavio peruslähtökohdan. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota siihen, onko kyseessä tilanne, jossa on otettava huomioon yksityisen sektorin markkinat ja että kilpailulainsäädäntöä tällöin noudatetaan.

Aina ei ole selvää missä viranomaistehtävän ja muun toiminnan raja kulkee. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on esimerkiksi paljon julkaisutoimintaa, jossa merkittävä tavoite on yleisen tiedonantovelvollisuuden hoitaminen tai informaatio-ohjaukseen liittyvä toiminta. Myös luento- ja koulutustoiminnan osalta rajanvetoa joudutaan suorittamaan. Toinen ongelmallinen tilanne liittyy jalostusketjuun, jolloin perustietoaineisto tai sen käyttöoikeus tulisi luovuttaa viranomaistehtävien hoitoon, mutta se voidaan jatkojalostaa markkinatuotteeksi. Tällainen voisi olla esimerkiksi Lääkehoidon kehittämiskeskuksen lääkehoidon tehokkuutta koskeva tietoaineisto ja sen hyödyntäminen maksullisiin hoitopaisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on myös runsaasti rekisteri- ja tilastotietoa, jota on kerätty viranomaistarkoituksiin, mutta jota voidaan käyttää tutkimuksiin ja julkaisuihin laajemminkin.

Jos suorite määritellään maksulliseksi on lisäksi määrättävä oikea hinta.

6.2 Erityislainsäädäntö

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on erityislainsäädäntöön perustuva toimintaa vakuutusvalvontavirastossa, lääkelaitoksessa ja säteilyturvakeskuksessa. Kaikissa toiminta on lisäksi joko kokonaan tai pääosin nettobudjetoitua. Erityislainsäädännöllä on säädelty valvontatyypistä toimintaa, esim. valvonnan vuosimaksua ei voi periä maksuperustelain perusteella. Erityislainsäädännön perusteella on erikseen määritelty hinnoitteluperusteet sekä rahoituksessa noudatettavista periaatteista. Näin on voitu paitsi rakentaa oikeudenmukaisempi ja lailla säädetty hinnoitteluperiaate pakollisille maksuille, myös selkeyttää laitosten toiminnan rahoitukseen liittyvät erityisvaatimukset. Tätä osaa käsitellään tarkemmin kohdissa 6 ja 7.

Työryhmä toteaa, että

- on tarpeen säilyttää mahdollisuus erityislainsäädäntöön. Tämä on erityisesti tarpeen tilanteissa, joissa maksua ei voi periä maksuperustelain nojalla tai joissa viraston rahoitus on suurelta osin maksullista..

- erityislainsäädännön osalta on maksuja määrättäessä määriteltävä mistä suoritteista ja millä perustein maksua peritään, mitkä kustannukset katetaan ja miten toiminta kokonaisuudessaan rahoitetaan. Valmistelussa on myös esitettävä tavoitellut yhteiskunnalliset vaikutukset.

6.3 Lupien ja oikeuksien myöntäminen

Ministeriön hallinnonalalla luvat ja oikeudet ovat pääosin julkisoikeudellisia suoritteita ja niiden avulla toteutetaan yhteiskunnallista ohjausta ja valvontaa. Lupia ja päätöksiä antavat STM, VVV, STTV, STUK, LL ja TEO. Perittävän maksun lähtökohtana on omakustannushinnoittelu, yleensä ryhmäkohtainen keskimääräinen omakustannushinnoittelu (MPL 6.2 § sekä 6.1 §, 6.3 §). Hinnoittelussa on kuitenkin otettu huomioon myös kohtuullisuus, kun luvan hakijana on yksityishenkilö tai muusta erityisestä syystä on aiheutta asettaa maksu omakustannushintaa alemmaksi. Maksuasetuksissa on yksityiskohtaisesti perusteltu hinnoitteluperusteet. Tietyissä tapauksissa luvat on MPL 4 §:n mukaisesti säädetty maksuttomiksi.

Myönteisen ja kielteisen päätöksen hinta on sama. Viranomaisen neuvontavollisuus ulottuu hakemusten käsittelyn kaikkiin vaiheisiin eikä siitä peritä erillistä maksua. Keskeytetystä käsittelystä ei yleensä peritä maksua. Lääkelaitoksella käsittelystä peritään maksu, mikäli keskeytys tapahtuu prosessin tietyn vaiheen jälkeen. STTV perii keskeytyneestä käsittelystä puolet päätösmaksusta, jos hakija peruuttaa hakemuksensa ennen kuin asia on käsitelty loppuun (STMA 1440/2001).

6.4 Valvontatyypiset suoritteet

Valvonnalla pyritään varmistamaan eri toimijoiden toimien lainmukaisuus sekä ohjeiden ja säännösten noudattaminen. Markkinoiden valvonnalla pyritään siihen, että kilpailu toimii ja että yritykset noudattavat säädettyjä toiminta- ja muita

velvoitteita. Valvonnan taustalla on yhteiskunnallinen intressi varmistaa toisaalta yritysten ja laitosten asianmukainen toiminta ja toisaalta suojella yksittäistä kansalaista.

Tämän vuoksi on usein tarpeellista säätää valvontamaksuista erityislainsäädännöllä. Valvonta ei välttämättä ole palvelua, joka tuotettaisiin tilauksesta tai muusta toimeksiannosta eikä myöskään muuta vastaavaa toimintaa, jonka tuottaminen olisi seurausta vastaanottajan toimenpiteestä.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla valvontamaksuilla rahoitetaan Vakuutusvalvontaviraston, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen, Säteilyturvakeskuksen ja Lääkelaitoksen toimintaa. Valvontamaksut perustuvat pääosin erityislainsäädäntöön, jossa on säädetty paitsi valvonnan suorittamisen perusteista ja toteutustavasta myös hinnoittelun perusteista. Hinnoittelun perusteena on valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattaminen ja kustannusten periminen aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Säteilyturvakeskuksen osalta valvontasuoritteista (ydinenergian käytön ja säteilytoiminnan viranomaisvalvonta) peritään omakustannushinta perustuen maksuperustelakiin (6 §) ja STM:n ja KTM:n vahvistamiin maksuasetuksiin. Myös LL:n valvontamaksut perustuvat pääosin maksuperustelainsäädäntöön.

Kustannuksia katettaessa ongelmaksi nousee niiden oikea kohdentaminen, mikä edellyttää hyvää laskentatoimen kustannuslaskentaa. Sikäli kun suoritteille määrätään kiinteät hinnat, ne tulee laskea siten, että tuloutus toteutuu omakustannusperiaatteen mukaisesti. Maksun määräämistä koskevasta asiakirjasta on käytävä ilmi säännökset ja lisäksi on oltava saatavilla hinnoitteluperusteet.

Valvontamaksun hinnoittelussa on otettava huomioon, mitä valvontamaksuun sisällytetään. Oikeantasoinen hinnoittelu tulee perustaa pidemmän ajanjakson kustannuksiin. Nettobudjetoitujen laitosten osalta oikeantasoinen hinnoittelu voi kuitenkin johtaa rahoitusongelmiin nykyisten budjetointia ja kirjanpitoa koskevien säännösten johdosta - erityisesti kun valtion talousarvion määräraha on pieni suhteutettuna koko toiminnan volyyymiin.

Työryhmäraportissaan valtiovarainministeriön maksupolitiikkatyöryhmä esitti toisaalta huolensa siitä, että nettobudjetoidun viraston osalta vaarana voin olla että virasto lisää valvontaa epätarkoituksenmukaisen paljon. Valvonta liittyy niihin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin jota asianomainen toiminta aiheuttaa. Siten valvontamaksulla tulee periä tästä aiheutuvat kustannukset. Valvontamaksulla ei tule rahoittaa sellaista toimintaa joka on viraston muuta viranomaistoimintaa. Ministeriön on ohjattava virastoa siten, että valvonnan laajuutta määriteltäessä otetaan huomioon saatavan hyödyn suhde sen aiheuttamiin valvontakustannuksiin. Lisäksi on huolehdittava siitä, että virasto toimii taloudellisesti ja tehokkaasti, kun kyseessä on monopolitoiminta ja valvontamaksu on maksajalle pakollinen.

Työryhmä katsoo, että

Valvontamaksun perusteet on määriteltävä joko erityislainsäädännössä tai jos kyse on maksuperustelain mukaisesta suoritteesta ao. virastoa koskevassa maksuasetuksessa. Maksun perusteet, sillä katettavat kustannukset ja suoritteiden

ryhmittely tulee määritellä asianmukaisesti. Laskentatoimen tulee voida tuottaa tarvittavat tiedot maksun tason määrittämiseksi ja sen kustannusvastaavuuden seuraamiseksi. Tulosohjauksessa tulee varmistaa viraston tehokas ja taloudellinen toiminta.

6.5 Neuvonta ja ohjaus

Hallintolain (434/2003) mukaan viranomaisella on neuvontavelvollisuus. Viranomaisen on tarpeen mukaan annettava asianosaiselle ja muillekin neuvoja siitä, miten asioita saatetaan vireille ja miten asiaa käsiteltäessä tulee toimia. Neuvontavelvollisuus ei koske vireille pantavan asian aineellisia kysymyksiä, kuten vaihtoehtojen esittäminen taloudellisen avun saamiseksi. Rajanveto menettelytapaneuvonnan ja aineellisen neuvonnan välillä ei aina ole selvää. Laillisuusvalvontaa koskevassa käytännössä neuvonantovelvollisuutta on tulkittu hyvän hallinnon periaatteiden suuntaisesti siten, että sen on katsottu edellyttävän neuvontaa myös muissa kuin asian käsittelyyn välittömästi liittyvissä kysymyksissä. Hyvää hallintoa koskevat perusoikeussäännökset ovat laajentaneet neuvonantovelvollisuutta palveluperiaatetta yleisemmin korostavaan suuntaan.

Maksuperustelain mukaan (5.1 § 3) viranomaisen neuvot, ohjeet, opastus ja tiedottaminen ovat maksuttomia, jos niistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia eikä maksullisuudelle ole erityistä syytä.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla on pitkälle siirrytty ns. informaatio-ohjaukseen. Tämä edellyttää hallinnonalan virastoilta ja laitoksilta laajaa neuvontaa ja ohjeistusta. Neuvonta ja opastus koskee myös laajasti yksittäisiä kansalaisia tai sellaisia toimia joiden vaikutus yksittäisiin kansalaisiin on merkittävä. Koska tällä edistetään olennaisesti muita yhteiskunnallisia tavoitteita, hallinnonalalla on katsottu että yleinen neuvonta ja opastus tulee olla pääsääntöisesti maksutonta tai maksuttomana saatavissa.

Hallinnonalalla on toimintaa, joka rahoitetaan valvonta- ja tarkastusmaksuin. Tällöin välttämättömän neuvonnan ja opastuksen tulee sisältyä asianomaiseen valvonta- tai tarkastusmaksuun, eikä siitä tule erikseen veloittaa.

Puhelinneuvonta

Puhelinneuvonta on pääosin maksutonta. Maksuperustelaki ei sinällään ota kantaa nykyteknologian mukaiseen puhelinneuvontaan, jossa asiakkaalta peritään maksu joka kattaa teleoperaattorin perimät ylläpitokulut varsinaisen neuvonnan ollessa edelleen maksutonta. Valtiovarainministeriö katsoo omassa maksupoliittikkatyöryhmän raportissaan, että mikäli puhelukustannusten jakaminen soittajille katsotaan erikseen tehtyjen selvitysten mukaan perustelluksi, tulisi tästä sääntää lainsäädännössä erikseen.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla maksullista puhelinpalvelua on työsuojelun piirihallinnon työsuhteasioiden valtakunnallinen palvelupuhelin. Hinnoittelu perustuu MPL 4 § 2. Koska myös muu kuin valtion viranomaisen tuottaa vastaavaa suoritetta maksullisena (muun muassa ammattijärjestöt) on palvelu hinnoiteltu liiketaloudellisin perustein. Palvelupuhelimen perustaminen

on kuitenkin katsottu tärkeäksi muun muassa pienyritysten toiminnan palveluksi jossa samalla edistetään työntekijöiden laillisten oikeuksien toteutumista.

Internetpalvelu

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalalla tavoitteena on lisätä internetsivujen käyttöä neuvonnassa, opastuksessa ja tiedottamisessa. Tavoitteena on, että julkaistut ohjeet, lomakkeet ym. löytyvät maksutta internetin kautta. Verkkotiedottamisen hyödyntäminen vähentää muun neuvonnan tarvetta.

Työryhmä katsoo, että

Vähäinen neuvonta on aina maksutonta.

Jos toimintoon liittyy runsaasti neuvontaa ja/tai samaa neuvontaa antaa myös muu kaupallinen toimija on neuvonta laadittava maksulliseksi.

Jos neuvonnalla katsotaan oleva laaja yhteiskunnallinen merkitys voi se myös laajana olla maksutonta. Tällöin asiasta tulee tehdä erillinen päätös maksustrategiassa.

Internetin kautta saatava tieto, neuvonta ja opastus on maksutonta.

Valvonta- ja tarkastustoiminnasta, josta valvottavilta tai tarkastuksen kohteena olevilta jo peritään maksua, ei erikseen laskuteta tähän toimintaan liittyvistä ohjeista, opastuksesta ja neuvonnasta, esitteistä ja tiedotuksesta.

Koulutustapahtumat, luennot ja kirjoitukset

Koulutustapahtumiin osallistuminen luennoitsijana tai artikkeleiden kirjoittajana liittyy yleensä suoraan asianomaisen virkamiehen tehtäviin. Näin sen voidaan katsoa sisältyvän perustehtäviin ja edistävän viraston perustehtävän toteuttamista sekä kuuluvan yleisen neuvonnan, opastuksen ja ohjauksen piiriin. Tältä osin toiminnan tulisi olla maksutonta.

Toisaalta monen koulutustapahtuman järjestäjä toimii kaupallisin perustein ja maksaa luennoitsijoille palkkiota. Samoin kirjoittajille maksetaan yleensä korvaus. Tällöin voi olla perusteltua periä maksu. Muustakin asiantuntijapalvelusta voi olla perusteltua periä maksua myös muilta kuin kaupallisilta toimijoilta etenkin jos palvelu on tavanomaista laajempaa. Ensisijaisesti maksun tulee tällöin olla korvaus työnantajalle työajan käytöstä asianomaiseen toimintaan. Mikäli asianomainen virkamies on joutunut käyttämään tehtävään omaa aikaansa, esimerkiksi valmistautumiseen, tulee tämä korvata hänelle normaalisääntöjen mukaisesti. Luennoille, kirjoituksille ym, on perusteltua määrittellä hinnat sekä periaatteet maksujen perimiselle tai perimättä jättämiselle. Esimerkiksi STTV:n palveluhinnastossa on maininta, että ... ”maksut voidaan jättää perimättä, jos kyseessä on viranomaisen väliseen yhteistoimintaan tai oppilaitoksen koulutustoimintaan liittyvä ohjaus, opastus tai tiedottaminen.”

Työryhmä katsoo, että:

Asianomaisen viraston maksuasetuksessa ja muissa toimintaa ohjaavissa säännöissä tulee olla asianmukaiset säännöt maksun perimisen periaatteista sekä virkamiehelle mahdollisesti maksettavasta korvauksesta.

Viranomaistehtävissä ja työaikana annettava asiantuntijapalvelu on pääsääntöisesti ilmaista. Mikäli kyseessä on kaupallinen toimija, peritään kuitenkin käytettyyn työmäärään perustuva asianmukainen hinta. Muustakin asiantuntijapalvelusta voi olla perusteltua periä maksua myös muilta kuin kaupallisilta toimijoilta etenkin jos palvelu on tavanomaista laajempaa. Korvaus suoritetaan asianomaiselle virastolle tai laitokselle. Hinnoittelun tulee tällöin perustua vähintään omakustannushinnoitteluun. Jos henkilö on joutunut valmistautuessaan käyttämään omaa aikaa, korvataan tämä erikseen sovittujen periaatteiden mukaan. Mikäli erityisestä syystä on perusteltua menetellä toisin tulee siitä tehdä erillinen päätös.

Julkaisut

Hallinnonalalla julkaistaan tutkimuksia, työryhmämuistioita, muita selvityksiä sekä oppaita ja säädöksiä. Työryhmämuistiot ja tutkimusraportit ovat yleensä maksullisia, mutta niihin liittyy laajahko informaatio-ohjaukseen perustuva maksuton perusjakelu.

Julkaisuilla on keskeinen rooli informaatio-ohjauksen välineenä. Myös tutkimustulosten levittäminen niin, että niitä voitaisiin laajasti hyödyntää on keskeinen tavoite. Rajanveto maksuttomuuden, mahdollisen ilmaisjakelun laajuuden ja maksullisuuden välillä koetaan usein ongelmalliseksi. Mikäli julkaisu on maksullinen on hinnoitteluperusteena yleensä liiketaloudellinen hinnoittelu, kuitenkin lähinnä omakustannushinnoittelu.

Maksullisuus koskee painettuja tai monistettuja julkaisukappaleita. Internet-sivuilla julkaisut ovat maksuttomia.

Hallinnonalan eräs päätavoite on tiedon jakaminen ja levittäminen. Näin ollen mahdollisuutta saada tietoa ei tulisi rajata perimällä siitä maksua. Toisaalta maksullisuus edistää turhan jakelun poisjäämistä sekä vähentää hukkakäyttöä. Se myös edistää kustannusten oikeaa kohdentumista eri viranomaisten välillä sekä julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Julkaisujen osalta maksullisuus/ maksuttomuus rajanvetoa joudutaan myös käymään eri kieliversioiden osalta. Käännöstyö lisää ao. julkaisun aiheuttamaa kokonaiskustannusta. Esim. painetut suomen- ja ruotsinkieliset sarjajulkaisut ovat maksullisia, mutta sen sijaan muut kieliversiot ovat yleensä maksuttomia. Erityisesti tutkimuslaitoksilla on runsaasti julkaisuja, joiden osalta on jouduttu käymään rajanvetoa. Julkaisujen hinnoittelun perusteena ovat usein tiedon irrotuskustannukset ellei sitten kyseessä ole jonkun nimenomaan tilaama, jolloin pitää periä kaikki kustannukset.

Työryhmä katsoo, että

- Julkisen tiedon hyväksikäyttöä tulee edistää.

- Internetin kautta jaettavat julkaisut ovat pääsääntöisesti maksuttomia. Poikkeuksena tietokantojen käyttö, jossa hinnoittelun tarve määräytyy käyttötarkoituksen mukaan

- Painetut ja monistetut julkaisut ovat maksullisia. Hinnan tulee kattaa vähintään irrotuskustannukset (paperi, lay-out-kustannukset, jakelu kuten postituskulut yms.). Erikseen tilatuista tutkimuksesta pitää periä kaikki kustannukset.

Ilmaisjakelu tulee rajoittaa siihen ryhmään, jonka osalta voidaan katsoa että on erityiset yhteiskunnalliset syyt (kuten informaatio-ohjauksen toteuttaminen) jakaa julkaisu maksutta.

6.6 Tietojen luovutus

Viranomaistoiminnan ja tutkimustoiminnan tuloksena syntyy tietoaaineistoa. Osa tietoaaineistosta on tietokantoina tai rekistereinä, osa valmiina tilastoina. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla syntyy runsaasti myös sellaisia tietovarantoja, joiden keräämiseen asianomaisella virastolla on yksinoikeus, kerääminen perustuu lainsäädäntöön ja joiden käyttöä säätelee tiukasti muun muassa henkilötietosuojalainsäädäntö ja muu tietosuojalainsäädäntö. Tietojen luovutus käsittää myös tietokantojen käyttöoikeuden.

Hallinnonalalla tai yleensä valtiosektorilla ei ole toistaiseksi yhtenäisiä periaatteita tietojen luovutuksesta. Nykyisellään viranomaisten välisessä toiminnassa näyttää vallitsevan kohtuullisen kirjava käytäntö sen suhteen, milloin suorite luovutetaan toiselle viranomaiselle maksutta ja milloin peritään maksu.

Olemassa olevan tiedon hyväksikäyttöä tulisi edistää. Saman tiedon monenker- taista keräämistä tulisi ehkäistä. Julkisen sektorin keräämälle tiedolle voi lisäksi löytyä kaupallista käyttöä. Tällöin nousee esille kysymys muun muassa saadun tiedon jatkojalostamisesta ja sen hyödyntämisestä. Usein asiaan voi tällöin liittyä intressiristiriitä tietoa luovuttavan ja tietoa vastaanottavan välillä nimenomaan tiedon luovutuksen hinnan suhteen.

Tiedon luovutuksen suhteen voidaan noudattaa seuraavia periaatteita

- luovutus on ilmainen
- tiedon luovuttamiskuntoon valmistamisesta syntyvien kustannusten perimi- nen eli syntyvien kustannusten kattava maksu (irrotuskustannus)
- kokonaiskustannukset kattava maksu, jolloin myös tiedon alkuperäisestä ko- koamisesta aiheutunut kustannus sisällytetään osittain maksuun
- liiketaloudellisin perustein markkinahintaisesti hinnoiteltu maksu, esimer- kiksi jos samaa tietoa tuottaa kaupallinen toimija.

Viranomaisten välisessä tietojen luovutuksessa voi kyseessä olla tietojen luovut- taminen toisen viranomaisen viranomaistehtävän suorittamista varten. Tällöinkin

voi tulla kysymykseen tilanne, jossa näin saatua tietovarantoa jatkojalostetaan tai jatkoluovutetaan kaupalliseen hyödyntämisen.

Valtiovarainministeriön työryhmän *Hallinnon sisäisten tietoluovutusten hinnoittelu* päätyi raportissaan esittämään seuraavia periaatteita viranomaisten väliselle tietojen luovutukselle:

1. Valtion viranomaisen keräämän tiedon täytyy olla ongelmitta toisen julkisen viranomaisen käytettävissä sen viranomaistehtävien hoidossa.
2. Viranomaisten välisen viranomaistehtävien hoitamista koskevien tietojen siirron hinnoittelun lähtökohta on ns. irrotuskustannukset
3. Jalostusketjun luomisessa on noudatettava kilpailulainsäädännön periaatteita

Työryhmä katsoo, että

Valtiolla tulisi olla yhtenäiset pelisäännöt valtion viranomaisten välisessä suoritetuotannossa ja että edellä esitetyt periaatteet 1-3 ovat kannatettavia.

Tietojen luovutus virka-apuna toiselle viranomaiselle omalla hallinnonalalla on aina maksutonta lukuun ottamatta mahdollisia luovutuksesta aiheutuvia välittömiä kustannuksia (irrotuskustannuksia). Mikäli tiedot tarvitaan tietyssä muodossa ja niistä aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia on niistä aiheutuvien lisäkustannusten korvaaminen irrotuskustannusten ylittävältä osalta perusteltua. Tältä osin asianosaiset voivat lisäksi keskenään sopia näistä luopumisesta.

Jos tietoa käytetään maksullisen palvelun tuottamiseen tai vastaavaan jatkojalostamiseen tulee siitä periä vähintään omakustannushinnoitteluun perustuva maksu. Yleensä maksun tulee tällöin kattaa myös tiedon tuottamisesta aiheutuneet kustannukset mukaan luettuna tietovaraston luomiskustannukset.

Jos kysymyksessä on yhteistyöprojekti tai vastaava, jonka rahoituksesta on sovittu asianomaisessa sopimuksessa, määräytyvät maksut mainitun sopimuksen mukaisesti.

6.7 Asiantuntijatoiminta

Hallinnonalan virastoilta ja laitoksilta tilataan asiantuntijapalveluita sekä erillisten toimeksiantojen muodossa että koulutustapahtumina yms. Asiantuntijapalvelu on laajuudeltaan ja vaativuudeltaan laajempaa kuin neuvonta, opastus ja ohjaus. Asiantuntijapalveluiden osalta noudatetaan samoja peruseriaatteita kuin neuvonnan osalta, kuitenkin siten, että merkittävämät palvelut hinnoitellaan vähintään omakustannushintaan - erityisesti kun tilaajana on kaupallinen toimija.

Esimerkiksi Säteilyturvakeskuksen osalta ministeriöiden (esim. UM) tilauksesta tehtävä asiantuntijatyö hinnoitellaan omakustannushinnan mukaisesti. Samoin STTV:n muille toimivaltaisille viranomaisille antamat kemikaalien riskinarviointia koskevat lausunnot hinnoitellaan omakustannusperiaatteella.

EU:n toimeksiannot kuuluvat STUKissa maksulliseen palvelutoimintaan ja maksuperustelain 7 §:n mukaan asiantuntijapalvelujen hinnoista päätetään liiketaloudellisin perustein. STUKin asiantuntijapalvelujen hinnoittelussa lähtökohtana on kustannusvastaavuus, jolloin hinnoittelun pohjana käytetään palvelutoimintaa varten vahvistettuja hintoja.

Työryhmä katsoo, että

Asiantuntijapalveluiden osalta noudatetaan samoja peruseriaatteita kuin neuvonnan osalta, kuitenkin siten, että merkittävämmät palvelut hinnoitellaan vähintään omakustannushintaan.

6.8 Verkkopalvelujen maksullisuus

Työryhmä ei ole ottanut erikseen kantaa verkkopalveluiden maksullisuuteen. Tässä vaiheessa pääsäännöksi on valittu verkkopalveluiden maksuttomuus eräitä tietokantakäyttöjä lukuun ottamatta. Verkkopalveluiden käytön laajentuessa voi olla tarpeen tarkastella asiaa uudelleen.

7 Hinnoittelu

Kustannusvastaavuus

Kustannusvastaavuuden osalta edellytetään, että maksullinen toiminta hinnoitellaan siten, että tuotoilla voidaan kattaa menot. Laskelmaan on sisällytettävä osuus yhteiskustannuksista erilliskustannusten lisäksi. Toiminnalle on määriteltävä kannattavuustavoite. Julkisoikeudellisten suoritteiden osalta perittävän maksun tulee olla vähintään omakustannushintainen ellei erityisestä syystä muuta johdu. Mahdollisesta hintatuesta on erikseen päätettävä ja sen suuruus on määriteltävä. Kannattavuusvaatimus tarkoittaa, että toiminnan tuotoilla katetaan toiminnan kustannukset ja toimintaan oman pääoman ehdoin sijoitetulle pääomalle asetettu tuottovaatimus. Liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden kohdalla Valtiokonttorin ohjeistus edellyttää lisäksi, että toiminnalle on asetettava positiivinen voittotavoite, ellei kyseessä ole ns. monopolisuorite.

Kustannusvastaavuuslaskelman kannattavuustavoitteen ei kuitenkaan tarvitse toteutua vuositasolla.

Omakustannushinnan määrittäminen

Julkisoikeudellisesta suoritteesta perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää eli suoritteiden omakustannusarvoa (6.1 §). Valtion maksuperusteasetuksen (211/1992) 1 §:n 1 momentin mukaan suoritteiden omakustannusarvoon luetaan suoritteiden tuottamisesta aiheutuvien erilliskustannusten lisäksi suoritteiden tuottamisen aiheuttama osuus hallinto-, toimitila- ja pääomakustannuksista. Mikäli suoritteiden tuottamiseen osallistuu myös muita valtion viranomaisia, luetaan myös näille aiheutuvat edellä mainitut kustannukset suoritteiden tuottamisesta aiheutuviin kokonaiskustannuksiin.

Yhden tai useamman viranomaisen samanlaatuisista julkisoikeudellisista suoritteista voidaan määrätä samansuuruinen maksu silloinkin, kun suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvat kustannukset poikkeavat toisistaan (6.2 §). Tällaista kiinteää maksua määrättäessä on otettava huomioon suoritteiden keskimääräinen kokonaiskustannus.

Omakustannushinnan määrittelyssä otetaan huomioon erilliskustannukset ja osuus yhteiskustannuksista. Muistion liitteenä (Liite 1.) on kuvaus ydinenergian käytön valvonnan hinnoittelusta ja laskutuksesta Säteilyturvakeskuksessa. Vastaavasti omakustannusarvo ja edelleen omakustannushinta määräytyy säteilyn käytön ja muun säteilytoiminnan turvallisuuden valvonnassa.

Useimpien virastojen osalta yhteiskustannusten määrääminen on ollut ongelmallista. Mikäli maksullisen toiminnan volyymi ja merkitys on vähäinen ei ole perusteltua siirtää työajan seurantaan perustuvaan kustannusten laskentaan. Tällöin yhteiskustannusten vaikutus on erikseen arvioitava maksuasetusta annettaessa ja hintapäätöksiä tehtäessä. Toteutettu arvio tulee dokumentoida riittävästi sekä tarkistaa määräajoin.

Alennukset

MPL:n 6 §:n mukaan suoritteen hintaa ei pääsääntöisesti saa sopia omakustannusarvoa alemmaksi. Lain 6.3 §:n mukaan maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteen omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä perustellusta syystä. Mahdollisesta alennuksesta tai sen antamisen perusteista on erikseen päätettävä maksuasetuksessa. Päätöksen perusteet on dokumentoitava ja liitettävä suoritteen tuottamisen todentavan asiakirjaan Mikäli alennusta voidaan myöntää tapauskohtaisesti on tästä aina laadittava erillinen dokumentoitu päätös.

Suoritteen hinta voidaan määrätä omakustannushintaa alhaisemmaksi, mikäli sen tuottamiseen on talousarviossa myönnetty hintatukea. Hintatuen perusteet ja suuruus on tällöin merkittävä talousarvioon.

Ongelmia

Hinnoittelun toteuttamiseen liittyy myös seuraavia ongelmia:

- maksullisen toiminnan osuuden merkitystä ei ole otettu huomioon riittävästi ohjeistuksessa joten myös hyvin pienimuotoisen toiminnan osalta edellytetään kustannuslaskentaa, jossa voidaan eritellä yhteiskustannukset
- liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden osalta ohjeistuksessa edellytetään voittotavoitteen asettamista silloinkin kun kyseessä voi olla pelkästään valokopioiden hinnoittelusta.

Tukitoimintojen kustannuslaskentaa ei ole viime vuosina (esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriö) tarkistettu. Siten yhteiskustannusten arvo hinnan määrittelyssä on jäänyt jälkeen ja saattaa olla riittämätön.

8 Rahoitus

Viraston kuuluessa valtion budjettitalouteen se kuuluu valtion kassatalouden piiriin. Viraston toimintaa voidaan rahoittaa joko pääosin budjettirahoituksella, jolloin maksullisen toiminnan merkitys on vähäinen, osittain nettobudjetoituna toimintana tai kokonaan nettobudjetoituna toimintana. Valtiovarainministeriön ohjeiden mukaan nettobudjetointi toteutetaan joko menopuolella siten, että maksullisen toiminnan tuotoista vähennetään maksullisen toiminnan erillismenot, tai tulopuolella siten, että maksullisen toiminnan tuloista vähennetään viraston tai laitoksen kaikki toimintamenot. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla kaikki virastot ja laitokset on nettobudjetoitujen maksullisen toiminnan osalta budjetoitu menopuolelle lukuun ottamatta Vakuutusvalvontavirastoa.

Maksullisen toiminnan laajuutta koko viraston toiminnan osalta on esitetty kohdassa 4.

Rahoituksen liittyy muun muassa seuraavia ongelmia:

- Kysynnän vaihtelu aiheuttaa ongelmia

Tilanteet, joissa hinnoittelu johtaa tilapäiseen ali- tai ylijäämään johtavat rahoitusongelmiin virastossa. Tämä korostuu erityisesti silloin, kun virasto on kokonaan tai pääosin nettobudjetoitu ja maksujen perustana on kustannusten kattaminen.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla pääosa perittävistä maksuista on määritelty siten, että niillä katetaan toiminnan kustannukset. Sen sijaan mahdollisesti syntyvä ylijäämä tulisi palauttaa maksajille tai ottaa huomioon myöhempanä maksujen alentamisena. Toiminnan tavoitteena ei siis tule olla tulon tuottaminen valtiolle.

Tämä johtaa siihen, että kun nettobudjetointi muodostaa merkittävän osuuden viraston koko rahoituksesta, kysynnän heilahtelut vaikeuttavat toiminnan rahoitusta. Jotta kysynnän alaspäin heilahtelusta voitaisiin selvitä, tulisi hinta määrätä pysyvästi liian korkeaksi, mikä ei taas vastaa omakustannushinnoittelun periaatetta.

Mikäli virastolla on myös bruttobudjetoitu osuus voidaan osa heilahtelusta kattaa tätä kautta. Tämä toisaalta vääristää budjetti-informaatiota ja johtaa harhaiseen kuvaan toiminnasta.

Lisäksi tuotot vaihtelevat toiminnan laajuuden mukaan. Jonakin vuonna hintoja tulisi nostaa kustannusten kattamiseksi, jonakin laskea. Tavoitteena olisi kuitenkin hinnoittelun tasaisuus. Maksuperustelaki ei anna selkeätä ohjetta, miten tulisi toimia jos tuotot (toiminnan laajuudet) vaihtelevat perättäisinä vuosina. Käytännössä tämä on pitkälti ratkaistu erillislainsäädännöllä, mutta olisi harkittava voisiko maksuperustelakia uudistaa tältä osin.

- Investointien rahoittaminen vaikeaa

Investointien rahoittaminen tai toiminnan merkittävän laajentumisen rahoittaminen ei onnistu ilman erityissäännöksiä. Periaatteessa esimerkiksi laajentumisen investointien rahoittamiseksi tulisi kerätä ylihintaa etukäteen, mutta tämä on ris-

tiriidassa sen kanssa, että maksujen tulisi perustua asianomaisen ryhmän aiheuttamiin kustannuksiin. Se ei aina ole myöskään aikataulullisesti mahdollista.

Edellä mainittujen ongelmien johdosta läpinäkyvyys on heikko eikä lyhytaikaisen rahoitusongelman (enintään kolmen vuoden) hoitamiseksi ole sovittuja menettelytapoja.

Ali- ja ylijäämän käsittely

Yli- ja alijäämätilanne voi syntyä ennen kaikkea silloin, kun kysynnässä tapahtuu merkittäviä heilahteluja, itse kustannusten pysyessä pääosin vakaina. Hallinnonalalla tämä on toistuvaa ainakin Lääkkeiden hintalautakunnan osalta (hintapäätöksiä haetaan ryppäissä ja usein loppuvuodesta, jolloin tulojen kohdentuminen kalenterivuodelle on osittain sattumanvaraista) sekä Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa, jossa ammattihenkilöiden laillistaminen kohdistuu oppilaitosten koulutusvuoden päättymiseen ja riippuu muun muassa ao. vuoden koulutusmääristä. Myös Lääkelaitoksessa hakemusmäärät vaihtelevat ennakoimattomasti.

Tilanne on väliaikainen, mutta toistuva eikä ole ratkaistavissa hinnoittelua muuttamalla.

Lisäksi mikäli nettobudjetoidun toiminnan osuus on merkittävä, virasto voi joutua tilanteeseen, jossa momentilla oleva siirtomääräraha ei riitä ylijäämän siirtämiseen seuraavalle vuodelle vaan yliteosa tuloutuu valtion yleiseen kassaan. Eriyisesti tilanteessa jossa kyseessä on omakustannuspohjainen hinnoittelu jossa ei ole voittotavoitetta, tämä ei ole periaatteellisesti tyydyttävä tilanne. Ainoa tapa saada ylijäämä takaisin viraston käyttöön tällaisessa tilanteessa on lisätalousarvion otettu määräraha.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla tällainen tilanne olisi vakuutusvalvontavirastolla. Sen osalta asia on kuitenkin ratkaistu erillislainsäädännöllä.

Mikäli kyse on hinnoittelun virheellisyydestä aiheutuva yli- tai alijäämätilanne tulee se korjata hinnoittelua muuttamalla mahdollisimman pikaisesti.

Työryhmä katsoo, että

tulisi esittää valtionvarainministeriölle harkittavaksi maksuperustelainsäädännön ja talousarviolainsäädännön tarkistamista siten, että satunnaisen vaihtelun aiheuttama kannattavuuden heilahtelu voitaisiin ottaa huomioon määrärahan mitoituksessa joko sallimalla yli-/alijäämän siirto kalenterivuodesta toiseen ja/tai hyväksymällä kustannusvastaavuuslaskelmaan puskuriosa.

Investoinnit

Investoinnissa on kyse sitoutumisesta pitkävaikutteisiin menoihin. Viraston saamien tulojen perustana hinnoittelupäätöksessä ovat kustannukset eivätkä menot. Kyse on siis ennen kaikkea ajoitusongelmasta. Pitkävaikutteiset menot jakotetaan vaikutusajalle poistoiksi (kustannuksiin sisällytetään myös pääomalle sitoutunut korko). Viraston omana tulorahoituksena kertyy siten pääomakustannuksia kattava osuus.

Viraston saadessa em. tuloja, sillä ei välttämättä ole tätä vastaavia menoja. Käytännössä siis pääomakustannuksilla rahoitetaan muuta toimintaa (laskennallisia korkokustannuksia ei edes veloiteta momentilta, koska niitä ei todellisuudessa makseta).

Itse investointimeno taas syntyy kertaluonteisena ja rasittaa suoraan sen vuoden momenttia. Ongelmana on läpinäkyvyyden puute.

Uusien tehtävien edellyttämät investoinnit ovat toisaalta kokonaan vailla viraston omaa kerättyä rahoitusta. Näiden rahoittaminen on yleensä jouduttu hoitamaan kokonaan muusta toimintamäärärahasta.

Työryhmä katsoo, että

tulisi esittää valtionvarainministeriölle selvitettäväksi, voitaisiinko erillisiin suuriin investointeihin ottaa käyttöön menettely joka vastaisi valtion lainaa virastolle. Virasto maksaisi lainan takaisin myöhemmin perittävistä maksuista.

Likviditeetti

Likviditeettiongelmaa on osittain käsitelty yli-/alijäämän käsittelyn yhteydessä. Lisäksi ei ole olemassa säännöksiä siitä, miten tulisi menetellä jos likviditeettiongelma on tilapäinen kalenterivuoden sisäinen (esimerkiksi maksutuotot kääntyvät takapainotteisesti mutta menot ovat tasaisia tai etupainotteisia).

9 Hallinnonalan maksupolitiikka

Hallinnonalalla tulisi olla yhtenäinen maksupolitiikka. Tämä edellyttää, että jokainen virasto ja laitos laatii kirjallisen maksupoliittisen suunnitelman. Maksupolitiikka konkretisoituu maksuasetuksessa sekä viraston suunnitteluasiakirjoissa kuten toiminta- ja taloussuunnitelmissa. Sitä tulisi seurata myös tulosohjauksessa.

Yhtenäisyyden luomiseksi tulisi maksupolitiikkamuistiot laatia yhtenäiseen muotoon. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö voisi ohjeistaa hallinnonala osana tulosohjauksen prosessia.

Maksupolitiikkamuistiossa tulisi esittää ainakin seuraavat asiat:

1. Yleinen kuvaus viraston tehtävistä/suoritteista sekä maksullisuuden yleiset periaatteet
 - maksuton toiminta
 - maksullinen toiminta
 - julkisoikeudellinen toiminta
 - liiketaloudellinen toiminta
 - muu maksullinen toiminta/erityislainsäädännön mukainen toiminta
 - kannattavuustavoitteet
 - yleiset yhteiskunnalliset tavoitteet maksulliselle/maksuttomalle toiminnalle
 - yhteistoiminnan periaatteet - sisäisen hinnoittelun periaatteet

2. Kuvaus suoritteista ja niistä perittävistä maksuista

3. Kustannusten laskenta

- mitkä kustannukset ovat mukana
- miten yhteiskustannukset on määritelty ja miten ne kohdistetaan
- kustannusvastaavuustavoite (vuosikohtainen / kolmen vuoden keskiarvo tms.)
- suoritteen hinnan ja kustannusten välinen yhteys
- palvelutason määrittely

4. Rahoitus

- rahoituksen yleisrakenne
- maksuttoman viranomaistoiminnan rahoitus
- maksullisen toiminnan rahoitus
 - yli/alijäämän käsittely
 - investointien rahoitus
 - seuranta

Virasto vastaa siitä, että sillä on määritelty maksupolitiikka.

Maksuperustelain mukaan ministeriö päättää, mitkä ministeriön ja hallinnonalan muiden viranomaisten suoritteet tai suoriteryhvät ovat maksullisia ja mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella ja mitkä hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein. Ministeriö päättää myös 6 § 2 tarkoitetuista (julkisoikeudellisista) kiinteistä maksuista sekä mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä, millä 6 §:n 3 tai 4 momentissa sanotulla perusteella ja miten maksun suuruus voidaan määrätä suoritteen omakustannusarvosta poiketen (8 §).

Muissa kuin 8 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa toimivalta maksuja ja suoritteiden hinnoittelua koskevissa asioissa on asianomaisella viranomaisella (9 §).

Valtiovarainministeriön määräys raha-asianvaliokunnassa käsiteltävistä asioista (VM 0201, 3.1.2002)¹ merkitsee sitä, että lähes kaikki maksuasetukset on saatettava em. käsittelyyn. Todellisuudessa siis valtiovarainministeriö on pitkälle tehnyt yksittäisenkin viraston maksupolitiikkaa. Maksuista päätettäessä otetaan kantaa sekä maksuperustelain soveltamiseen että valtion talousarviovaikutuksiin. Valtiovarainministeriön roolin tulisi kuitenkin rajoittua siihen, että se vastaa maksuperustelain noudattamisesta ja soveltamisen koordinoinnista. Mikäli esitys noudattaa maksuperustelainsäädäntöä ja talousarvion kehystä, tulisi virastojen kuitenkin voida itsenäisesti päättää yksittäisen suoritteen hinnoittelusta.

¹ raha-asianvaliokunnan käsittelyyn on saatettava valtion maksujen vahvistaminen, kun esityksessä on kysymys vuositason vähintään yhden miljoonan euron määräisestä maksutulosta tai valtiovarainministeriö ei ole lausunnossaan puoltanut maksujen vahvistamista ehdotetulla tavalla

Työryhmä katsoo, että

Hallinnonalalla tulisi noudattaa yhtenäistä maksupolitiikka. Tämän varmistamiseksi tulisi jokaisen viraston ja laitoksen laatia oma julkistettu maksupoliittinen strategia.

Hallinnonalan maksupolitiikkamuistiot tulisi laatia yhtenäiseen muotoon.

Sosiaali- ja terveysministeriön tulisi laatia suositukset muistioiden sisällöksi.

Maksupolitiikkaa tulisi seurata osana yleistä tulosohjausta.

Maksullisen toiminnan budjetointi

Maksullisen toiminnan budjetointi ja toiminnan esittäminen talous- ja toimintasuunnitelmassa sekä tulossopimuksissa on erikseen ohjeistettu.

Maksuasetusten valmistelu

Maksuasetukset voidaan saattaa voimaan vain määräajaksi. Maksuasetusten osalta on huolehdittava seurannasta siten, että voidaan arvioida asetettujen hintojen ja toteutuvien kustannusten vastaavuus. Maksuasetukset on tarkistettava määräajoin, suositusten mukaan joka toinen vuosi. Mikäli seuranta osoittaa että hinnoitteluun ei ole tarpeen tehdä muutoksia voidaan uusiminen suorittaa harvemmin.

Valtiovarainministeriön määräyksen asioiden käsittelystä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa mukaan suoritteista perittävien maksujen vahvistamista koskevassa lausuntopyynnössä tai listassa on esitettävä:

- Säännökset, joihin suoritteiden maksullisuus tai maksuttomuus perustuu sekä maksujen määräämisessä sovelletut maksuperusteet.
- Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat on esitettävä Valtiokonttorin antaman kustannusvastaavuuslaskelman laatimista koskevan määräyksen (3.9.1997; 8/03/97) mukaisesti erikseen.
 - valtion maksuperustelaisissa tarkoitetusta julkisoikeudellisesta,
 - liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavasta suoritetuotannosta samoin kuin
 - erityismaksulainsäädännön soveltamisalaan kuuluvasta suoritetuotannosta.
- Maksullisen toiminnan kehityksestä on esitettävä kulloinkin voimassa olevan toiminta- ja taloussuunnitelmien sekä talousarvioehdotusten laadinnasta annetun määräyksen mukainen tunnuslukutaulukko tai vastaavat tiedot edellä mainittua jaottelua noudattaen.
- Julkisoikeudellisten suoritteiden maksuihin sovellettavaksi ehdotettujen alennusperusteiden vaikutus tuloihin sekä liiketaloudellisin perustein hinnoiteltaviensuoritteiden hintojen alentamiseksi myönnettäväksi ehdotetun hintatuen perusteet, käyttötarkoitus ja määrä. Lisäksi on esitettävä, mihin valtion talousarvion tulo- ja menomomentteihin ehdotuksen vaikutukset kohdistuvat sekä miten ne on otettu niissä huomioon.

Maksuasetusta koskevaa esittelylistaa valmisteltaessa tulisi perustelumuiistiossa käsitellä edellisten lisäksi seuraavat asiat:

- nykyinen maksu ja uusi maksu (erotus euroina ja prosentteina),
- yhteys budjettiin; vastaako jo budjetoinnin yhteydessä sovittua, jos ei niin miltä osin on muuttunut (volyymit, kustannustaso, jne., sama materiaali kuin budjetin valmistelussa),
- perustelut miksi maksua muutetaan,
- vaikutukset tuloihin ja menoihin,
- kustannusvastaavuuslaskelmat (edellisen vuoden toteutuma, kuluva vuoden arvio, seuraavan vuoden arvio)
- vaikutukset asiakkaille
- suoritteiden/suoriteryhmän hinnoittelulaskelma
- perustelut jos omakustannusarvosta poiketaan sekä miten rahoituksessa syntynyt vaje katetaan.

Mikäli esitetään useiden maksujen muutoksia tulee laskelmat tehdä sekä suoritekohtaisesti että myös yhteenvetona kokonaistasolla.

10 Johtopäätökset ja yhteenveto suosituksista

Yleiset periaatteet

1. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla noudatetaan yhtenäisiä periaatteita maksupolitiikan suhteen ellei erityisestä syystä ole perusteltua näistä poiketa.
2. Jokainen virasto tai laitos laatii maksupolitiikkastrategian kohdan 9 suuntaviivojen mukaisesti
3. Pääsääntönä on maksuperustelain noudattaminen

Lisäksi työryhmää toteaa, että

4. Erityislainsäädännön osalta

- on tarpeen säilyttää mahdollisuus erityislainsäädäntöön. Tämä on erityisesti tarpeen tilanteissa, joissa maksua ei voi periä maksuperustelain nojalla tai joissa viraston rahoitus on suurelta osin maksullista..

- on maksuja määrättäessä määriteltävä mistä suoritteista ja millä perustein maksua peritään, mitkä kustannukset katetaan ja miten toiminta kokonaisuudessaan rahoitetaan. Valmistelussa on myös esitettävä tavoitellut yhteiskunnalliset vaikutukset.

5. Valvontasuoritteiden osalta

Valvontamaksun perusteet on määriteltävä joko erityislainsäädännössä tai jos kyse on maksuperustelain mukaisesta suoritteesta ao. virastoa koskevassa maksuasetuksessa. Maksun perusteet, sillä katettavat kustannukset ja suoritteiden ryhmittely tulee määritellä asianmukaisesti. Las-

kentatoimen tulee voida tuottaa tarvittavat tiedot maksun tason määräämiseksi ja sen kustannusvastaavuuden seuraamiseksi. Tulohajauksessa tulee varmistaa viraston tehokas ja taloudellinen toiminta.

6. Neuvonnan ja opastuksen osalta

Vähäinen neuvonta on aina maksutonta.

Jos toimintoon liittyy runsaasti neuvontaa ja/tai samaa neuvontaa antaa myös muu kaupallinen toimija on neuvonta laadittava maksulliseksi.

Jos neuvonnalla katsotaan oleva laaja yhteiskunnallinen merkitys voi se myös laajana olla maksutonta. Tällöin asiasta tulee tehdä erillinen päätös maksustrategiassa.

Internetin kautta jaettava neuvonta ja opastus on maksutonta.

Valvonta- ja tarkastustoiminnasta, josta valvottavilta tai tarkastuksen kohteena olevilta jo peritään maksua, ei erikseen laskuteta tähän toimintaan liittyvistä ohjeista, opastuksesta ja neuvonnasta, esitteistä ja tiedotuksesta.

Koulutus, luennot ja kirjoitukset

Asianomaisen viraston maksuasetuksessa ja muissa toimintaa ohjaavissa säännöissä tulee olla asianmukaiset säännöt maksun perimisen periaatteista sekä virkamiehelle mahdollisesti maksettavasta korvauksesta.

Viranomaistehtävissä ja työaikana annettava asiantuntijapalvelu on pääsääntöisesti ilmaista. Mikäli kyseessä on kaupallinen toimija, peritään kuitenkin käytettyyn työmäärään perustuva asianmukainen hinta. Muustakin asiantuntijapalvelusta voi olla perusteltua periä maksua myös muilta kuin kaupallisilta toimijoilta etenkin jos palvelu on tavanomaista laajempaa. Korvaus suoritetaan asianomaiselle virastolle tai laitokselle. Hinnoittelun tulee tällöin perustua vähintään omakustannushinnoitteluun. Jos henkilö on joutunut valmistautuessaan käyttämään omaa aikaa, korvataan tämä erikseen sovittujen periaatteiden mukaan. Mikäli erityisestä syystä on perusteltua menetellä toisin tulee siitä tehdä erillinen päätös.

Julkaisut

- Julkisen tiedon hyväksikäyttöä tulee edistää.

- Internetin kautta jaettavat julkaisut ovat pääsääntöisesti maksuttomia. Poikkeuksena tietokantojen käyttö, jossa hinnoittelun tarve määräytyy käyttötarkoituksen mukaan

- Painetut ja monistetut julkaisut ovat maksullisia. Hinnan tulee kattaa vähintään irrotuskustannukset (paperi, lay-out-kustannukset, jakelu kuten postituskulut yms.). Erikseen tilatuista tutkimuksesta pitää periä kaikki kustannukset.

Ilmaisjakelu tulee rajoittaa siihen ryhmään, jonka osalta voidaan katsoa että on erityiset yhteiskunnalliset syyt (kuten informaatio-ohjauksen toteuttaminen) jakaa julkaisu maksutta.

7. Tietojen luovutuksen osalta

Työryhmää katsoo, että

Valtiolla tulisi olla yhtenäiset pelisäännöt valtion viranomaisten välisessä suoritetuotannossa ja että seuraavat periaatteet 1-3 ovat kannatettavia

- 1. Valtion viranomaisen keräämän tiedon täytyy olla ongelmitta toisen julkisen viranomaisen käytettävissä sen viranomaistehtävien hoidossa.*
- 2. Viranomaisten välisen viranomaistehtävien hoitamista koskevien tietojen siirron hinnoittelun lähtökohta on ns. irrotuskustannukset*
- 3. Jalostusketjun luomisessa on noudatettava kilpailulainsäädännön periaatteita*

Tietojen luovutus virka-apuna toiselle viranomaiselle omalla hallinnonalalla on aina maksutonta lukuun ottamatta mahdollisia luovutuksesta aiheutuvia välittömiä kustannuksia (irrotuskustannuksia). Mikäli tiedot tarvitaan tietyssä muodossa ja niistä aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia on niistä aiheutuvien lisäkustannusten korvaaminen irrotuskustannusten ylittävältä osalta perusteltua. Tältä osin asianosaiset voivat lisäksi keskenään sopia näistä luopumisesta.

Jos tietoa käytetään maksullisen palvelun tuottamiseen tai vastaavaan jatkojalostamiseen tulee siitä periä vähintään omakustannushinnoiteltuun perustuva maksu. Yleensä maksun tulee tällöin kattaa myös tiedon tuottamisesta aiheutuneet kustannukset mukaan luettuna tietovaraston luomiskustannukset.

Jos kysymyksessä on yhteistyöprojekti tai vastaava, jonka rahoituksesta on sovittu asianomaisessa sopimuksessa, määräytyvät maksut mainitun sopimuksen mukaisesti.

8. Asiantuntijapalveluiden osalta

Asiantuntijapalveluiden osalta noudatetaan samoja peruseriaatteita kuin neuvonnan osalta, kuitenkin siten, että merkittävämmät palvelut hinnoitellaan vähintään omakustannushintaan

9. Kannattavuuden, nettobudjetoinnin, rahoituksen ja likviditeetin osalta

- tulisi esittää valtionvarainministeriölle harkittavaksi maksuperustelainsäädännön ja talousarviolainsäädännön tarkistamista siten, että satunnaisen vaihtelun aiheuttama kannattavuuden heilahtelu voitaisiin

ottaa huomioon määrärahan mitoituksessa joko sallimalla yli-/alijäämän siirto kalenterivuodesta toiseen tai hyväksymällä kustannusvastaavuuslaskelmaan puskuriosa

- tulisi esittää valtionvarainministeriölle selvitettäväksi, voitaisiinko erillisiin suuriin investointeihin ottaa käyttöön menettely, joka vastaisi valtion lainaa virastolle. Virasto maksaisi lainan takaisin myöhemmin perittävistä maksuista.

10. Sosiaali- ja terveysministeriön tulee ohjeistaa hallinnonala osana tulosohtausprosessia sekä laatia suositukset muistioiden sisällöksi.

11. Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa noudatettavaa maksupolitiikka osana tulosohtausa.

12. Maksuasetukset uudistetaan riittävän usein ja niiden toteutumista seurataan. Maksuasetusten uudistustarve on arvioitava vähintään joka 3. vuosi.

LIITE 1

Ydinenergian käytön valvonnan hinnoittelu ja laskutus Säteilyturvakeskuksessa

STUK:n maksullisia suoritteita ovat muun muassa ydinenergilain (990/87) perusteella tehtävät, päätöksen (1285/93) 3 §:ssä tarkoitetut suoritteet. Ko. päätöksen mukaisesti niistä määrätään maksu *omakustannusarvon* mukaan. Omakustannusarvoa laskettaessa otetaan huomioon sekä välittömät että välilliset kustannukset. Välilliset kustannukset muodostuvat ydinturvallisuusvalvonnan tukitehtävien kustannuksista (muun muassa hallintotehtävät, kehitys- ja laatutehtävät, säännöstötyö, koulutus, tiedon hankinta ja tutkimus) sekä vyörytettävistä STUKin yleishallinnon kustannuksista

Maksullisten tehtävien osalle tulevat *välilliset kustannukset otetaan huomioon välillisten kustannusten kertoimen avulla*. Välittömän keskituntihinnan ja välillisten kustannusten kertoimen avulla määritetään laskutuksen tuntihinta. Tuntihinnassa otetaan huomioon myös tiedossa olevat kustannusten muutokset (esim. palkkojen ja välillisten kustannusten muutokset). Tuntihinta määritetään kerran vuodessa.

Ydinvoimalaitosten valvontaan liittyvistä tutkimuksista ja vastaavista asiantuntijapalveluista sekä muista palveluista (esim. matkamenot) aiheutuneet välittömät menot peritään *täysimääräisinä*. Ydinturvallisuusvalvonnan tehtäviin käytetystä työajasta pidetään kirjaa siten, että työaika voidaan eritellä ja kohdistaa kustannusten perimistä varten päätöksessä (1285/93) esitettyjen perusteiden mukaisesti.

Tilaustudkimuksista aiheutuneet välittömät hankintamenot peritään siltä voimayhtiöltä, jonka laitosta tutkimus koskee (*kohdentaminen*). Mikäli tutkimus koskee yleisesti ydinturvallisuutta eikä se liity selvästi joko Olkiluodon tai Loviisan laitokseen, menot ositetaan voimayhtiöiden kesken laitosten tehosuhteessa (*jakoperuste*). Mikäli tutkimus liittyy pääasiallisesti maksuttomaan tehtävään, ei tutkimuksesta aiheutuneita menoja peritä.

STUKin yleishallinnon *vyörytettävät kustannukset kohdistetaan eri tehtäville* (maksullinen, maksuton, tukitehtävät) niihin käytettyjen työtuntien suhteessa, ellei erikseen muuta sovita. Tukitehtävistä aiheutuvat kustannukset kohdistetaan maksullisille ja maksuttomille tehtäville kirjatun työajan suhteessa.

Vuosittain tehtävän kustannuslaskennan perusteella lasketaan voimayhtiöiden laskutuksen ja maksullisen viranomaisvalvonnan toteutuneiden kustannusten ero. Laskutuksen ja toteutuneiden kustannusten välinen erotus *peritään tai hyvitetään tasoituslaskulla*.

LIITE 2

LIITE 2: Vastaukset työryhmän kyselyyn

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinto-osaston tietopalvelu = STM/TIPA (mom. 33.01.21)

I LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRAS-TO	SUORITERYHMÄN VIRASTOKOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSUTTOMUUDEN PERUSTE
MAKSUPERUSTELAKI			
A) Maksuttomat suoriteryhvät (MPL 5§)			
1. Ns. Kollektiivisuoritteet (=suoritteet joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään.) (5 §:n 1-kohta)	STM/TIPA	Verkkosivuilla tarjotaan yleisesti käytettäväksi valtaosa ministeriön julkaisuista.	Kollektiivisuoritteita
2. Toimeentuloa turvaavan etuuden antaminen. (5 §:n 2-kohta)			
3. Neuvot ohjeet, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia. (5 §:n 3-kohta)	STM/TIPA	Viranomaisten, kansalaisten ja yhteisöjen neuvonta Esitteitä, ohjeita ja oppaita Tiedotteet tärkeistä hankkeista ja lakimuutoksista Lyhytkestoinen tietopalvelu, jolla asiakkaalle yleensä annetaan yksittäistietoja tai neuvotaan tarvittavat tiedonlähteet ja apuneuvot	MPL 5 § 3-kohta MPL 5 § 3-kohta MPL 5 § 3-kohta MPL 5 § 3-kohta
4. Maksuperustelain 4 §:n poikkeukset (eli tilanteet, jolloin suoritteiden maksuttomuudelle on perusteltu syy).	STM/TIPA	Kirjaston vaihtojulkaisut Kirjaston lainauspalvelut kaukopalvelua lukuun ottamatta. Viranomaistoimintaan liittyvien julkaisujen perusjakelut, jotka tehdään julkaisujen kohderyhmille	Vaihtojulkaisuja käytetään kirjaston kokoelman kartuttamiseen * 1) * 2)

1) Käytännössä suurta vaihtelevuutta julkaisujen ja tiedonvaihdossa hallinnonalan viranomaisten välisessä kanssakäymisessä. STM ei yleensä laskuta.

2) Julkaisuohjeessa näistä julkaisujen maksullisuudesta ja maksuttomista perusjakeluista on selkeä ohje. Julkaisut ovat maksullisia julkaisuittain kohdennettuja perusjakeluita lukuun ottamatta. Joka työryhmän, projektin tm. julkaisun tuottajan on määriteltävä kohteet ja määrät maksuttomille jakeluille, minkä jälkeen julkaisut ovat maksullisia.

II LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
B) Maksulliset suoriteryhvät (MPL 4 §)				
B. 1) Julkisoikeudelliset suoriteryhvät				
1. Luvat ja päätökset				
2. Valvontasuoritteet				
3. Muut	STM/TIPA	Jäljennökset päätöksistä ja muista asiakirjoista sekä niiden lähettäminen	MPL 4.1 § 2-kohta	
B. 2) Muiden suoritteiden ryhmät				
1. Tietotuotanto ja tietovarantojen hyödyntäminen	STM/TIPA	Tilauksesta tehdyt selvitykset ja tietopaketit sekä käännökset ja tulkkaukset Ministeriön tuottamat julkaisut, työryhmämuis-tiot Kirjasto- ja tietopalvelut Valokopiot ja muut jäljenteet	MPL 4.1 § 2-kohta MPL 4.1 § 1-kohta MPL 4.1 § 2-kohta MPL 4.1 § 2-kohta	*3) *4) *5)

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
		Tiedonhaut omista tieto- ja arkistokannoista sekä CD-ROM-levyiltä Käyttöoikeus ja liittymä ministeriön tai piirihallinnon tietokantaan	MPL 4.1 § 2-kohta MPL 4.1 § 4-kohta	*6)
2. Tutkimus- ja asiantuntijapalvelut	STM/TIPA	Koulutus- ja seminaarilaisuudet Konsultointi ja asiantuntijatehtävät	MPL 4.1 § 2 kohta MPL 4.1 § 2 kohta	*7)
3. Tilojen ja laitteiden käyttö				
4. Muut palvelut				
ERITYISLAIT				

3) Pyydettyjen selvitysten maksullisuutta tuskin on sovellettu käytäntöön muutamia harvoja poikkeustilanteita lukuun ottamatta. Yleensä näitä, usein laajoja ja suuritöisiäkin, ei ole mielletty käytännössä tämän nimekkeen alle ja siten maksulliseksi toiminnaksi..

4) Ks. kohta 2)

5) Tietopalvelussa kopioiden maksullisuus on johdonmukaista ja maksuasetuksen sekä STM:n hinnaston mukaista, mutta vastaavanlainen kopiointi ja kopioiden toimittaminen lienee osastoilla yleisesti maksutonta.

6) Toiminta lienee osastoilla edellisen kaltaista niin, ettei maksullisuutta ja hinnastoa ole käytännössä sovellettu, vaan isohkojakin hakuja on toimitettu maksuttomina. Tietopalvelussa ulkopuolisten laajat yleiset tiedonhakupyynnöt ohjataan muualle eli yleisiin kirjastoihin ellei kysymyksessä ole nimenomaan STM:n sisältöalue. Käytännössä ajanmukainen laskutus tehty muistaakseni ainoastaan yhden kerran.

7) Pääosin koulutus- ja seminaarilaisuudet koettaneen virkatehtäviin sisältyviksi.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus = STM/TSO (mom. 33.01.21)

I LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTOKOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSUTTOMUUDEN PERUSTE
MAKSUPERUSTELAKI			
A) Maksuttomat suoriteryhvät (MPL 5§)			
1. Ns. Kollektiivisuoritteet (=suoritteet joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään.) (5 §:n 1-kohta)	STM/TSO	<p>Työsuojeluosasto käsittelee asiat, jotka koskevat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) työsuojelua 2) työsuojeluvalvontaa 3) ministeriön työsuojelupalveluja 4) työterveyshuollon järjestämisvelvollisuuden toteuttamista ja sen valvontaa 5) työssä käytettävien kemikaalien valvontaa 6) työsuojelun piirihallintoa 7) metsäpalkkatilastoa 8) työsuojelurahastoa sekä <p>irastopalveluja ja kirjaamotehtäviä sekä turvallisuusasioita Tampereen toimipisteen osalta.</p>	MPL 5§ 1-kohta.
2. Toimeentuloa turvaavan etuuden antaminen. (5 §:n 2-kohta)			

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTOKOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSUTTOMUUDEN PERUSTE
3. Neuvot ohjeet, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia. (5 §:n 3-kohta)	STM/TSO	<ul style="list-style-type: none"> - yleinen neuvonta-, tiedotus-, tutkimus- ja koulutustoiminta - yleisten neuvojen ja ohjeiden antaminen 	MPL 5§ 3-kohta
4. Maksuperustelain 4 §:n poikkeukset (eli tilanteet, jolloin suoritteiden maksuttomuudelle on perusteltu syy).	STM/TSO, TES:ien vahvistamislautakunta	Työehtosopimuksen vahvistaminen yleissitovaksi.	L 56/2001 14§: Yleissitovaksi vahvistettu työehtosopimus on toimitettava maksutta jokaisen saataville yleiseen tietoverkkoon.
	STM/TSO	Ilmaisjakeluna toimitettavat julkaisut	MPL 5 § 3.

II LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
B) Maksulliset suoriteryhvät (MPL 4 §)				
B. 1) Julkisoikeudelliset suoriteryhvät				
1. Luvat ja päätökset	STM/TSO	<p><i>Kiinteähintaiset suoritteet:</i></p> <p><u>Lupa tai muu suorite</u></p> <p>Koulutusohjelman hyväksyminen</p> <p>Laserlaite</p> <p>Maataloustraktori, kansallinen</p> <p>Maataloustraktorin ETY- tai osatarkast. hyväksyntä</p> <p>Maataloustraktorin hyväksynnän muutos tai lisäys</p> <p>Nostolaitetarkastaja</p> <p>Nosturinkuljettajan korttijäljennös</p> <p>Rakennushissi</p> <p>Räjätystyössä käyt. sähkölaite</p> <p>Räjätystyössä käyt. muu laite</p> <p>Torninosturinkuljettajan korttijäljennös</p>	<p>MPL 4§ 3-kohta.</p> <p>Suoritteiden tuottamisella on valvontatavoite. Viranomaisen toimivalta ja asiakkaan velvoite perustuu erityiseen säädökseen</p>	<p>Keskimääräinen omakustannushinta. Maksupäätöksen maksutaulukossa määrätty kiinteä hinta</p>

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
		<u>Poikkeuslupa</u> Asbestin merkintä Nosturin kuljettaminen Nosturitarkastaja Poikkeukset rakennustyön turvallisuutta koskevan valtioneuvoston päätöksen säännöksistä Rakennus- ja muurausementin kromaattipitoisuus Muut säädöksissä mainitut poikkeusluvut	MPL 4§ 3-kohta. Suoritteen tuottamisella on valvontatavoite. Viranomaisen toimivalta ja asiakkaan velvoite perustuu erityiseen säädökseen	Keskimääräinen omakustannushinta. Maksupäätöksen maksutaulukossa määrätty kiinteä hinta
2. Valvontasuoritteet				
3. Muut				
B. 2) Muiden suoritteiden ryhmät		kuten STM:n maksupäätös 1322/2002 3§		
1. Tietotuotanto ja tietovarantojen hyödyntäminen				
2. Tutkimus- ja asiantuntijapalvelut				
3. Tilojen ja laitteiden käyttö				
4. Muut palvelut		Julkaisumyynti	MPL 4§ 2. mom. Myös muu kuin valtion viranomainen tuottaa suoritetta maksullisena.	Liiketaloudellinen kannattavuus. Maksullisten julkaisujen hinnat julkaistaan erillisessä julkaisu luettelossa.
ERITYISLAIT				

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
		<p>- lääkelain 21.4 § tarkoitettu, erityisluvalla valmistettu lääke, kun:</p> <p>* valmistajan / maahantuojan hakemus 170 e</p> <p>* edellä mainitun hakijan uusintahakemus 85 e</p> <p>* potilaskohtainen hakemus 30 e</p> <p>- ilmoitus myyntiluvan haltijan muutoksesta 85e</p> <p>- hakemus vahvistetun tukkuhinnan siirtämisestä uudelle kauppanimelle 85 e</p>	<p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p>	<p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>MPL 6.3 §</p> <p>MPL 6.2 §</p> <p>”</p>
	VVV	<p><i>Kiinteähintaiset suoritteet:</i></p> <p>- yhtiö- tai yhdistysjärjestyksen vahvistaminen / muuttaminen 404 e</p> <p>- sääntöjen vahvistaminen/muuttaminen</p> <p>* eläkesäätiöiden ja –kassojen sekä työttömyyskassojen osalta 404 e</p> <p>* muiden vakuutuskassojen osalta 219 e</p> <p>- sulautumista, jakautumista, yhteistyömuodon muuttaminen, vakuutuskannan luovuttaminen, vastuun siirtäminen. Siltä osin kuin koskee eläkesäätiön tai –kassan ylikatteen palautusta</p> <p>- vakuutusteknisten perusteiden vahvistaminen</p> <p>* muiden vak.kassojen kuin eläkekassojen osalta</p>	<p>MPL 4.1 §:n 3 kohta</p> <p>”</p> <p>”</p> <p>”</p>	<p>MPL 6.2 §</p> <p>”</p> <p>MPL 6.3 §</p> <p>MPL 6.2 §</p>

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
		* muiden VVVn valvottavien osalta - vakuutusvälittäjien rekisteröinti - työttömyyskassan jäsenmaksun vahvistaminen - muu VVVn valvottavan pyynnöstä annettava lupa tai päätös <i>Suoritekohtainen omakustannusarvo:</i> - sulautumista, jakautumista, yhteistyömuodon muuttaminen, vakuutuskannan luovuttaminen, vastuun siirtäminen	” ” ” ” ” ”	MPL 6.3 § MPL 6.2 § ” ” ”
2. Valvontasuoritteet				
3. Muut	VVV	<i>Kiinteähintaiset suoritteet:</i> - rekisteriote tai todistus	MPL 4.1 §:n 5 kohta	MPL 6.2 §
B. 2) Muiden suoritteiden ryhmät				
1. Tietotuotanto ja tietovarantojen hyödyntäminen	VVV	- selvitykset ja tietopaketit - tiedonhaut rekistereistä ja tietokannoista ja liittymä tietokantoihin - Julkaisut ka sähköiset tietotuotteet - Valokopiot ja muut jäljennökset - muut tilaukseen perustuvat suoritteet	MPL 4.1 § 2 kohta ” ” ”	MPL 7.2 § ” ”, keskimääräinen hinta ”, keskimääräinen hinta ”

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
			”	
2. Tutkimus- ja asiantuntijapalvelut	VVV	- koulutus-, konsultointi- ja asiantuntijatehtävät	MPL 4.1 § 2 kohta	MPL 7.2 §
3. Tilojen ja laitteiden käyttö				
4. Muut palvelut	STM/Hila	- lausunnot ja palvelut, jotka eivät liity hinnantarkistustarkastuksen käsittelyyn	MPL 4.1 § 2 kohta	MPL 7.1 §
ERITYISLAIT				
Valvontasuoritteet	VVV	Valvontamaksu (ns. vuosimaksu)	L vakuutustarkastuksen kustantamisesta (479/1944) 1 b §	Maksulla katetaan VVVn menot

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus = STAKES (mom. 33.02.21)

I LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTOKOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSUTTOMUUDEN PERUSTE
MAKSUPERUSTELAKI			
A) Maksuttomat suoriteryhvät (MPL 5§)			
1. Ns. Kollektiivisuoritteet (=suoritteet joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään.) (5 §:n 1-kohta)	STAKES	Tutkimus ja kehittäminen, tilastotuotanto	Stakesin oman ydintoiminnan hoitoa, jolla ei tilaajaa eikä suoranaisesti kohdistu mihinkään yksittäiseen henkilöön, yritykseen tai tarkoin rajattuun ryhmään.
2. Toimeentuloa turvaavan etuuden antaminen. (5 §:n 2-kohta)			
3. Neuvot ohjeet, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia. (5 §:n 3-kohta)	STAKES	Tiedottaminen Vähäinen neuvonta, ohjaus ja opastus	Maksuasetus 1 §, yhteiskunnallinen vaikuttamis- ja tiedottamistarkoitus
4. Maksuperustelain 4 §:n poikkeukset (eli tilanteet, jolloin suoritteiden maksut-	STAKES	Kansainvälisten sitoumusten mukaiset tilastoraportit ja tilastolliset selvitykset	Maksuasetus 1 §, yhteiskunnallinen vaikuttamis- ja tiedottamistarkoitus

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTOKOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSUTTOMUUDEN PERUSTE
tomuudelle on perusteltu syy).		Dialogi -lehti Tietopalvelu (STM:n toimeksiannosta annettavat palvelut) Lainat kirjaston omista kokoelmista itse haettuna Osa julkaisuista	

II LOMAKE ALKAA SEURAAVALTA SIVULTA

II LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
B) Maksulliset suoriteryhvät (MPL 4 §)				
B. 1) Julkisoikeudelliset suoriteryhvät				
1. Luvat ja päätökset		<i>Kiinteähintaiset suoritteet:</i> <i>Suoritekohtainen omakustannusarvo:</i>		
2. Valvontasuoritteet				
3. Muut				
B. 2) Muiden suoritteiden ryhmät				
1. Tietotuotanto ja tietovarantojen hyödyntäminen	STAKES	Myytävät lehdet, julkaisut ja kustannuspalvelut Sähköiset tietotuotteet Tietojen luovutukset rekistereistä ja tietokannoista Tilastolliset ym. erityisselvitykset Osoitteiden myynti Kaukopalvelulainat Tiedonhaut	Maksuperustelaki 4 §	Tiedon irrottamishintaan eli tiedon teknisen irrottamisen omakustannusarvoon (esim. painatuksen osalta painatus-, jakelu- ja markkinointikustannukset ja osuus yhteiskustannuksista) (VM 10:1997, Valtion tietosuoritteiden maksuperusteet)

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
		Tietopalvelun konsultoinnit Valokopiot ja muut jäljennökset Julkaisut Monisteet Tilastotietokantatuotteet		
2. Tutkimus- ja asiantuntijapalvelut	STAKES	Koulutus- ja konsultointipalvelut Asiantuntijalausunnot Tutkimuspalvelut Vierailut ja opintopäivät ryhmille Stakesissa	Maksuperustelaki 4 §	Kustannusvastaavuus
3. Tilojen ja laitteiden käyttö	STAKES	Tilojen ja laitteiden vuokraaminen	Maksuperustelaki 4 §	Kustannusvastaavuus
4. Muut palvelut				
ERITYISLAIT				

Terveysturvan oikeusturvakeskus = TEO (mom. 33.06.21)

I LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTOKOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSUTTOMUUDEN PERUSTE
MAKSUPERUSTELAKI			
A) Maksuttomat suoriteryhvät (MPL 5§)			
1. Ns. Kollektiivisuoritteet (=suoritteet joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään.) (5 §:n 1-kohta)			
2. Toimeentuloa turvaavan etuuden antaminen. (5 §:n 2-kohta)			
3. Neuvot ohjeet, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia. (5 §:n 3-kohta)			
4. Maksuperustelain 4 §:n poikkeukset (eli tilanteet, jolloin suoritteiden maksuttomuudelle on perusteltu syy).	TEO (STM:n asetus TEO:n maksullisista suoritteista 1 §	<ul style="list-style-type: none"> - raskauden keskeyttämistä, steriloinimista ja kastroimimista koskevat päätökset - tuomioistuimen tai muun valtion viranomaisen pyytämät asiantuntijalausunnot - muun kuin maksuasetuksen 2 §:ssä tarkoitettun terveydenhuollon asian käsittely ja siihen annettu ratkaisu tai päätös - sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta annettavat maksuasetuksen 3 §:n 1 kohdassa tarkoitettut palvelut lukuun ottamatta osuutta, jonka TEO hankkii ulkopuoliselta palvelujen tuottajalta. 	Valtion maksuperustelain 5 § po. valtion maksuperustelain 4.1 §:n kohta 3 olivat maksuttomia jo leimaverolain nojalla po. valtion maksuperustelain 4.1 §:n kohta 2 po. valtion maksuperustelain 4.1 §:n kohta 3 eritinen syy: liittyvät kantelu- ja valvonta-asioihin sekä mielenterveyslaissa tarkoitettuun tahdonvastaista hoitoa koskeviin asioihin. po. valtion maksuperustelain 4.1 §:n kohta 2

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
		oppilaitoksen yhteishakemukseen perustuvas- ta päätöksestä 28 €, ja jos hyväksyminen ja rekisteröiminen perustuu koulutukseen, josta ei ole säädetty, 204€, - ammatinharjoittamisoikeudesta, -luvasta, koulutuksesta, erikoispätevyydestä tai nimike- suojatun rekisteröimisestä annettu todistus 50 € tai keskusrekisterin ote 25 €, - päätös tutkimus-lupasioissa 135 €, kuitenkin mikäli kysymys on opinnäytetyöstä 40 @,	Valtion maksuperustelain 4.1 §:n 3 kohta Valtion maksuperustelain 4.1 §:n 3 kohta	Valtion maksuperustelain 6.2 § Valtion maksuperustelain 6.2 §
2. Valvontasuoritteet				
3. Muut	TEO	- viraston tai virastolle esitetystä asiakirjasta otettava jäljennös ja sen oikeaksi todistami- nen 2 € sivulta, kuitenkin enintään 20 € asia- kirjalta	Valtion maksuperustelain 4.1 §:n 3 kohta	Valtion maksuperustelain 6.2 §
B. 2) Muiden suoritteiden ryhmät				
1. Tietotuotanto ja tietovaran- totojen hyödyntäminen	TEO	- Julkaisut - Valokopiot ja muut jäljenteet - tieto- ja informaatiojärjestelmiin liittyvä tieto- palvelu - tilauksesta tehdyt selvitykset ja tietopaketit se- kä käännökset	Valtion maksuperustelain 4.1 §:n 1 kohta Valtion maksuperustelain 4.1 §:n 2 kohta Valtion maksuperustelain 4.1 §:n 2 kohta Valtion maksuperustelain 4.1 §:n 2 kohta	Valtion maksuperustelain 7.2 § Valtion maksuperustelain 7.2 § Hinnoittelutavoitteena on maksul- lisen toiminnan kannattavuus. Tuotteita ja palveluja ei tuote alle omakustannushinnan. Valtion maksuperustelain 7.2 §
2. Tutkimus- ja asiantunti- japalvelut	TEO	- Henkilöstön käyttö koulutus- ja konsultointi- palveluissa	Valtion maksuperustelain 4.1 §:n 2 kohta	Valtion maksuperustelain 7.1 §
3. Tilojen ja laitteiden käyttö		Terveystieteiden tutkimuskeskuksen hallin- nassa olevien tilojen ja laitteiden käyttö	Valtion maksuperustelain 4.1 §:n 4 kohta	Valtion maksuperustelain 7.1 §
4. Muut palvelut				
ERITYISLAIT	TEO	Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ammattihenkilöiden keskus- rekisterin tietojen luovuttaminen tiedon saantiin oikeuttavan säännöksen perusteella: -sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö -kansaneläkelaitos -STAKES	Tietojen luovuttaminen erityislakien mak- superusteiden mukaisesti joko kokonaan tai osittain, jolloin maksut määräytyvät laissa säädettyin perusteiden (esim. erilliskus- tannukset), maksutta.	Vaihtelevat maksuperusteet, esim tilastolaki, KELA:n lainsäädäntö

Kansanterveyslaitos =KTL (mom. 33.08.21)

I LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTOKOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSUTTOMUUDEN PERUSTE
MAKSUPERUSTELAKI			
A) Maksuttomat suoriteryhvät (MPL 5§)			
1. Ns. Kollektiivisuoritteet (=suoritteet joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään.) (5 §:n 1-kohta)	KTL	yleishyödyllinen tutkimustyö tautien tai niiden aiheuttajien levinneisyyden tai laadun selvittämiseksi KTL:n aloitteesta tehtävät laboratoriomääritykset riippumatta siitä annetaanko määrityksen tulos näytteen lähettäjälle yleishyödyllinen asiantuntijatoiminta	MPL 5 § kohta 1 MPL 5 § kohta 1 MPL 5 § kohta 1
2. Toimeentuloa turvaavan etuuden antaminen. (5 §:n 2-kohta)		-	
3. Neuvot ohjeet, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia. (5 §:n 3-kohta)	KTL	yleinen neuvonta- ja tiedotustoiminta rokotusneuvonta sekä puhelimitse että verkkosivuilla Tiedotteet ajankohtaisista ja tärkeistä asioista (paperitiedotteet, verkkosivut)	MPL 5 § kohta 3 MPL 5 § kohta 3 MPL 5 ½ kohta 3
4. Maksuperustelain 4 §:n poikkeukset (eli tilanteet, jolloin suoritteiden maksuttomuudelle on perusteltu syy).	KTL	Kirjaston vaihtojulkaisut Kirjaston lainauspalvelut Verkkojulkaisut Asiakirjoista pyydytetyt vähäiset kopit	Vastavuoroisuusperiaate kirjastojen välillä

II LOMAKE ALKAA SEURAAVALTA SIVULTA

II LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
B) Maksulliset suoriteryhvät (MPL 4 §)				
B. 1) Julkisoikeudelliset suoriteryhvät		KTL:lla ei ole julkisoikeudellisia suoritteita		
B. 2) Muiden suoritteiden ryhmät				
1. Tietotuotanto ja tietovarantojen hyödyntäminen	KTL	Tilauksesta tehdyt tutkimukset ja selvitykset Kirjaston kopiopalvelu KTL:n omat julkaisut	MPL 4 § MPL 4 § MPL 4 §	liiketaloudellinen hinnoittelu noudatetaan tieteellisten kirjastojen hintoja Liiketaloudellinen hinnoittelu, markkinahintaan verrattuna
2. Tutkimus- ja asiantuntijapalvelut	KTL	Tilauksesta tehdyt laboratoriotutkimukset Tilauksesta tehdyt asiantuntijalausunnot	MPL 4 § MPL 4 §	liiketaloudellinen hinnoittelu, hinnasto liiketaloudellinen hinnoittelu
3. Tilojen ja laitteiden käyttö	KTL	Tilapäisesti käytetään	MPL 4 §	liiketaloudellinen hinnoittelu
4. Muut palvelut	KTL	Rokotteiden myynti	MPL 4 §	omakustannushinta
ERITYISLAIT	KTL	ei ole		

Säteilyturvakeskus = STUK (33.10.21)

I LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTOKOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSUTTOMUUDEN PERUSTE
MAKSUPERUSTE-LAKI			
A) Maksuttomat suoriteryhymät (MPL 5§)			
1. Ns. Kollektiivisuoritteet (=suoritteet joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään.) (5 §:n 1-kohta)	STUK	<ul style="list-style-type: none"> - Valmiustoiminta - Säteilyn vahingollisten vaikutusten estämistä ja rajoittamista tukeva tutkimustoiminta - Osallistuminen lainsäädännön, turvallisuusnormien ja standardien valmistamiseen - Säteilyn mittanormaalien ylläpitäminen - Kansainvälinen ja kotimainen yhteistyö, kun siihen liittyvä tiedonvaihto ja kehitystoiminta on vastavuoroisesti maksutonta STUKille - Yleisluontoinen tiedottaminen - Säteilytoiminnan viranomaisaloitteinen yleisvalvonta ja siihen kuuluvat toimenpiteet 	STM:n päätös 580/1993
	STUK	<ul style="list-style-type: none"> - Suomen rajojen ulkopuolisten ydinturvallisuusriskien arvioiminen ja niihin varautuminen Suomen alueella, sekä yhteistyö ulkomaisten viranomaisten kanssa näiden riskien pienentämiseksi Kansainvälinen yhteistyö ydinturvallisuutta koskevien periaatteiden, sopimusten ja ohjeiden kehittämiseksi ja valmistelemiseksi - Yleinen tiedottaminen ydinturvallisuutta koskevissa asioissa 	KTM:n päätös 1285/1993
2. Toimeentuloa turvaavan etuuden antaminen. (5 §:n 2-kohta)			
3. Neuvot ohjeet, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia. (5 §:n 3-kohta)			
4. Maksuperustelain 4 §:n poikkeukset (eli tilanteet, jolloin suoritteiden maksuttomuudelle on perusteltu syy).			

II LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
B) Maksulliset suoriteryhvät (MPL 4 §)				
B. 1) Julkisoikeudelliset suoriteryhvät				
1. Luvat ja päätökset				
2. Valvontasuoritteet				
- Säteilyn käytön valvonta	STUK	- Säteilyn käytön ja säteilytoiminnan valvonta - Viranomaispäätökset ja lausunnot - Annoselvitykset - Säteilylaitteiden rekisteröinti	STM:n päätös 580/1993	Omakustannushinta
- Ydinturvallisuusvalvonta	STUK	- Turvallisuusarvioinnit - Tarkastukset - Valvontatyöt (voimayhtiöt ja ydinjätteet)	KTM:n päätös 1285/1993	Omakustannushinta
3. Muut				
B. 2) Muiden suoritteiden ryhmät				
1. Tietotuotanto ja tietovarantojen hyödyntäminen	STUK	- Julkaisut - Valokopiot ja muut jäljenteet	Maksuperustelaki 7 §	Liiketaloudellinen hinnoittelu
2. Tutkimus- ja asiantuntijapalvelut	STUK	Säteily- ja ydinturvallisuusalan asiantuntija-tehtävät - Kalibroinnit, testaukset ja mittauspalvelut - Ydinvoimalaitosten ympäristön valvonta - Pienjätteet - Annosmittaukset	Maksuperustelaki 7 §	Liiketaloudellinen hinnoittelu
3. Tilojen ja laitteiden käyttö	STUK	- Auditorion vuokra	Maksuperustelaki 7 §	Liiketaloudellinen hinnoittelu
4. Muut palvelut	STUK	Ulkopuolisille annettava koulutus	Maksuperustelaki 7 §	Liiketaloudellinen hinnoittelu
ERITYISLAIT				

LÄÄKELAITOS = LL (mom. 33.11.21)

I LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTOKOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSUTTOMUUDEN PERUSTE
MAKSUPERUSTE-LAKI			
A) Maksuttomat suoriteryhvät (MPL 5§)			
1. Ns. Kollektiivisuoritteet (=suoritteet joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään.) (5 §:n 1-kohta)	LL	Apteekkimaksuilmoitusten tarkastaminen ja apteekkimaksun vahvistaminen (L apteekkimaksusta 148/1946) Farmakopeatoiminta (A lääkelaitoksesta 16 §) Terveystuon laitteen ja tarvikkeen yleinen markkinavalvonta (L th. laitteista tarvikkeista 1505/1994)	Hallinnollinen kollektiivisuorite. Vahvistetaan apteekkikohtaisesti. Lääninhallitukset suorittavat perinnän. Kollektiivisuorite. Liittyy lääkeaineiden laatuvaatimusten standardointiin Julkinen kollektiivisuorite
2. Toimeentuloa turvaavan etuuden antaminen. (5 §:n 2-kohta)	LL	ei ole	
3. Neuvot ohjeet, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia. (5 §:n 3-kohta)	LL	Itsepalveluna kotisivulla määräykset, ohjeet, tilastoja Sidosryhmien ja kansalaisten yhteydenotot Tiedotteet, eräät julkaisut Koulutus sidosryhmille ja viranomaisille	Yleinen sidosryhmätiedottaminen, MPL 5 §
4. Maksuperustelain 4 §:n poikkeukset (eli tilanteet, jolloin suoritteiden maksuttomuudelle on perusteltu syy).	LL	Maksuvapautukset Eläimiin kohdistuvien lääketutkimusilmoitusten käsittely. Yksityisen tutkijan, tutkijaryhmän, yliopiston laitoksen, yliopistollisen sairaalan klinikan, KTL:n tai STAKESin ilman ulkopuolista rahoitusta tai yleishyödyllisen yhteisön rahoituksella tekemään ihmiseen kohdistuvaan kliiniseen lääketutkimukseen liittyvän ilmoituksen käsittely. Poliisin tai tulliviranomaisen virkatehtävissään tarvitsemat huumausaineluvat tai luokituspäätökset	STM:n asetus LL:n maksullisista suoritteista 1 § STM:n asetus LL:n maksullisista suoritteista 1 §

II LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
B) Maksulliset suoriteryhvät (MPL 4 §)				
B. 1) Julkisoikeudelliset suoriteryhvät				
1. Luvat ja päätökset	LL	<p><i>Kiinteähintaiset tuotteet:</i></p> <p>1) Lääkevalmisteiden myyntiluvat, erityisluvat ja rekisteröinnit Uusi lääkeaine, uusi lääkeaineyhdistelmä ensimmäisen lääkemuodontai vahvuuden osalta 8 410 €</p> <p>Seuraavat lääkemuodot tai vahvuudet, rinnakkaisvalmiste ja muut lyhennetyt hakemukset, alergeenivalmiste, radiofarmaseuttinen valmiste, rokote, uutta myyntilupaa edellyttävä lääkevalmisteen muutos 3 365€</p> <p>Immunologiset eläinlääkevalmisteet 1 010 €</p> <p>Edellisten lisäksi lisämaksu, kun Suomi toimii viitejäsenvaltiona tunnustamismenettelyssä joko hakijan tai jäsenvaltion aloitteesta Tunnustamismenettelyprosessi kattaa saman kauppanimen kaikki lääkemuodot ja/tai vahvuudet. Maksu peritään jokaisesta tunnustamismenettelyprosessista erikseen kuitenkin enintään kolmesta samanaikaisesti käynnistettävästä prosessista 8 410 €</p> <p>Rohdosvalmisteen myyntilupa mukaan lukien uutta myyntilupaa edellyttävä muutos 1 680 €</p> <p>Edellisten lisäksi lisämaksu, kun Suomi toimii viitejäsenvaltiona tunnustamismenettelyssä joko hakijan tai jäsenvaltion aloitteesta. Tunnustamismenettelyprosessi kattaa saman kauppani-</p>	STM:n asetus LL:n maksullisista suoritteista	MPL 4.3 § (Keskimääräiset kokonaiskustannukset per suoriteryhvä)

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
		<p>men kaikki lääkemuodot ja/tai vahvuudet. Maksu peritään jokaisesta tunnustamismenettelyprosessista erikseen kuitenkin enintään kolmesta samanaikaisesti käynnistettävästä prosessista 1 680 €</p> <p>Myyntilupa lääkevalmisteelle rinnakkaistuonnissa ensimmäisen hankintamaan osalta 1 680 €</p> <p>Jokainen seuraava hankintamaa 755 €</p> <p>Lääkelain 21 §:n 4 momentissa tarkoitettu lupa (erityislupa) 10 €</p> <p>Homeopaattisen ja antroposofisen valmisteen rekisteröinti 170 €</p> <p>2) Lääkevalmisteita koskevat muutokset ja muut suoritteet: Maksu peritään jokaisesta myyntiluvasta erikseen. Jos saman kaupanimen muille lääkemuodoille ja/tai vahvuuksille haetaan samanaikaisesti täysin samanlaista muutosta, maksu peritään vain yhdeltä myyntiluvulta.</p> <p>Käyttöaiheen muutos 3 365 €</p> <p>Muut tyyppin II muutokset sekä tyyppin I muutokset, jotka käsitellään tyyppin II muutoksina (Komission asetus (EY) nro 541/95 sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (EY) nro 1146/98) 505 €</p> <p>Edellisten lisäksi lisämaksu, kun Suomi toimii viitejäsenvaltiona tunnustamismenettelyssä käsiteltävissä tyyppin II muutoshakemuksissa tai uudistamishakemuksissa. Tunnustamismenettelyprosessi kattaa saman kaupanimen kaikki lää-</p>		

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
		<p>kemuodot ja/tai vahvuudet. Maksu peritään jokaisesta tunnustamismenettelyprosessista erikseen kuitenkin enintään kolmesta samanaikaisesti käynnistettävästä prosessista 1 345 €</p> <p>Myyntiluvan siirtäminen toiselle 170 €</p> <p>Vuosimaksut/myyntilupa: Läkelain 21§:n 1 momentissa tarkoitetut lääkevalmisteet 800 €</p> <p>Rohdosvalmisteet, lukuun ottamatta homeopaat-tisia ja antroposofisia rohdosvalmisteita 170 €</p> <p>Rinnakkaistuontivalmisteet 420 €</p> <p>Vuosimaksu kattaa kustannukset myyntiluparekisterin ylläpidosta, Läkelaitoksen tuottamasta lääkeinformaatiosta, haittavaikutus seurannasta siihen liittyvine turvallisuuskatsauksineen, tuotevirheiden käsittelystä, myyntiluvan uudistamisesta, markkinoinnin valvonnasta, muiden kuin edellä mainittujen muutosten käsittelystä sekä ATC-luokitus- ja DDD-annosrekisterien ylläpidosta ja lääkekulutustilastoinnista. Maksu määräytyy edellä mainittujen suoritteiden aiheuttamien keskimääräisten kustannusten perusteella lääkevalmisteen myyntilupaa kohti.</p> <p>3) Lääkevalvontaan liittyvät muut luvat ja päätökset sekä todistukset ja ilmoitukset</p> <p>Lääkkeiden ulkomaille vientiin liittyvät sekä lääkkeiden teollista valmistusta ja tukkukauppaa koskevat todistukset 85 €</p> <p>samanaikaisesti pyydytetyt kaksoiskappaleet á15€</p> <p>Kliinisiin lääketutkimuksiin liittyvien ilmoitusten käsittely 1 010 €</p>		

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
		<p>Valmisteita koskevat luokituspäätökset 85 €</p> <p>Lääkkeiden teollista valmistusta sekä lääketuk- kukauppatoiminnan ja veripalvelutoiminnan harjoittamista koskevat luvat:</p> <p>Lääketehdaslupa 1 010 € Lääketukkukauppalupa 170 € Veripalvelutoimintalupa 420 €</p> <p>edellä mainittujen toimilupien muutos 85 €</p> <p>Apteekkilupa 1 685 € Sivuapteekkilupa 840 € Sairaala-apteekin tai lääkekeskuksen perustami- nen 420 €</p> <p>Lääkelain 62 §:ssä tarkoitettu lupa lääkkeiden toimittamiseen, lukuun ottamatta lääkkeen toi- mittamista yksittäisen potilaan hoitoa varten 420 €</p> <p>Velvoitevarastoinnin alituslupa ja velvoitevaras- toinnista vapauttaminen sekä lääkevalmisteiden varastoinnin korvaaminen lääkeaineen varas- toinnilla 40 € Huumausaineisiin liittyvät luvat sekä huumaus- aineen valmistuksessa käytettäviin aineisiin liit- tyvät luvat 100 €</p> <p>5) Terveystuollon laitteisiin ja tarvikkeisiin liittyvät päätökset, ilmoitukset ja todistukset Terveystuollon laitteista ja tarvikkeista an- netun lain 30 §:n 1 kohdassa tarkoitettu lain sovel- tamista koskeva päätös sekä 2 kohdassa tarkoi-</p>		

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
		tettu luokittelupäätös 170 € Terveystuotteen luokittelusta ja tarvikkeista annetun lain 30 §:n 4 kohdassa tarkoitettu poikkeuslupa 1 680 € Kliinisen tutkimuksen suorittamista koskeva ilmoitus luokka A (ei-riskituotteet) 335 € luokka B (riskituotteet) 840 € Ulkomaille vientiin liittyvät todistukset (sertifikaatit) 85 € samanaikaisesti pyydyt kaksoiskappaleet 15 €		
2. Valvontasuoritteet	LL			
		4) Toiminnan harjoittamiseen liittyvät tarkastukset: Lääketehtaan tarkastus 1 päivän 1 010 € lisäpäivä 335 € Ulkomailla suoritettavista tarkastuksista peritään lisäksi todelliset matkakustannukset Lääkkeellisiä kaasuja valmistavan tehtaan tarkastus 505 € Lääketukkukaupan tarkastus Tukkukaupat, jotka harjoittavat usean lääketehtaan/maahantuojan lääkevalmisteiden varastointia ja jakelua 790 € Tukkukaupat, jotka harjoittavat vain maahantuontia tai maahantuomiensa lääkevalmisteiden varastointia ja jakelua sekä tukkukaupat, jotka harjoittavat vain lääkkeellisten kaasujen varas-		

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
		<p>toimia ja jakelua 285 €</p> <p>Veripalvelutoiminnan tarkastus</p> <p>Toimipiste, joka harjoittaa vain verenluovutus-toimintaa ja/tai verivalmisteiden edelleen toimitamista 335 €</p> <p>Toimipiste, joka harjoittaa verenluovutustoimintaa ja/tai valmistaa verisoluvaimisteita sekä toimittaa näitä edelleen 670 €</p> <p>Apteekin, sairaala-apteekin, sotilasapteekin tai lääkokeskuksen tarkastus 670 €</p> <p>Sivuapteekin tarkastus 335 €</p> <p>Kemikaalilain 57 §:ssä tarkoitetun laboratorion hyväksymiseen tai valvontaan liittyvä tarkastus hyväksymiseen liittyvä pitkäkestoinen tarkastus 5 045 €</p> <p>hyväksymiseen liittyvä lyhytkestoinen tarkastus 3 365 €</p> <p>muutoksiin liittyvä lyhytkestoinen tarkastus 840 €</p>		
3. Muut	LL			
		<p>Alkuperäistä päätöstä tai vastaavaa asiakirjaa korvaavat jäljennökset</p> <p>Lääkelaitoksessa säilytettävistä asiakirjoista jokaiselta alkavalta 10 sivulta 5 €</p>		
B. 2) Muiden suoritteiden ryhmät				
1. Tietotuotanto ja tietovarantojen hyödyntäminen	LL	<p>Eräät julkaisut</p> <ul style="list-style-type: none"> - esim. normien englanninkieliset käännökset paperiversiona 17 € - eräät terveydenhuollon laitteita ja tarvikkeita koskevat julkaisut 3-50 € 	<p>MPL 4.1 § 1 kohta</p> <p>MPL 4.1 § 1 kohta</p>	<p>MPL 7.2 §</p> <p>MPL 7.2 § (liiketaloudellisten hinnaston mukainen kiinteä hinta)</p>

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
		Valokopiot, jotka ei julkisoikeudellisia Lääkevalmisteiden perusrekisteri	MPL 4.1 § 2 kohta MPL 4.1 § 2 kohta	MPL 7.2 § (liiketaloudellisten hinnaston mukainen kiinteä hinta) MPL 7.2 § (liiketaloudellisten hinnaston mukainen kiinteä hinta)
2. Tutkimus- ja asiantuntijapalvelut	LL	Tilauksesta tehdyt selvitykset, tutkimukset, tarkastukset ja analyysit 42 €/t tai OKO	MPL 4.1 § 2 kohta	MPL 7.2 § (liiketaloudellisten hinnaston mukainen kiinteä hinta)
3. Tilojen ja laitteiden käyttö		ei ole		
4. Muut palvelut	LL	Jos suorite ei ole maksuasetuksessa tai liiketaloudellisten hinnastossa, niin ei peritä maksua		
ERITYISLAIT				
	LL	Lääkkeiden ja lääkeaineiden kaupan valvontaan liittyvä tarkastus (laadunvalvonta)	Laki lääkelaitoksesta 4 §	Maksuvelvollisen lääkemyynnin ja ostojen erotuksesta 2 promillea

Työsuojelun piirihallintoa koskevat tiedot (mom. 33.13.21)

I LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTOKOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSUTTOMUUDEN PERUSTE
MAKSUPERUSTELAKI			
A) Maksuttomat suoriteryhvät (MPL 5§)			
1. Ns. Kollektiivisuoritteet (=suoritteet joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään.) (5 §:n 1-kohta)	Työsuojelun piirihallinto	<ul style="list-style-type: none"> - yleinen työn terveellisyys- ja turvallisuuden suunnittelu- ja kehittämistyö, - työsuojeluviranomaisten valvottavaksi määrättyjen säännösten ja määräysten valvonta - alan yhteistyön harjoittaminen 	MPL 5§ 1-kohta.
2. Toimeentuloa turvaavan etuuden antaminen. (5 §:n 2-kohta)			
3. Neuvot ohjeet, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia. (5 §:n 3-kohta)	Työsuojelun piirihallinto	<ul style="list-style-type: none"> - yleinen neuvonta-, tiedotus-, tutkimus- ja koulutustoiminta - yleisten neuvojen ja ohjeiden antaminen 	MPL 5§ 3-kohta
	Työsuojelun piirihallinto	Ilmaisjakeluna toimitettavat julkaisut	MPL 5 § 3.
4. Maksuperustelain 4 §:n poikkeukset (eli tilanteet, jolloin suoritteiden maksuttomuudelle on perusteltu syy).	Työsuojelun piirihallinto	Työaikalain ylityön poikkeuslupa Työaikalain mukainen säännöllisen työajan poikkeuslupa Työaikalain yötyön poikkeuslupa Työaikalain vuorotyönpoikkeuslupa Työaikalain vuorokautisen lepoajan poikkeuslupa Työaikalain työtuntijärjestelmän poikkeuslupa Nuorten työntekijöiden vuorotyön poikkeuslupa Nuorten työntekijöiden yötyön poikkeuslupa Nuorten työntekijöiden poikkeuslupa	Laki 26/1979 15 §. Poikkeuslupajaostojen toimituskirjat annetaan asianosaisille maksutta. Laki 26/1979 15 §. Poikkeuslupajaostojen toimituskirjat annetaan asianosaisille maksutta

II LOMAKE ALKAA SEURAAVALTA SIVULTA

II LOMAKE

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
B) Maksulliset suoriteryhvät (MPL 4 §)				
B. 1) Julkisoikeudelliset suoriteryhvät				
1. Luvat ja päätökset	Työsuojelun piirihallinto	<p><i>Kiinteähintaiset suoritteet:</i></p> <p><u>Lupa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Asbestipurkutyön valtuutus - Panostajan hylkäyspäätös tai lupakirjan peruuttaminen - Panostajan kuulustelija - Panostajan pätevyyskirja - Panostajan uusi kortti <p><u>Poikkeuslupa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Torninosturi - Muut säädöksissä mainitut poikkeusluvut <p><i>Suoritekohtainen omakustannusarvo:</i></p> <p>1) alusten ennakkotarkastukset; 2) pätevyyttä ja hyväksyntää koskevat luvat.</p>	<p>MPL 4§ 3-kohta. Suoritteen tuottamisella on valvontatavoite. Viranomaisen toimivalta ja asiakkaan velvoite perustuu erityiseen säädökseen</p> <p>MPL 4§ 3-kohta. Suoritteen tuottamisella on valvontatavoite. Viranomaisen toimivalta ja asiakkaan velvoite perustuu erityiseen säädökseen</p> <p>MPL 4§ 3-kohta. Suoritteen tuottamisella on valvontatavoite. Viranomaisen toimivalta ja asiakkaan velvoite perustuu erityiseen säädökseen</p>	<p>Keskimääräinen omakustannushinta. Maksupäätöksen maksutaulukossa määrätty kiinteä hinta</p> <p>Keskimääräinen omakustannushinta. Maksupäätöksen maksutaulukossa määrätty kiinteä hinta</p> <p>Tapauskohtaisesti määritellyt maksut perustuvat työhön käytettyyn aikaan. Työtunnin hintana on 21 euroa. Maksuun sisältyvät lisäksi suoritteeseen liittyvät eritellyt erilliskustannukset sekä osuus yhteiskustannuksista (20 % erilliskustannuksista)</p>
2. Valvontasuoritteet				
3. Muut				
B. 2) Muiden suoritteiden ryhmät		kuten STM:n maksupäätös 1322/2002		
1. Tietotuotanto ja tietovarantojen hyödyntäminen				
2. Tutkimus- ja asiantuntijapalvelut				

SUORITERYHMÄT	VIRASTO	SUORITERYHMÄN VIRASTO-KOHTAINEN SUORITESISÄLTÖ	MAKSULLISUUDEN PERUSTE	HINNOITTELUPERUSTE
3. Tilojen ja laitteiden käyttö				
4. Muut palvelut	Työsuojelun piirihallinto/Turun ja Porin työsuojelupiiri	Työsuhteasioiden valtakunnallinen palveluohjelma	MPL 4§ 2. mom. Myös muu kuin valtion viranomaisen tuottaa suoritetta maksullisena. Vastaavaa palvelua on saatavissa esim. ammattijärjestöiltä maksullisena.	Liiketaloudellinen kannattavuusvaatimus. Toiminta on ollut kuitenkin alijäämäistä ja siihen on osoitettu hintatukea.
ERITYISLAIT				

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TYÖRYHMÄMUISTIOITA
SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS PROMEMORIOR
WORKING GROUP MEMORANDUMS OF THE MINISTRY OF SOCIAL AFFAIRS AND HEALTH
ISSN 1237-0606

- 2003: 1 Juhani Punkari, Paavo Kaitokari. Suunnitelma sairaalalaskutuksen uudistamiseksi. Selvitysmiesten raportti.
ISBN 952-00-1283-4
- 2 Matti Kaivosoja, Maija Auvinen. Raportti viranomaisyhteistyöstä lasten huoltoon ja tapaamisoi-
keuteen liittyvissä kiistatilanteissa.
ISBN 952-00-1287-7
- 3 Matti Heikkilä, Juha Kaakinen, Niina Korpelainen. Kansallinen sosiaalialan kehittämisprojekti.
Selvityshenkilöiden väliraportti.
ISBN 952-00-1289-3
- 4 Helsingin kaupungin ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin selvityshankkeen loppuraportti.
ISBN 952-00-1290-7
- 5 Ehkäisevää huumetyötä nuorten työpajoilla kehittävän hankkeen ohjausryhmän muistio.
ISBN 952-00-1294-X
- 6 Seurantaryhmän arvio kansallisen terveyshankkeen toiminnasta vuonna 2002.
ISBN 952-00-1296-6
- 7 Lastenneuvolatoiminnan asiantuntijatyöryhmän muistio. Opas lastenneuvolatoiminnan järjestämiseksi kunnissa.
ISBN 952-00-1304-0
- 8 Toimenpideohjelma huumausainepolitiikan tehostamiseksi vuosille 2001-2003 ja raportti ohjelman toteutumisesta. (Julkaistaan ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1305-9
- 9 Helena Kinnunen, Marja Kostiainen. Selvitys homevauriokorjausten rahoitustuesta ja homevaurioiden vastuukysymyksistä. Selvityshenkilöiden raportti.
ISBN 952-00-1308-3
- 10 Kiireelliset toimenpiteet sosiaalityön vahvistamiseksi.
ISBN 952-00-1318-0
- 11 Matti Heikkilä, Juha Kaakinen, Niina Korpelainen. Kansallinen sosiaalialan kehittämisprojekti.
Selvityshenkilöiden loppuraportti.
ISBN 952-00-1319-9
- 11swe Matti Heikkilä, Juha Kaakinen, Niina Korpelainen. Det nationella utvecklingsprojektet för det sociala området. Utredarnas slutrapport.
ISBN 952-00-1363-6
- 12 Raimo Jämsén. Sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikan toimivuus. Selvitysmiehen raportti.
ISBN 952-00-1321-0
- 13 Terveystieteellisen tutkimuksen valtionkorvauksen suuntaaminen ja määräytyminen.
ISBN 952-00-1327-X
- 14 Kansaneläke- ja sairausvakuutuksen rahoitusta selvittäneen työryhmä 2003:n muistio.
ISBN 952-00-1329-6

- 2003: 15 Lääkekorvaustyöryhmä 2003:n loppuraportti.
ISBN 952-00-1331-8
- 16 Kaunialan sotavammassairaalan taloudellista tilannetta selvittäneen työryhmän muistio.
ISBN 952-00-1332-6
- 17 STM:n julkaisupolitiikan suuntaviivat. Ehdotus julkaisutoiminnan tavoitteista ja menettelytavoista.
ISBN 952-00-1353-9
- 18 Annakaisa Iivari. Saumattoman palveluketjun ja sitä tukevien tietohallintoratkaisujen ohjausryhmä. Suosituksia.
ISBN 952-00-1367-9
- 19 Psyykkisten sairauksien ammattitautikorvausta selvittäneen työryhmän (PSYKO) muistio.
ISBN 952-00-1369-5
- 20 Hallinnonalojen välisen syrjäytymistyöryhmän loppuraportti.
ISBN 952-00-1371-7
- 21 Hannu Hämäläinen, Mika Gissler, Anu Muuri. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietouudistus 2005. Palvelujärjestelmä ja sen toimivuus -ryhmän raportti.
ISBN 952-00-1375-X
- 22 Asumisperusteista sosiaaliturvaa selvittäneen työryhmän (SOLMU 3) loppuraportti.
ISBN 952-00-1378-4
- 23 Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastainen kansallinen toimintasuunnitelma vuosille 2003-2005.
ISBN 952-00-1383-0
- 23eng National Action Plan Against Poverty and Social Exclusion for 2003-2005.
(Julkaistaan ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1402-0
- 24 Maatalousyrittäjien työterveyshuollon kehittäminen (MYTKY 2).
ISBN 952-00-1355-5
- 25 Potilaslain 6 §:n uudistamistarpeita selvittäneen projektiryhmän muistio.
ISBN 952-00-1356-3
- 26 Kansallisen terveydenhuollon hankkeen seurantyöryhmän raportti sosiaali- ja terveysministeriölle kevään 2003 toiminnasta.
ISBN 952-00-1389-X
- 27 Erityiskasvatuksen kehittäminen päivähoitossa. ERIKA-hankkeen raportointi ja kehittämisehdotukset.
ISBN 952-00-1391-1
- 28 Sami Mahkonen. Ihmiskauppa sekä asumis-, sosiaali- ja terveystalvet. Selvitys Palermon yleis-sopimusta täydentävän ihmiskauppalisäpöytäkirjan vaikutuksista sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan.
ISBN 952-00-1417-9

- 2003: 29 Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien torjuntatyön vahvistaminen.
ISBN 952-00-1421-7
- 30 Ympäristöterveydenhuollon valvonnan maksullisuuden laajentaminen.
ISBN 952-00-1428-4
- 31 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan maksupolitiikkatyöryhmän muistio.
ISBN 952-00-1437-3

